

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Γενάρης - Φλεβάρης 2025 / No 168 / Τιμή: 4€

ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙΡΟΙ, ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

- 1905 Η επανάσταση που γέννησε τα Σοβιέτ
- Ο ιμπεριαλισμός με Τραμπ 2.0
- Η Αριστερά της σύγκρουσης
- Βάρκιζα, η πιο άδικη συνθηκολόγηση
- Υγεία - Αντίσταση στην καταστροφή
- Επικίνδυνοι καιροί στον πλανήτη Γη

Γενάρης-Φλεβάρης 2025

2

Ο ιμπεριαλισμός με Τραμπ 2.0

Πάνος Γκαργκάνας

11

Η Αριστερά της σύγκρουσης

Μαρία Στύλλου

18

1905 - Η επανάσταση που γέννησε τα Σοβιέτ

Γιώργος Πίττας

27

Βάρκιζα - Η πιο άδικη συνθηκολόγηση

Λέανδρος Μπόλαρης

33

Υγεία - Αντίσταση στην καταστροφή

Αργυρή Ερωτοκρίτου

37

Επικίνδυνοι καιροί στον πλανήτη Γη

Γιώργος Ράγκος

43

Βιβλιοκριτική

Ρόμαν Ροσντόλσκι

Η Ιστορία της Δημιουργίας του Κεφαλαίου του Μαρξ

Σωτήρης Κοντογιάννης

Anne Alexander, Moshe Machover, Akiva Orr, Tony Cliff, Γιώργος Πίττας, Γιώργος Ράγκος, Δημήτρης Δασκαλάκης

Λευτεριά στην Παλαιστίνη, Ισραήλ, ιμπεριαλισμός και Παλαιστινιακή αντίσταση [β' έκδοση]

Νίκος Λούντος

Λίβανος - Η Αντίσταση, ενάντια σε πόλεμο, ιμπεριαλισμό, Ισραήλ

Λίλιαν Μπουρίτη

Ο Σοσιαλισμός από τα Κάτω είναι το δίμηνο περιοδικό του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος

Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου

Συντακτική Επιτροπή: Δημήτρης Δασκαλάκης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Λέανδρος Μπόλαρης, Λίλιαν Μπουρίτη, Γιώργος Ράγκος
Εξώφυλλο, Σελιδοποίηση: Γιάννης Κούβαρης, Παντελής Γαβριηλίδης

Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14,

Τηλ. 210 5247584, Περιοδικό "Σοσιαλισμός από τα Κάτω", Τ.Θ. 8161-102 10, Αθήνα, ISSN: 2241-7176

Για επικοινωνία: sosialismosapotakato@gmail.com - www.socialismfrombelow.gr

Μαζικά συλλαλητήρια
αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη
απλώθηκαν σε όλες τις ΗΠΑ

Ο ιμπεριαλισμός με Τραμπ 2.0

Τί φέρνει η δεύτερη προεδρία
του Ντόναλντ Τραμπ;
Ο Πάνος Γκαργκάνας
αναλύει τις αντιφάσεις του
αμερικάνικου ιμπεριαλισμού
και προβάλλει τις αντιστάσεις.

Ο Τραμπ επανέρχεται στην προεδρία των ΗΠΑ μετά από την τετραετία Μπάιντεν με διακηρύξεις ότι αυτή τη φορά θα καταφέρει να κάνει την «Αμερική Μεγάλη Ξανά». Υποσχέσεις για οικονομική ανάκαμψη με «επαναπατρισμό» εργοστασίων, απειλές για εμπορικό πόλεμο με αντίπαλους αλλά και συμμάχους που δεν συμμορφώνονται, διακηρύξεις για ειρήνευση στην Ουκρανία μαζί με πιο σφιχτό εναγκαλισμό με το Ισραήλ για «αναδιάρθρωση» στη Μέση Ανατολή και επίδειξη πυγμής απέναντι στην Κίνα –όλα αυτά σερβιρισμένα με νέες δόσεις ρατσισμού και σεξισμού ώστε να αποπροσανατολίζονται οι αντιστάσεις μέσα στις ΗΠΑ και να ενισχύονται οι ακροδεξιές πολιτικές δυνάμεις στις συμμαχικές χώρες.

Πρόκειται για τρομακτική απειλή, αλ-

λά η απάντηση από τα αριστερά δεν πρέπει να είναι ο πανικός και η παράλυση. Αντίθετα, αυτό που χρειάζεται είναι η ψύχραιμη ανάλυση και η αποφασιστική αξιοποίηση των αντιφάσεων, των αδυναμιών και της αστάθειας που χαρακτηρίζουν και αυτή την εξόρμηση του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, στην προσπάθεια που κάνει για να ανακόψει την κρίση της ηγεμονίας του. Υπάρχουν και αντικειμενικοί και υποκειμενικοί παράγοντες για την ήττα του σχεδίου Τραμπ 2.0.

Οικονομικός επιθέσεις, εργατικές αντιστάσεις

Ο Τραμπ σηματοδότησε την αιχμή της οικονομικής του πολιτικής με τη δημιουργία ενός νέου υπουργείου αρμόδιου για την «αποτελεσματικότητα της

κυβέρνησης», ουσιαστικά υπουργείου περικοπών, το οποίο ανέθεσε στον Ίλον Μασκ. Στόχος είναι η επιβολή περικοπών στις δημόσιες δαπάνες ύψους 2 τρισεκατομμυρίων δολαρίων! Με το αμερικανικό ΑΕΠ να βρίσκεται στα 30 τρις δολάρια στα τέλη του 2024, αυτές οι περικοπές θα αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 7% του ΑΕΠ, διπλάσιο από το τρομακτικό ύψος των πολεμικών δαπανών!

Όπως μας πληροφορούν οι Φαϊνάνσιαλ Τάιμς, ο Μασκ έχει επιστρατεύσει δυο συνεργάτες του για αυτή την επίθεση, τον Μαρκ Αντρίεσεν και τον Βίβεκ Ραμασβάνι, με εντολή να στρατολογήουν στελέχη για το νέο υπουργείο. Ο Αντρίεσεν είναι μεγαλοεπενδυτής στις εταιρείες του Μασκ και χρηματοδότης της εξαγοράς του Τουίτερ (που έγινε X). Ο Ραμασβάνι είναι διευθυντικό στέλεχος

χρηματοπιστωτικής εταιρείας αλλά και μεγαλοπαράγοντας του Ρεπουμπλικανικού κόμματος. Ζητάει από τα στελέχη που φιλοδοξούν να μπουν στο υπουργείο του Μασκ να υποβάλουν βιογραφικό δηλώνοντας:

«Χρειαζόμαστε 'επαναστάτες' με πολύ υψηλό IQ, οι οποίοι μάχονται για να μικρύνουν την κυβέρνηση και είναι διατεθειμένοι να εργάζονται 80+ ώρες την εβδομάδα για να επιβάλουν μη-δημοφιλείς περικοπές».¹

Πρόκειται για έμμεση παραδοχή των δυσκολιών που θα αντιμετωπίσει το νέο υπουργείο. Χρειάζεται ακροδεξιά γεράκια για να επιβάλουν περικοπές σε κοινωνικές δαπάνες κόντρα σε απεργίες σαν αυτές που έκαναν οι εκπαιδευτικοί και οι νοσηλευτές τα προηγούμενα χρόνια στις ΗΠΑ, ήδη από την προηγούμενη θητεία του Τραμπ.

«Η αντίσταση στον Τραμπ ήταν σχεδόν άμεση. Οι πορείες των γυναικών του 2017 που ακολούθησαν την ορκωμοσία του ήταν η μεγαλύτερη κινητοποίηση στη χώρα μετά το κίνημα ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ. Εκατομμύρια βάδισαν σε ολόκληρη τη χώρα ενάντια στον Τραμπ.

Στη συνέχεια ήρθε ένα κύμα απεργιών εκπαιδευτικών, οι οποίοι κέρδισαν αυξήσεις στους μισθούς, στους σχολικούς προϋπολογισμούς, στην υγειονομική ασφάλιση και για βοηθητικό προσωπικό, και επέφεραν ένα πλήγμα κατά της ιδιωτικοποίησης. Η εξέγερση ξεκίνησε στη Δυτική Βιρτζίνια τον Φεβρουάριο του 2018. Εξαπλώθηκε γρήγορα και σε άλλες πολιτείες που ελέγχονται από τους Ρεπουμπλικάνους και τελικά επεκτάθηκε στην Καλιφόρνια στις αρχές του 2019. Αυτό ενέπνευσε και άλλους εργαζόμενους στα σχολεία. Για παράδειγμα στη Τζόρτζια οι οδηγοί των σχολικών λεωφορείων έκαναν απεργία και μικρότερες διαμαρτυρίες πραγματοποιήθηκαν από τους εργαζόμενους στα σχολεία στο Κεντάκι, τη Βόρεια Καρολίνα και το Κολοράντο, υποστηριζόμενοι συχνά από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Οι νίκες για αυτό το κομμάτι των εργαζόμενων που

Το απεργιακό κίνημα στις ΗΠΑ απλώθηκε από τα νοσοκομεία και τα σχολεία μέχρι τα εργοστάσια

αποτελείται κυρίως από γυναίκες –σε πολλά μέρη πρόκειται κυρίως για έγχρωμες γυναίκες– σε πολιτείες που θεωρούνται "χώρα του Τραμπ" έδωσαν τον τόνο για τις μελλοντικές εκρήξεις».²

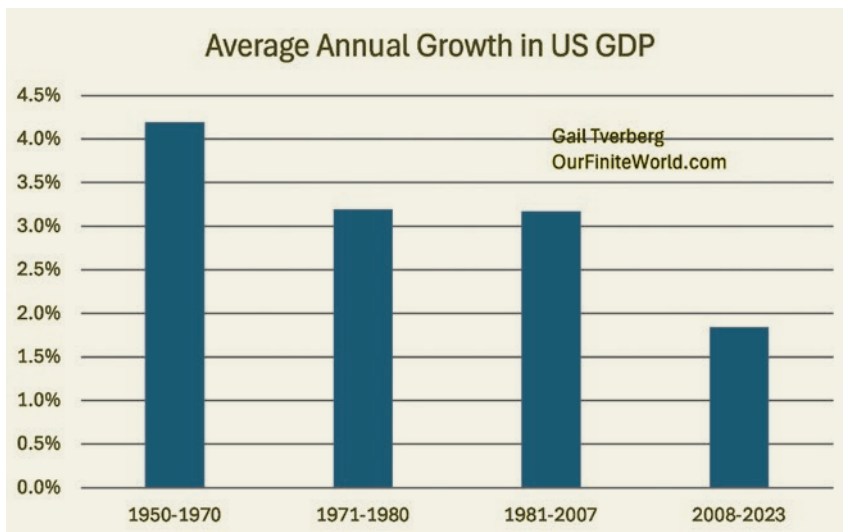
Ακόμα και μέσα στις σκληρές συνθήκες της πανδημίας οι αντιστάσεις των εργαζόμενων στα νοσοκομεία ήταν εντυπωσιακές με νοσηλεύτριες να κρατούν πλακάτ που έγραφαν «Παλέψαμε τον Κόβιντ, παλεύουμε και την αστυνομία». Εκείνο το απεργιακό κύμα που ήταν το μεγαλύτερο από τη δεκαετία του 1980³ δεν κάμφθηκε από τις αυταπάτες για τους Δημοκρατικούς με την εκλογή του Μπάιντεν. Οι απεργίες στο Χόλυγουντ και στην αυτοκινητοβιομηχανία⁴ επιβεβαίωσαν ότι η οργή και η ριζοσπαστικοποίηση μέσα στην αμερικανική εργατική τάξη επιμένει. Ακόμα και η

Wall Street Journal έφτασε να γράφει ότι εκείνη ήταν χρονιά εργατικών νικών.⁵

Αποσταθεροποίηση οικονομική...

Δικαιολογημένα τα νέα κυβερνητικά επιτελεία του Τραμπ ανησυχούν για το αν και πώς θα μπορέσουν να επιβάλουν τις θηριώδεις περικοπές του Μασκ. Δεν είναι, όμως, μόνο η εμπειρία και η ριζοσπαστικοποίηση των προηγούμενων αγώνων που τροφοδοτεί την αντίσταση. Είναι και η οργή για τις σημερινές συνθήκες φτωχοποίησης.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2024 οι κάτοχοι τραπεζικής κάρτας στις ΗΠΑ είχαν πληρώσει 170 δισεκατομμύρια δολάρια σε τόκους. Η διόγκωση των τόκων οφείλεται στην άνοδο των επιτοκίων που χρεώνουν οι τράπεζες αλλά και στο γεγονός ότι όλο και περισσότερο τα φτωχότερα νοικοκυριά καταφεύγουν στο δανεισμό για να τα βγάλουν πέρα. «Τα νοικοκυριά με το μεγαλύτερο εισόδημα πάνε καλά, αλλά το φτωχότερο ένα τρίτο των καταναλωτών στις ΗΠΑ έχει φτάσει σε αδιέξοδο», εκτιμά ο επικεφαλής της Moody's Analytics. «Οι τράπεζες αναγκάστηκαν να διαγράψουν χρέη από κάρτες ύψους 46 δις δολαρίων μέσα στους πρώτους εννιά μήνες του 2024, διαγραφές αυξημένες κατά 50% σε σύγκριση με το ίδιο διάστημα του 2023 και στο υψηλότερο επίπεδο εδώ και 14

Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ στις ΗΠΑ είναι πτωτικός

χρόνια. (...) Η απειλή του Τραμπ ότι θα επιβάλει δασμούς σε πολλές εισαγωγές μπορεί να ανεβάσει τον πληθωρισμό και τα επιτόκια ξανά, και αυτό σημαίνει δυο δυσμενείς εξελίξεις για τους καταναλωτές το 2025».⁶

Και αυτός δεν είναι ο μόνος παράγοντας που απειλεί τα σχέδιά τους. Όπως παρατηρεί ο Άλεξ Καλλίνικος γράφοντας στην εφημερίδα Socialist Worker, «σαν ταύρος σε υαλοπωλείο, ο Τραμπ στη δεύτερη προεδρία του μπορεί να αποσταθεροποιήσει τον καπιταλισμό περισσότερο».⁷

Ο Τραμπ έχει δηλώσει ότι θα επιβάλει νέους δασμούς στην Κίνα, στον Καναδά και στο Μεξικό από την πρώτη μέρα που θα ξαναμπει στον Λευκό Οίκο. Η κήρυξη νέων εμπορικών πολέμων, όμως, προκαλεί ανησυχία όχι μόνο στις χώρες που απειλούνται από τους δασμούς του Τραμπ, αλλά και στην ίδια την αμερικανική άρχουσα τάξη. Ο Σκοτ Μπέσεντ, τον οποίο διάλεξε ο Τραμπ για υπουργό Οικονομικών, είναι βετεράνος της Γουόλ Στρίτ, αφεντικό ενός κερδοσκοπικού fund. Η δημόσια εκφρασμένη άποψή του είναι ότι «ο Τραμπ κλιμακώνει για να αποκλιμακώσει», με άλλα λόγια μπλοφάρει. Ο Ίλον Μασκ, όμως, θεωρεί τον Μπέσεντ «παλιομοδίτη». Είναι άγνωστο ποια από τις δυο απόψεις θα επικρατήσει.

Το πραγματικό υπόβαθρο για τέτοιες διαφωνίες από τόσο νωρίς βρίσκεται στον κίνδυνο μιας νέας κρίσης χρέους που υποβόσκει και στις ΗΠΑ και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η απειλή ενός «νέου 2008» δεν έχει ξεπεραστεί.

Στην ΕΕ οι ανησυχίες έχουν πάρει διαστάσεις, όπως φάνηκε από τις εξελίξεις στη Γαλλία. Στις 4 Δεκέμβρη, η γαλλική Βουλή ψήφισε πρόταση μομφής ανατρέποντας την κυβέρνηση Μπαρνιέ που είχε διορίσει ο Μακρόν μόλις πριν από τρεις μήνες. Πέρα από την πολιτική κρίση, η εξέλιξη αυτή έχει οικονομικό υπόβαθρο και προεκτάσεις. Ο Μπαρνιέ και ο Μακρόν είχαν ανάγκη έναν προϋπολογισμό λιτότητας. Περιλάμβανε ένα πακέτο περικοπών και αυξήσεων στους φόρους 60 δισεκατομμυρίων ευρώ. Το περιοδικό Economist σχολίασε πως η γαλλική οικονομία έχει καταντήσει λιγότερο αξιόπιστη και από την ελληνική. Ο Μπαρνιέ λίγο πριν οδηγηθεί στην έξοδο έλεγε ότι τα χέρια του είναι δεμένα λόγω των τεράστιων τόκων που πληρώνει η Γαλλία. Είπε πως πληρώνει 60 δισεκατομμύρια ευρώ για τόκους το χρόνο, «περισσότερα από αυτά που ξοδεύει για την άμυνα και την παιδεία μαζί».⁸

Μετά την ανατροπή του Μπαρνιέ, ο Μακρόν διόρισε καινούργιο πρωθυπουργό τον Φρανσουά Μπαϊρού. Με το που διορίστηκε ο Μπαϊρού, η Moody's

δεν καθυστέρησε καθόλου να υποβαθμίσει κι άλλο την πιστοληπτική ικανότητα της Γαλλίας, λέγοντας πως η νέα κυβέρνηση της Γαλλίας θα δυσκολευτεί να αντιμετωπίσει το έλλειμμα.

Δίπλα στη Γαλλία, παρόμοια προβλήματα αντιμετωπίζει η Γερμανία. Η κατάρρευση του κυβερνητικού συνασπισμού των σοσιαλδημοκρατών (SPD), των Πρασίνων και του FDP –των «Φιλελεύθερων» της ελεύθερης αγοράς– μετά από αποχώρηση των τελευταίων την Τετάρτη 6 Νοέμβρη, είναι ένα ακόμη σημάδι της κρίσης στις χώρες της ΕΕ. Οι «εταίροι» της κυβέρνησης Σολτς βρίσκονταν σε αντιπαράθεση από την αρχή. Έφτιαχναν προϋπολογισμούς που δεν ικανοποιούσαν ούτε τους τραπεζίτες ούτε τους εργαζόμενους. Οι πιο θερμοί υποστηρικτές της «δημοσιονομικής σταθερότητας» που ήθελαν να περικόψουν τις δαπάνες και να μειώσουν το μέγεθος του κράτους τούς θεωρούσαν «σπάταλους». Αλλά στην πραγματικότητα παρέμεναν προϋπολογισμοί λιτότητας που δεν μπόρεσαν να υλοποιήσουν ακόμη και τις πιο ήπιες υποσχέσεις για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

Δίπλα, όμως, στις διαφωνίες ήρθε να προστεθεί η αδυναμία οικονομικής ανάκαμψης:

«Η γερμανική οικονομία πέρασε από τη στασιμότητα στην ύφεση. Τα πιο πρόσφατα στοιχεία έδειξαν αύξηση του ΑΕΠ μόλις κατά 0,2%. Η κορυφαία αυτοκινητοβιομηχανία της χώρας, η Volkswagen, ανακοίνωσε πτώση των κερδών της κατά 60% και το κλείσιμο τριών μεγάλων εργοστασίων με απώλεια χιλιάδων θέσεων εργασίας ειδικευμένου προσωπικού. (...) Επιπλέον μέσα στην τελευταία τριετία η Γερμανία άλλαξε το στρατιωτικό της δόγμα με την «προοδευτική» κυβέρνηση συνασπισμού να αποφασίζει τεράστιες πολεμικές δαπάνες 100 δις ευρώ για τα αμέσως επόμενα χρόνια εμπλεκόμενη όλο και πιο βαθιά στον πόλεμο του ΝΑΤΟ στην Ουκρανία».⁹

Η αμερικανική οικονομία δεν είναι έξω από αυτά τα προβλήματα. Οι πολεμικές εξορμήσεις των ΗΠΑ στο πλευρό

Κατάληψη αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη από τους φοιτητές/ριες του Κολούμπια

του Ισραήλ, αλλά και στην Ουκρανία και στον Ειρηνικό ωκεανό, απαιτούν τεράστια αύξηση των στρατιωτικών δαπανών του προϋπολογισμού. Ο Ίλον Μασκ θέλει περικοπές ύψους 7% του ΑΕΠ και ο Τραμπ δηλώνει ήδη ότι θα ανεβάσει τις στρατιωτικές δαπάνες στο 5% του ΑΕΠ. Οι δαπάνες ανεβαίνουν πριν ακόμα γίνουν οι περικοπές. Ο λογαριασμός τους δεν βγαίνει παρά μόνο αν αλλάξουν οι ρυθμοί της οικονομίας ώστε να αυξηθούν τα δημόσια έσοδα χάρη στην αύξηση του ΑΕΠ. Παίρνοντας υπόψη και τις φοροαπαλλαγές για τους πλούσιους και τις μεγάλες επιχειρήσεις που έχει δεσμευτεί να κάνει ο Τραμπ, οι ρυθμοί ανόδου του ΑΕΠ πρέπει να εκτοξευτούν για να κλείνουν τα ελλείμματα.

Κάτι τέτοιο, όμως, δεν υπάρχει στον ορίζοντα. Τα στοιχεία δείχνουν ότι «ο μέσος ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ στις ΗΠΑ έχει υποχωρήσει από το 4% το χρόνο όπου βρισκόταν στα χρόνια μετά τον Β' Π.Π. στο 3% το χρόνο την περίοδο πριν από την κρίση του 2008 και κάτω από το 2% το χρόνο από τότε μέχρι σήμερα. Οι προβλέψεις για το 2025 δίνουν μόλις 1,9%».¹⁰ (Δείτε και το σχετικό διάγραμμα).

...και πολεμική

Ο Τραμπ σχεδιάζει να πιέσει τους συμμάχους του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού μέσα και γύρω από το ΝΑΤΟ ώστε να ευθυγραμμιστούν πιο στενά με τις επιλογές και τις επιδιώξεις των ΗΠΑ. Οικονομικά, θέλει να μειώσουν τις εξαγωγές τους προς τις ΗΠΑ και να αυξήσουν τις εισαγωγές τους όλοι, από τον Καναδά και το Μεξικό μέχρι τις χώρες της ΕΕ. Στρατιωτικά, αυτό που επιδιώκει είναι να αναλάβουν μεγαλύτερα βάρη σε όλα τα μέτωπα που έχουν ανοίξει οι ΗΠΑ.

Πρόκειται για μια εξόρμηση που γίνεται δυσβάσταχτη ακόμα και για τους πιο πιστούς συμμάχους. Αυτό αποδείχθηκε εκρηκτικά στην περίπτωση της Νότιας Κορέας, όπου ο Πρόεδρος κήρυξε στρατιωτικό νόμο για να καταστείλει τις κινητοποιήσεις και κατάληξε να ανατραπεί από τον κόσμο που βγήκε στους δρόμους. Η σύγκρουση αυτή ήταν στενά δεμένη με το ρόλο της Ν. Κορέας στα σχέδια των ΗΠΑ:

«Τον Απρίλη, Νότιος Κορέα, Ιαπωνία και ΗΠΑ έκαναν μεγάλης κλίμακας κοινές ναυτικές ασκήσεις που είχαν σαν σενάριο πιθανή σύγκρουση με τη Βόρεια Κορέα. Ήδη από τον Αύγουστο του 2023

ο Μπάιντεν συνυπέγραψε με τους ηγέτες της Νότιας Κορέας και της Ιαπωνίας στο Λευκό Οίκο την τριπλή συμφωνία “ασφάλειας”, την JAROKUS. Οι ΗΠΑ προσπαθούν να αναστήσουν την ηγεμονία τους στο Ειρηνικό που απειλείται από την Κίνα με “συμμαχίες προθύμων” – είχε προηγηθεί η αντίστοιχη συμφωνία AUKUS με τη Βρετανία και την Αυστραλία το 2021. Ξέρουν ότι σε περίπτωση πολέμου αυτοί που θα βρεθούν στην πρώτη γραμμή θα είναι η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα, γι’ αυτό και κάνουν διαρκείς προσπάθειες να δυναμώσουν αυτό το τρίγωνο.

Σε αυτή την κατεύθυνση, τον Οκτώβρη η Σεούλ ανακοίνωσε ότι είναι διατεθειμένη να προχωρήσει σε άμεση αποστολή όπλων και πυρομαχικών στην Ουκρανία. Στηρίζει την Ουκρανία από την αρχή του πολέμου αναπληρώνοντας το στοκ των όπλων και πυρομαχικών των χωρών που τροφοδοτούσαν τον στρατό του Ζελένσκι.

Αλλά δεν κάνει το ίδιο η νεολαία και η εργατική τάξη της Ν. Κορέας. Σε πρόσφατο γκάλοπ στα τέλη Νοεμβρίου, ένα 82% του πληθυσμού απάντησε ότι είναι αντίθετο στην αποστολή όπλων στην Ουκρανία. Μέσα στο καλοκαίρι υπήρ-

ξαν κινητοποιήσεις ενάντια στην πολεμική όξυνση των σχέσεων με την Β. Κορέα. Επιπλέον όλο αυτό το διάστημα συνεχίζονται αδιάκοπα οι διαδηλώσεις αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη».¹¹

Η εργατική τάξη και η νεολαία βγήκαν νικητές στην αναμέτρηση με τον πολεμοκάπηλο Πρόεδρο. Το ίδιο βράδυ της κήρυξης του στρατιωτικού νόμου, τη νύχτα της 3 προς 4 Δεκέμβρη, περικύκλωσαν μαζικά το κτήριο της βουλής και πέτυχαν την ακύρωση της επιβολής στρατιωτικού νόμου. Και στις 14 Δεκέμβρη επέβαλαν την καθαίρεση του Προέδρου βγαίνοντας στους δρόμους με πανεργατική απεργία.¹²

Η αποσταθεροποιητική δυναμική εκδηλώθηκε επίσης τις ίδιες μέρες με την κατάρρευση του καθεστώτος Άσαντ στη Συρία. Ένα καθεστώς πενήντα χρόνων, που είχε καταφέρει να πνίξει στο αίμα την εξέγερση του 2011 και κρατούσε ισορροπίες ανάμεσα στην αμερικάνικη στρατιωτική παρουσία στις κουρδικές περιοχές της Συρίας και στη ρώσικη και ιρανική στήριξη για την κυβέρνησή του στη Δαμασκό, έπεσε σαν χάρτινος πύργος.

Έναυσμα για την κατάρρευση ήταν η στρατιωτική προέλαση του φιλοτουρκικού ισλαμιστικού στρατού από το Ιντλίμπ. Αλλά οι 30.000 στρατιώτες του Αλ Γκολάνι δεν χρειάστηκε να δώσουν καμιά σημαντική μάχη στην πορεία τους προς τη Δαμασκό. Ο πολύ μεγαλύτερος αριθμητικά στρατός του Άσαντ διαλύθηκε με τους φαντάρους να εγκαταλείπουν τις θέσεις τους. Κανένας δεν θέ-

λησε να πολεμήσει για να υπερασπιστεί το καθεστώς. Όσο για τον απλό κόσμο, χιλιάδες έτρεξαν στις φυλακές για να απελευθερώσουν τους κρατούμενους και εκατοντάδες χιλιάδες βγήκαν στους δρόμους για να πανηγυρίσουν.

Γεωπολιτικά, το Ιράν και η Ρωσία βγήκαν χαμένοι από αυτή την εξέλιξη. Αλλά και ο Τραμπ και ο Νετανιάχου έχουν κάθε λόγο να ανησυχούν με τις εξελίξεις και γι' αυτό το Ισραήλ τρέχει να βομβαρδίσει την μετά-Άσαντ Συρία. Αντίθετα, η Χαμάς από τη Γάζα χαιρέτισε την ανατροπή της δικτατορίας στη Συρία συνεχίζοντας τη στάση που είχε τηρήσει το 2011 υπέρ της εξέγερσης.¹³ Τότε, ο δολοφονημένος πια ηγέτης της, ο Ισμαήλ Χανιγιέ είχε κάνει δηλώσεις στήριξης της εξέγερσης στη Συρία από το Κάιρο.

Το κίνημα και η Αριστερά

Ο Τραμπ ανησυχεί για τον ρόλο που θα παίξουν οι μάζες που ξαναβγαίνουν στους δρόμους της Συρίας και ακόμη περισσότερο για το κίνημα αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη μέσα στις ίδιες τις ΗΠΑ. Οι φοιτητές που έκαναν καταλήψεις στα πανεπιστήμια από τη Νέα Υόρκη ως το Λος Άντζελες είναι μια δύναμη για την ενίσχυση και τη ριζοσπαστικοποίηση των αγώνων ενάντια στη δεύτερη κυβέρνηση Τραμπ.

Αυτά τα χαρακτηριστικά αναδείχθηκαν όλο το προηγούμενο διάστημα παρά την άγρια καταστολή που επιχειρήσε ο Μπάιντεν και τη στάση του Τραμπ που ενθάρρυνε τις επιθέσεις κατά των φοιτητών. Τα αμερικάνικα Πανεπιστήμια

μετατράπηκαν σε κέντρα δράσης για ένα μαζικό αντιπολεμικό και αντιιστιονιστικό κίνημα που έφτασε να οργανώνει μαζικές αποχές, αντιμαθήματα, καταλήψεις, κατασκηνώσεις και τελικά συγκρούσεις με την αστυνομία αλλά και με ομάδες φασιστών και σιωνιστών. Πάνω από 3.000 φοιτητές και φοιτήτριες συνελήφθησαν από την αστυνομία. Οι ορκωμοσίες μετατράπηκαν σε εκδηλώσεις αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη, χιλιάδες φοιτητές ρισκάρισαν τις εξεταστικές και τα πτυχία τους. Οι διαδηλώσεις είχαν ξεκινήσει από τον Οκτώβρη του 2023 αλλά τον Απρίλη του 2024 κορυφώθηκαν, πρώτα με την κατάληψη στο Κολούμπια στη Νέα Υόρκη και στη συνέχεια φτάνοντας σχεδόν σε όλα τα Πανεπιστήμια από τη μία ακτή ως την άλλη.

«Την Πέμπτη 18/4, η αστυνομία, μετά από πρόσκληση της πρυτανείας, εισέβαλε στο πανεπιστήμιο Κολούμπια και Μπάρναντ στη Νέα Υόρκη συλλαμβάνοντας περισσότερα από 100 άτομα που αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τον καταυλισμό διαμαρτυρίας υπέρ των Παλαιστινίων. Κάτι ανάλογο είχε να συμβεί στο Κολούμπια από τις διαδηλώσεις του 1968 κατά του πολέμου του Βιετνάμ.

Η κατασκήνωση είχε ξεκινήσει την προηγούμενη μέρα –οργανώθηκε από το Columbia University Apartheid Divest (CUAD), φοιτητικό συνασπισμό στον οποίο συμμετέχουν πάνω από 120 ομάδες, τους Φοιτητές για τη Δικαιοσύνη στην Παλαιστίνη (SJP) και την Εβραϊκή Φωνή για την Ειρήνη (JVP)– με 70 φοιτητές να στήνουν σκηνές, να υψώνουν την παλαιστινιακή σημαία και να αναρτούν πανό που έγραφαν “Κατασκήνωση Αλληλεγγύης στη Γάζα” και “Απελευθερωμένη Ζώνη”.

Η καταστολή της, αντί να τη διαλύσει, μαζικοποίησε την κινητοποίηση με εκατοντάδες διαδηλωτές να παραμένουν κατασκηνωμένοι στο κέντρο της πανεπιστημιούπολης συνεχίζοντας για έκτη μέρα. Ακόμη περισσότερο οδήγησε σε ένα νέο κύμα συμπαράστασης σε όλες τις ΗΠΑ. Το SJP κάλεσε τους φοιτητές του σε όλες τις σχολές να ακολουθήσουν το

παράδειγμα του Κολούμπια. Συγκεντρώσεις, καταλήψεις, αποχές οργανώθηκαν στην Β. Καρολίνα, τη Βοστώνη, το Οχάιο, το Χάρβαρντ, συνολικά σε 12 πανεπιστήμια».¹⁴

Το κίνημα αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη ανέβασε το επίπεδο ριζοσπαστικοποίησης στα ουράνια, μετά από τόσα χρόνια Μπάιντεν, στα οποία πολλοί υποστήριζαν πως το προηγούμενο μαζικό, ριζοσπαστικό κίνημα, το Black Lives Matter είχε πλέον εξουδετερωθεί και περάσει κάτω από τις φτερούγες των Δημοκρατικών.

Η πραγματικότητα αποδείχθηκε πιο σύνθετη. Όπως έγραφε ο Ρος Μπάρκαν στο περιοδικό των Τάιμς της Νέας Υόρκης:

«Όταν τελείωσαν οι τεράστιες διαδηλώσεις για τον Τζορτζ Φλόιντ που σάρωσαν όλες τις πόλεις στο πανδημικό καλοκαίρι του 2020, ο πυρετός για τα ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης άρχισε να υποχωρεί. Τώρα πλέον επέστρεψε. Όταν συμμετέχει σε μια διαδήλωση για την Παλαιστίνη στους δρόμους μιας μεγάλης πόλης είναι σαν να βλέπεις την αναγέννηση του 2020, με το σύνθημα Black Lives Matter να έχει μετατραπεί σε Ελεύθερη Παλαιστίνη».¹⁵

Η αριστερή πολιτικοποίηση που έχει διαμορφωθεί μέσα από όλους τους αγώνες, των εργατών με τις απεργίες, των γυναικών ενάντια στις σεξιστικές επιθέσεις, του αντιρατσιστικού κινήματος Black Lives Matter, των καταλήψεων υπέρ της Παλαιστίνης, χρειάζεται να αποδεσμευτεί από τις αυταπάτες για την αριστερή πτέρυγα των Δημοκρατικών και αυτή η διαδικασία έχει ξεκινήσει.

Το κίνημα του Μπέρνι Σάντερς, οι Δημοκρατικοί Σοσιαλιστές της Αμερικής έχουν εγκλωβίσει πολλούς ακτιβιστές σε έναν εκλογικίστικο προσανατολισμό που υποκύπτει στο δίλημμα του «μικρότερου κακού». Κι όμως, πολύς αριστερός κόσμος αρνήθηκε να υποστηρίξει τον Μπάιντεν στις προκριματικές εκλογές του 2024 αρχικά, στις οποίες ο Μπάιντεν ήταν ο μόνος υποψήφιος. Παρότι δεν είχε αντίπαλο, πάνω από 700 χιλιά-

δες ψηφοφόροι πήγαν στις κάλπες του κόμματος και έδωσαν «αδέσμευτη» ψήφο, δηλαδή αρνητική στον Μπάιντεν μετά από οργανωμένο κάλεσμα των δικτύων αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη.

Αυτό, βέβαια, από μόνο του δεν είναι αρκετό. Χρειάζεται η «αποδεσμευση» να γίνει «δέσμευση» σε επαναστατική οργάνωση. Όπως γράφει ο Έρικ Φρετς από το Μπρούκλιν της Νέας Υόρκης:

«Οι ΗΠΑ χρειάζονται ένα ριζοσπαστικό ταξικό κόμμα και ένα σημαντικό κόμμα αυτού του τύπου θα πρέπει να χτιστεί μέσα από τα μαζικά κινήματα. Μέσα στις κινητοποιήσεις του Black Lives Matter, των LGBTQ+, της κλιματικής αλλαγής και της Παλαιστίνης, μεγαλώνει μια ριζοσπαστική μειοψηφία που απορρίπτει το καπιταλιστικό σύστημα. Αυτό το δυναμικό θα υπονομευτεί αν ο ριζοσπαστισμός του απορροφηθεί στο Δημοκρατικό κόμμα. (...) Οι σοσιαλιστικές οργανώσεις μπορούν να παίζουν ρόλο "πάνω από το (αριθμητικό) μπόι τους" όταν χτίζουν κινήματα για να πολεμήσουν τον Τραμπισμό και να αγωνιστούν για τον Σοσιαλισμό. Μπορούμε να διδαχτούμε από τον ρόλο που έπαιξαν κινήματα όπως το Occupy Wall Street και το Black Lives Matter. Το κίνημα αλληλεγγύης στη Γάζα έχει διδαχθεί από προηγούμενους αγώνες, αλλά αντιμετωπίζει ξανά τις ίδιες πιέσεις. Είναι δυσκολότερο να αντισταθεί σε αυτές χωρίς ξεκάθαρη πολιτική οργάνωση».¹⁶

Εκεί βρίσκεται το στοίχημα μέσα στις νέες συνθήκες και το κέρδισμά του είναι κοινός αγώνας από τη Νέα Υόρκη ως την Αθήνα και από τη Σεούλ ως τη Δαμασκό.

Σημειώσεις

1. Marc Andreessen helps to recruit staff for Elon Musk's US cost-cutting body, Financial Times, December 5 2024, <https://www.ft.com/content/1f14799f-69a1-41cb-bf7f-6f16f9ad4a8b?emailId=6ab19aaa-d4f2-4347-9e6e-a4e7a20093be&segmentId=c393f5a6-b640-bff3-cc14-234d058790ed>
2. Γιάννης Δελατόλας, Κλαίρ Λέμλικ, Το τέλος ενός εφιάλτη: Η αριστερά μετά τις εκλογές στις ΗΠΑ, Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο144, Γενάρης-Φλεβάρης 2021, <https://socialismfrombelow.gr/>

- article.php?id=1278&issue=144#gsc.tab=0
3. A record number of US workers went on strike in 2018, Vox 13.2.2019, <https://www.vox.com/policy-and-politics/2019/2/13/18223211/worker-teacher-strikes-2018-record>. Αναφέρεται από τον Σωτήρη Κοντογιάννη στο άρθρο Εκλογές στις ΗΠΑ - Η ώρα του "μικρότερου κακού": Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο142, Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2020.
4. Νίκος Λούντος, ΗΠΑ-Νίκη των απεργών, Εργατική Αλληλεγγύη Νο1596, 8 Νοέμβρη 2023, <https://ergatiki.gr/article.php?id=28219&issue=1596> και Κώστας Πολύδωρος, ΗΠΑ: Νίκη των ηθοποιών - νίκη όλων των απεργών, Εργατική Αλληλεγγύη Νο1598, 22 Νοέμβρη 2023, <https://ergatiki.gr/article.php?id=28284&issue=1598>
5. Kate Bronfenbrenner, "For Labor Unions, 2023 Was the Year of the Strike—and Big Victories", Wall Street Journal 4 Δεκέμβρη 2023. Αναφέρεται από τον Νίκο Λούντο στο άρθρο ΗΠΑ: Αποσταθεροποίηση στην καρδιά του ιμπεριαλισμού, Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο166, Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2024
6. US credit card defaults jump as consumers' finances buckle, Financial Times 30 December 2024, <https://www.ft.com/content/c755a34d-b977-40d1-b780-ae2e2f0e7ad9>
7. Alex Callinicos, Trump's second term will destabilise the system further, Socialist Worker 2933, 27 November 2024, <https://socialistworker.co.uk/alex-callinicos/trump-a-friend-to-the-markets-for-now/>
8. Νίκος Λούντος, Ο Μπαρνιέ έπεσε, σειρά του Μακρόν, Εργατική Αλληλεγγύη 1651, 11 Δεκέμβρη 2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=36054&issue=1651>
9. Σωτήρης Κοντογιάννης, Γερμανία- πολιτικό κραχ, Εργατική Αλληλεγγύη 1647, 13 Νοέμβρη 2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=35948&issue=1647>
10. Michael Roberts, US economy: an exceptional boom or a bubble to burst?, <https://thenextrecession.wordpress.com/2024/12/04/us-economy-an-exceptional-boom-or-a-bubble-to-burst/>
11. Γιώργος Πίττας, Δύναμη αντίστασης στα σχέδια του ιμπεριαλισμού, Εργατική Αλληλεγγύη 1651, 11 Δεκέμβρη 2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=36050&issue=1651>
12. Ν. Κορέα - Εργατική νίκη, Εργατική Αλληλεγγύη 1652, 18 Δεκέμβρη 2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=36086&issue=1652>
13. Ann Alexander, Syria in the shadow of war and revolution, <https://socialistworker.co.uk/palestine-2023/syria-in-the-shadow-of-war-and-revolution/> "Hamas was quick to welcome the collapse of Assad's regime, congratulating Syrians on achieving their 'aspirations for freedom and justice'. It is nearly 13 years since Hamas's leadership publicly backed the uprising against Assad. Hamas condemned him for 'killing his own people'"
14. Γιώργος Πίττας, Παλαιστίνη - οι φοιτητές στις ΗΠΑ δείχνουν το δρόμο, Εργατική Αλληλεγγύη 1619, 24 Απρίλη 2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=35130&issue=1628>
15. Ross Barkan, "How the Israeli-Palestinian Conflict Drove a Wedge Into the Democratic Party", New York Times Magazine 7 Φλεβάρη 2024. Αναφέρεται από τον Νίκο Λούντο στο άρθρο στο άρθρο ΗΠΑ: Αποσταθεροποίηση στην καρδιά του ιμπεριαλισμού, Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο166, Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2024
16. Eric Fretz, The US election: Kamalamania, Trump and lesser-evilism, International Socialism Journal 184, <https://isj.org.uk/kamalamania/>

Διακήρυξη της Διεθνιστικής Σοσιαλιστικής Τάσης για την απόπειρα πραξικοπήματος στη Νότια Κορέα

1. Χαιρετίζουμε όλους και όλες που βγήκαν στους δρόμους της Νότιας Κορέας χθες το βράδυ για να αντιταχθούν στην προσπάθεια του προέδρου Γιουν Σουκ Γιολ να επιβάλει στρατιωτικό νόμο και τον ανάγκασαν να αποσύρει τη δήλωσή του έξι ώρες αργότερα.

2. Η ανικανότητα με την οποία ο Γιουν και οι φίλοι του διεξήγαγαν το πραξικόπημα δεν αποτελεί λόγο για εφησυχασμό. Ήταν μια σοβαρή προσπάθεια να φимωθεί η πλειοψηφία της αντιπολίτευσης στην Εθνοσυνέλευση και να κατασταλεί κάθε πολιτική δραστηριότητα. Στράφηκε ιδιαίτερα κατά του εργατικού κινήματος, με ρήτρες στη διακήρυξη που απαγόρευαν τις απεργίες και τις διαμαρτυρίες και διέταζαν τους απεργούς στο ιατρικό προσωπικό να επιστρέψουν στην εργασία τους. Αν τους δοθεί έστω και λίγος χώρος, ο Γιουν και οι δεξιοί υποστηρικτές του μπορεί να μάθουν από τα λάθη τους και να επιστρέψουν για μια δεύτερη προσπάθεια.

3. Η Κορέα έχει υπάρξει μια βαθιά διαιρεμένη κοινωνία από την εποχή του εμφύλιου πόλεμου που ακολούθησε τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτό εκφράζεται με τη διαίρεση της χερσονήσου μεταξύ Βορρά και Νότου. Η δεξιά της Νότιας Κορέας συνεχίζει να αναπολεί τη στρατιωτική δικτατορία του 1961-87. Ο στρατιωτικός νόμος επιβλήθηκε για τελευταία φορά από τον στρατηγό Chun Doo-hwan όταν κατέλαβε την εξουσία το 1979 και κατέστειλε βάνουσα την εξέγερση της Gwangju. Χρειάστηκαν μαζικές απεργίες των σιδηροδρομικών για να εκδιωχθεί το 2017 η διεφθαρμένη δεξιά πρόεδρος Παρκ Γκουν-χιέ, κόρη του αρχικού δικτάτορα της στρατιωτικής χούντας, Παρκ Τσουνγκ Χι.

4. Ακόμα και μετά την εξέγερση των εργατών και των φοιτητών που τερμάτισε

Πανηγυρισμοί στη Σεούλ για την καθαίρεση του Προέδρου της Ν. Κορέας

την διακυβέρνηση του στρατιωτικού καθεστώτος το 1987, η απειλή της Βόρειας Κορέας χρησιμοποιήθηκε για να δικαιολογήσει εκτεταμένους περιορισμούς των πολιτικών ελευθεριών βάσει του νόμου περί Εθνικής Ασφάλειας. Ο Γιουν έπαιξε με την απειλή από τον Βορρά στην ομιλία του χθες το βράδυ, καταγγέλλοντας «τις απειλές των κομμουνιστικών δυνάμεων της Βόρειας Κορέας και... τις ξεδιάντροπες φιλοβορειοκορεατικές αντικρατικές δυνάμεις». Υπήρξε πιστός σύμμαχος των Ηνωμένων Πολιτειών, κλιμακώνοντας την πολύ επικίνδυνη αντιπαράθεση με τη Βόρεια Κορέα, υποστηρίζοντας τον περιορισμό της Κίνας και στέλνοντας βοήθεια στην Ουκρανία.

5. Η απόπειρα πραξικοπήματος έχει παγκόσμια σημασία. Άλλοι νεοφιλελεύθεροι πρόεδροι –ο Εμανουέλ Μακρόν στη Γαλλία και ο Χαβιέρ Μιλίε στην Αργεντινή– αγωνίζονται να εφαρμόσουν τις πολιτικές τους χωρίς κοινοβουλευτικές πλειοψηφίες. Εάν ο Γιουν τα κατάφερνε, αυτό θα αποτελούσε ένα δελεαστικό προηγούμενο. Όταν ο Ντόναλντ Τραμπ επιστρέψει στον Λευκό Οίκο τον Ιανουά-

ριο, οι Ρεπουμπλικάνοι θα ελέγχουν όλα τα τμήματα της αμερικανικής κυβέρνησης. Αλλά αν τα πράγματα αρχίσουν να πηγαίνουν στραβά γι' αυτόν, θα μπει στον πειρασμό να καταφύγει σε άμεσα αντιδημοκρατικές μεθόδους. Η έφοδος στο Καπιτώλιο των ΗΠΑ στις 6 Ιανουαρίου 2021, την οποία ενθάρρυνε ο Τραμπ, απέτυχε όταν ο μηχανισμός εθνικής ασφάλειας επενέβη τελικά για να τη σταματήσει. Δεν μπορούμε να υπολογίζουμε ότι θα είμαστε ξανά τόσο τυχεροί.

6. Η ανικανότητα του Γιουν ενθάρρυνε ορισμένους στην Αριστερά να πουν ότι τα πραξικοπήματα είναι ξεπερασμένα. Αυτό είναι ανόητο. Η σημαντικότερη μαζική εξέγερση του 21ου αιώνα, η Αιγυπτιακή Επανάσταση της 25ης Ιανουαρίου 2011, καταπνίγηκε από το αιματηρό στρατιωτικό πραξικόπημα που πραγματοποίησε ο στρατάρχης Αμπντέλ Φατάχ Ελ Σίσι στις 3 Ιουλίου 2013. Υπήρξαν μια σειρά από αποτυχημένα πραξικοπήματα στη Λατινική Αμερική, όπου δολοφονικά στρατιωτικά καθεστώτα κυβέρνησαν, ζωντανά ακόμη στη μνήμη των ανθρώπων.

7. Η κήρυξη στρατιωτικού νόμου στη Νότια Κορέα είναι ένα ακόμη σύμπτωμα της αποσταθεροποίησης της κυρίαρχης αστικής πολιτικής μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση. Πρέπει να συντριβεί ολοκληρωτικά και ο Γιουν και οι κολλητοί του να εκδιωχθούν από την κυβέρνηση και να φυλακιστούν το συ-

ντομότερο δυνατό. Η επ' αόριστον γενική απεργία που έχει προκηρύξει η Κορεατική Συνομοσπονδία Συνδικάτων πρέπει να προχωρήσει μέχρι να εκδιωχθεί εντελώς η κυβέρνηση Γιουν. Αν ο Γιουν προσπαθήσει να κρατηθεί στην εξουσία, τότε θα βοηθήσουμε στη δημιουργία ενός παγκόσμιου κινήματος διαμαρ-

τυρίας σε αλληλεγγύη με τον αγώνα για την υπεράσπιση της δημοκρατίας στη Νότια Κορέα.

*Ο Συντονισμός της Διεθνιστικής
Σοσιαλιστικής Τάσης,
4 Δεκεμβρίου 2024*

Διακήρυξη της Διεθνιστικής Σοσιαλιστικής Τάσης για την πτώση του καθεστώτος Άσαντ στη Συρία

1. Χαιρετίζουμε την πτώση του καθεστώτος του Μπασάρ αλ Άσαντ στη Συρία. Συγχαίρουμε τον συριακό λαό για την οριστική ήττα μιας δικτατορίας που τον κυβέρνησε άδικα για πάνω από 50 χρόνια, σκότωσε εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους, εξαθλίωσε και εκτόπισε εκατομμύρια ανθρώπους και διέλυσε τη χώρα. Η δημοκρατική και λαϊκή επανάσταση του Μαρτίου 2011 δικαιώθηκε τελικά.

2. Ένα τεράστιο βάρος έχει φύγει από τους ώμους του συριακού λαού. Η πτώση του Άσαντ είναι μια ευκαιρία γι' αυτούς, ανεξαρτήτως θρησκείας ή εθνικότητας, να οικοδομήσουν μια νέα ελεύθερη και ανεξάρτητη Συρία πάνω στα ερείπια αυτής της δολοφονικής δικτατορίας.

3. Το καθεστώς απάντησε στην επανάσταση εξαπολύοντας έναν τρομερό πόλεμο που κατέστρεψε τη Συρία την τελευταία δεκαετία. Με τη βοήθεια των συμμάχων του, της Ρωσίας, του Ιράν και της Χεζμπολάχ, ο Άσαντ κατάφερε να συντρίψει στρατιωτικά τις επαναστατικές δυνάμεις. Παρ' όλα αυτά, η λαϊκή αντίσταση με την πάροδο του χρόνου υπονόμωσε τόσο πολύ το καθεστώς, ώστε, όταν η Hay'at Tahrir al-Sham (HTS) ξεκίνησε την επίθεσή της, κανείς δεν ήταν έτοιμος να το υπερασπιστεί.

4. Η στιγμή της κατάρρευσης διαμορφώθηκε από διασταυρούμενους εσω-

τερικούς και εξωτερικούς παράγοντες. Αυτοί περιλάμβαναν την εμπλοκή της Ρωσίας στην Ουκρανία που περιόρισε τις δυνατότητές της, την αποδυνάμωση του Ιράν και της Χεζμπολάχ από την ισραηλινή επίθεση από τον Σεπτέμβριο, την άρνηση του καθεστώτος να εξομάλυνει τις σχέσεις του με την Τουρκία, την άρνησή του να επιδιώξει οποιαδήποτε πολιτική λύση μέσω διαπραγματεύσεων και την αποσύνθεση και κατάρρευση των θεσμών του, ιδίως του στρατού.

5. Η προέλαση της HTS και άλλων πολιτοφυλακών της αντιπολίτευσης δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την έγκριση και την υποστήριξη της Τουρκίας. Σημαντικές συγκρούσεις με τις δυνάμεις του καθεστώτος ήταν ελάχιστες, ενώ οι πόλεις έπεφταν με αναπάντεχο ρυθμό. Η Δαμασκός έπεσε μετά από μόλις 12 ημέρες. Οι δυνάμεις του καθεστώτος, συ-

μπεριλαμβανομένων των στρατιωτών και των κατώτερων αξιωματικών, αρνήθηκαν να το υπερασπιστούν. Οι στρατιώτες εγκατέλειψαν τα όπλα τους και επέστρεψαν στα χωριά και τις πόλεις τους. Όταν οι μάζες είδαν ότι οι δυνάμεις του καθεστώτος είχαν αποσυρθεί, κατέκλυσαν τους δρόμους, φωνάζοντας για την πτώση του καθεστώτος και την απελευθέρωση. Ήταν μετά από αυτό που οι δυνάμεις του HTS κινήθηκαν μέσα στις πόλεις.

6. Ο πόλεμος είχε ήδη επιτρέψει σε εξωτερικές δυνάμεις να χαράξουν σφαίρες επιρροής στη Συρία. Αυτό συνεχίζεται παρά τη φυγή της δυναστείας Άσαντ. Η Τουρκία έχει πλέον κυρίαρχη επιρροή. Αν και οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Ισραήλ θα προτιμούσαν πιθανώς να διατηρήσουν ένα εξασθενημένο καθεστώς Άσαντ στη Δαμασκό, βλέπουν την πτώ-

ση του ως μέρος της διαδικασίας «αναδιάταξης της Μέσης Ανατολής» που ξεκίνησε με την επίθεση κατά του Λιβάνου. Το Ισραήλ έχει εξαπολύσει μαζικούς βομβαρδισμούς με σκοπό να καταστρέψει τις στρατιωτικές δυνατότητες της Συρίας, έχει εδραιώσει τον έλεγχό του στα Υψίπεδα του Γκολάν και έχει καταλάβει νέα εδάφη. Το Ισραήλ στοχεύει να καταστήσει τη Συρία, η οποία έχει διεξάγει τρεις πολέμους εναντίον του, ένα αποστρατιωτικοποιημένο κράτος, ανεξάρτητα από τη μελλοντική διακυβέρνησή της. Οι ΗΠΑ έχουν επίσης πραγματοποιήσει πολυάριθμες αεροπορικές επιδρομές και διατηρούν το δικό τους θύλακα στη Συρία. Αυτές είναι πολύ σημαντικές απειλές ενάντια στη νέα ελευθερία του συριακού λαού.

7. Η HTS ελέγχει τώρα την κυβέρνηση στη Δαμασκό. Πρόκειται για μια τζιχαντιστική οργάνωση που, αν και πειθαρχημένη και αποτελεσματική, εφάρμοσε καταπιεστικές και κοινωνικά συντηρητικές πολιτικές στο Ιντλίμπ. Έχει πολύ μικρή κοινωνική βάση και θα δυσκολευτεί να επιτύχει μια ισορροπία μεταξύ των δικών της φιλοδοξιών και συμφερόντων, εκείνων των αντίπαλων συριακών πολιτικών δυνάμεων και των απαιτήσεων των εξωτερικών δυνάμεων. Αυτό αποτελεί συνταγή για περαιτέρω αστάθεια και συγκρούσεις.

8. Υποστηρίζουμε όλες τις δράσεις που επεκτείνουν και ενισχύουν τις δυνατότητες οργάνωσης της εργατικής τάξης και των ευρύτερων μαζών ενάντια στον συριακό καπιταλισμό και ενάντια στα ιμπεριαλιστικά και περιφερειακά αρπακτικά. Υποστηρίζουμε τα αιτήματα των συντρόφων μας στο Επαναστατικό Αριστερό Ρεύμα για την ταχεία οικοδόμηση μιας δημοκρατικής Συρίας:

1. Προστασία των δημόσιων και ατομικών Ελευθεριών: Οι ελευθερίες που οι Σύριοι κέρδισαν με μεγάλες θυσίες πρέπει να προστατευτούν. Ζητάμε το ξαναζωντάνεμα των πολιτικών, συνδικαλιστικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, καθώς και την ελευθερία

ίδρυσης και λειτουργίας κομμάτων, ενώσεων και σωματείων. Οι ελευθερίες της γνώμης, του τύπου, της οργάνωσης και της διαμαρτυρίας πρέπει επίσης να αποκατασταθούν.

2. Μια συμπεριληπτική μεταβατική κυβέρνηση: Μια τέτοια κυβέρνηση πρέπει να διασφαλίζει και να προστατεύει αυτές τις ελευθερίες, να παρέχει ασφάλεια στους πολίτες, να απορρίπτει τον ρατσισμό και τις διακρίσεις σε βάρος κοινότητων με βάση τη θρησκεία ή την εθνικότητα και να αναδιαρθρώνει το στρατό και τους μηχανισμούς ασφαλείας ώστε να επικεντρώνονται αποκλειστικά στη διαφύλαξη της εθνικής κυριαρχίας και των συνόρων. Αυτή η μεταβατική κυβέρνηση θα έχει δύο πρωταρχικά καθήκοντα:

- Προετοιμασία των συνθηκών για την εκλογή μιας συντακτικής συνέλευσης που θα συντάξει ένα νέο δημοκρατικό σύνταγμα.

- Διοργάνωση ελεύθερων και δίκαιων βουλευτικών εκλογών με βάση την αναλογική εκπροσώπηση.

3. Να ενώσουμε τα αριστερά και δημοκρατικά κινήματα στη Συρία: Οι συριακές μάζες είναι πρόθυμες για όλες τις μορφές ακτιβισμού και απορρίπτουν τόσο την επιστροφή στο παλιό καθεστώς όσο και ένα νέο αυταρχικό σύστημα βασισμένο σε θρησκευτικές και εθνοτικές διακρίσεις. Η Αριστερά πρέπει να εμπλακεί σε αυτούς τους αγώνες και να συντονίσει τις προσπάθειες για το γενικότερο καλό της εργατικής τάξης και όλων των Σύρων, οικοδομώντας ένα δημοκρατικό σύστημα χωρίς διακρίσεις, που θα εξασφαλίζει κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα.

4. Τερματισμός κάθε ξένης κατοχής: Να εργαστούμε για την εκδίωξη όλων των ξένων δυνάμεων από τη Συρία και την απελευθέρωση των κατεχόμενων εδαφών, συμπεριλαμβανομένων των Υψιπέδων του Γκολάν.

5. Στεκόμαστε ενάντια στην ισραηλι-

νή κατοχή: Να αντισταθούμε στις συνεχιζόμενες επιθέσεις του Ισραήλ και επαναβεβαιώσουμε την επαναστατική και βασισμένη σε αρχές υποστήριξη του Παλαιστινιακού αγώνα.

9. Η Τουρκία πρέπει να τερματίσει όλες τις στρατιωτικές επιχειρήσεις, τη στρατιωτική παρουσία και τις πολιτικές της που δημιουργούν εντάσεις και συγκρούσεις στη Συρία μεταξύ των συριακών αντιπολιτευόμενων δυνάμεων και των κουρδικών δυνάμεων στη Συρία. Μια σύγκρουση μεταξύ Κούρδων και άλλων λαών στη Συρία θα μπορούσε να οδηγήσει σε έναν νέο εμφύλιο πόλεμο και να αποτελέσει σοβαρή επίθεση στο δικαίωμα του Κουρδικού λαού να υπάρχει και να ζει στη Συρία. Πρέπει να δημιουργηθούν συνθήκες ώστε ο Κουρδικός λαός, όπως και όλοι οι λαοί της Συρίας, να καθορίζουν ελεύθερα τις τύχες τους και η Τουρκία δεν πρέπει να παρεμβαίνει σε τέτοιες εξελίξεις.

10. Οι κυρίαρχοι πολιτικοί και η ακροδεξιά στην Ευρώπη και την Τουρκία αντέδρασαν στην πτώση του Άσαντ απαιτώντας να επιστρέψουν οι Σύριοι πρόσφυγες στις εστίες τους. Η Αυστρία ανακοίνωσε σχέδια για την απέλαση Σύριων, ενώ το Βέλγιο, η Βρετανία, η Γαλλία, η Ελλάδα και η Γερμανία αναστέλλουν τις αιτήσεις ασύλου των Σύριων. Οι Σύριοι πρόσφυγες είναι θύματα της καταπίεσης του Άσαντ και του αντιμεταναστευτικού ρατσισμού. Έχουν το δικαίωμα να επιστρέψουν στην πατρίδα τους αν το επιλέξουν, αλλά έχουν επίσης το δικαίωμα να αποφασίσουν να παραμείνουν στις χώρες όπου έχουν ξαναχτίσει τη ζωή τους. Είναι άθλιο το γεγονός ότι μια μεγάλη δημοκρατική νίκη χρησιμοποιείται για ακόμη περισσότερο ρατσισμό και δημιουργία αποδιοπομπαίων τράγων. Καλωσορίζουμε τους μετανάστες και τους πρόσφυγες και απορρίπτουμε όλες τις πολιτικές των κλειστών συνόρων για πρόσφυγες και μετανάστες.

*Η Συντονιστική Επιτροπή
της Διεθνιστικής Σοσιαλιστικής Τάσης
(IST), 14 Δεκεμβρίου 2024*

Η ευχή «καλή χρονιά» δεν υπάρχει για την κυβέρνηση. Όπως δεν υπάρχει και για καμιά κυβέρνηση διεθνώς. Εδώ η Νέα Δημοκρατία είναι πεσμένη στις δημοσκοπήσεις, αλλά και οι σύμμαχοί της στο εξωτερικό δεν πατάνε καλά στα πόδια τους. Ο Μακρόν μετράει κάθε μέρα πόσο θα αντέξει ακόμα, στη Γερμανία η κατάρρευση της κυβέρνησης φέρνει ενισχυμένη την ακροδεξιά, ολόκληρη η Ευρωπαϊκή Ένωση αγκομαχάει οικονομικά, στη Μέση Ανατολή κάθε «φυγή προς τα εμπρός» του Νετανιάχου τινάζει την περιοχή στον αέρα.

Οι εξελίξεις είναι γρήγορες και η διαχείριση για τους υπηρέτες του συστήματος γίνεται δύσκολη. Μπορεί όλοι τους να συμφωνούν με τον Τραμπ ότι χρειάζεται κλιμάκωση των εξοπλισμών στο 5% του ΑΕΠ για τα πολεμικά μέτωπα που έχουν ανοίξει από την Ουκρανία ως την Κίνα, αλλά τα οικονομικά βάρη από το

Η Αριστερά της σύγκρουσης

Το αίτημα για την ανατροπή της κυβέρνησης του πολέμου και της φτώχειας αναβλύζει από τους εργατικούς αγώνες. Η Μαρία Στύλλου αναδεικνύει τα καθήκοντα της Αριστεράς.

δημόσιο χρέος, που μεγαλώνει παντού, πιέζουν τους προϋπολογισμούς. Το κόστος δανεισμού ανεβαίνει, τραπεζίτες και κερδοσκόποι «επιτηρούν» τις κυβερνήσεις. Στη Βρετανία, μια νεοεκλεγμένη κυβέρνηση των Εργατικών με τεράστια κοινοβουλευτική πλειοψηφία κινδυνεύει από τις πιέσεις των χρηματαγορών να μπει στην ίδια δίνη με τη Γαλλία.¹

Το αφήγημα του Μητσοτάκη ότι τα Μνημόνια είναι πίσω μας και τα πράγ-

ματα θα γίνουν καλύτερα, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Αντίθετα, η κατάσταση θυμίζει τα χρόνια 2008-10, τότε που οι κυβερνήσεις του Καραμανλή αρχικά και του Γιώργου Παπανδρέου στη συνέχεια έλεγαν ότι η κρίση που ξέσπασε με τη χρεοκοπία της Λήμαν Μπράδερς δεν μας ακουμπάει εμάς εδώ και ότι «λεφτά υπάρχουν». Ξέρουμε πολύ καλά τι ακολούθησε, με τα Μνημόνια και τη Νέα Δημοκρατία μαζί με το

ΠΑΣΟΚ να κάνουν συγκυβέρνηση με τη ΔΗΜΑΡ για να εφαρμόσουν τις άγριες αντεργατικές επιθέσεις.

Σήμερα, η απειλή μιας νέας επιδείνωσης της μακρόσυρτης και πολύπλευρης κρίσης είναι ξανά στην ημερήσια διάταξη και με χειρότερους όρους. Ολόκληρο το πολιτικό σύστημα βρίσκεται κλονισμένο, με «εγγυητή της σταθερότητας» μια Νέα Δημοκρατία φθαρμένη που συγκλονίζεται από εσωτερικές διαμάχες.

Ο Μητσοτάκης διέγραψε τον Σαμαρά, αλλά αυτό δεν τερματίζει τη διαμάχη με την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας που αποτελεί ιστορικά ένα από τα κύρια ιδεολογικοπολιτικά στηρίγματά της. Αντίστοιχα, καρατόμησε τον Σαλμά, πρώην υπουργό Υγείας, αλλά ούτε αυτή η κίνηση βάζει τέλος στην εσωκομματική αναταραχή μιας Νέας Δημοκρατίας τριχοτομημένης εσωτερικά. Με ένα 25% στις δημοσκοπήσεις και με 156 βουλευτές (υπολογίζοντας και την εξευτελιστική επαναφορά του τραμπούκου Αυγενάκη που ο Μητσοτάκης είχε διαγράψει νωρίτερα), η κυβέρνηση ψάχνει για στηρίγματα και συνεργασίες. Όσοι μιλούσαν για την παντοδυναμία μιας κυβέρνησης του 41% έχουν καταπιεί τη γλώσσα τους.

Είναι ανοιχτό το ζήτημα μιας κοινής κυβέρνησης με το ΠΑΣΟΚ, όπως το 2012, και εκεί λογοδοτούν οι πρόσφατες κινήσεις: η συνάντηση του Μητσοτάκη με τον Ανδρουλάκη, ο «διάλογος» κυβέρνησης-αξιωματικής αντιπολίτευσης στη Βουλή και οι χειρισμοί για την Προεδρία της Δημοκρατίας. Η πιο χαρακτηριστική κίνηση ήταν η απόφαση της κυβέρνησης να τιμήσει τον Σημίτη με πενήνήμερο εθνικό πένθος για τον θάνατό του και «θεσμική» παρουσία και του Μητσοτάκη και της Προέδρου της Δημοκρατίας στην κηδεία. Τα ΜΜΕ προσπάθησαν να επισκιάσουν κάθε εξέλιξη πίσω από τη συνέχεια της «εκσυγχρονιστικής» πορείας από τον Σημίτη στον Μητσοτάκη, αλλά η ανταπόκριση από τα κάτω ήταν πολύ πίσω από τις προσδοκίες τους.

Τα προβλήματα της Νέας Δημοκρα-

τίας δεν θα είχαν και τόση σημασία, αν δεν έτρεχαν μέσα σε συνθήκες όπου η άρχουσα τάξη έχει κατεπείγουσα ανάγκη για μια κυβέρνηση ικανή να χειριστεί τις εξορμήσεις της. Οι από πάνω αγωνιούν για την κρίση στο κόμμα της άρχουσας τάξης την ώρα που κρίνεται ο ρόλος της Ελλάδας στην περιοχή. Ο Μητσοτάκης τους είναι πολύτιμος και για τις σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση και για τις σχέσεις με τις ΗΠΑ. Αποδείχθηκε ότι είναι ο καλύτερος υπηρέτης πολλών αφεντάδων

Έχει άριστες σχέσεις με την Φον ντερ Λάιεν και τη διαχείριση της «Ευρώπης-φρούριο» με τα κλειστά σύνορα και τις δολοφονίες προσφύγων σε στεριά και θάλασσα. Αντίστοιχα, καλλιέργησε τις στενότερες σχέσεις με το ΝΑΤΟ και τις ΗΠΑ, τόσο με τον «διάδρομο» από την Αλεξανδρούπολη ως την Ουκρανία, όσο και με τη στήριξη του Ισραήλ από τη βάση στη Σούδα αλλά και με τη φρεγάτα στην Ερυθρά Θάλασσα.

Κυβερνητική κρίση είναι το τελευταίο πράγμα που θα ήθελαν την ώρα που κλιμακώνεται η κρίση στη Μέση Ανατολή. Η κατάρρευση του καθεστώτος Άσαντ στη Συρία βάζει νέες προκλήσεις και για ΗΠΑ-ΕΕ, αλλά και για Ισραήλ, Τουρκία και τον ελληνικό καπιταλισμό. Προκλήσεις που για την άρχουσα τάξη εδώ σημαίνουν σύσφιξη του άξονα με το Ισραήλ και την Αίγυπτο και κλιμάκωση του ανταγωνισμού με την Τουρκία. Ο Μητσοτάκης τρέχει να ανταποκριθεί με ταξίδια στον Λίβανο και στην Αίγυπτο, με σχέδια για ένταξη της Κύπρου στο ΝΑΤΟ και όλες τις «δευκολύνσεις» για να αναβαθμιστεί το νησί ως «αβύθιστο αεροπλανοφόρο» των ΗΠΑ, του ΝΑΤΟ και της ΕΕ. Αυτό βλέπουν οι από πάνω ως εγγύηση ότι η ελληνική ΑΟΖ θα απλώνεται στην Ανατολική Μεσόγειο και θα αποτύχουν οι βλέψεις της Τουρκίας για μεγαλύτερη ΑΟΖ σε συνεργασία με το νέο καθεστώς στη Συρία.

Αυτή είναι η μεγάλη αντίφαση που σηματοδεύει τις εξελίξεις: Μια κυβέρνηση αποδυναμωμένη πολιτικά που όμως η άρχουσα τάξη την έχει ανάγκη για να

επιβάλει χειρότερες επιθέσεις και οικονομικά και πολεμικά. Περικοπές και ιδιωτικοποιήσεις μήπως προλάβουν μια νέα κρίση χρέους, στρατιωτικές εξορμήσεις για να διεκδικήσουν μερίδιο από την Ουκρανία ως τη Μέση Ανατολή.

Αυτές τις επιθέσεις βλέπει, ζει και αντιμετωπίζει ο κόσμος καθημερινά και στους χώρους δουλειάς και στις γειτονιές και απαντάει με απεργίες, διαδηλώσεις αλλά και πολιτικές συγκρούσεις. Μια πορεία αγώνων που αναδεικνύουν μέσα από όλες τις μάχες το ζήτημα ποιος και πώς θα ανατρέψει την κυβέρνηση των δολοφόνων που σπέρνει φτώχεια, γυναικοκτονίες και ρατσισμό.

Το απεργιακό κύμα είχε πολλούς και μεγάλους σταθμούς στη χρονιά που πέρασε.²

Πορεία αγώνων

Στις 28 Φλεβάρη έγινε μια πανεργατική-σεισμός. Στην επέτειο του εγκλήματος των Τεμπών, χιλιάδες απεργοί αλλά και φοιτητές από τις καταλήψεις που είχαν ήδη ξεκινήσει από την αρχή της χρονιάς, με κεντρικό σύνθημα «Κάτω η κυβέρνηση των δολοφόνων», έκλεισαν το κέντρο της Αθήνας και πολλών άλλων πόλεων. Το έγκλημα στα Τέμπη ήταν στο κέντρο της απεργίας στις 28 Φλεβάρη, αλλά δεν ήταν η μοναδική αιχμή. Η απεργία ήταν συνέχεια των μαχών του εργατικού κινήματος και αυτό φάνηκε με το παρών που έδωσαν όλοι οι χώροι που συγκρούονται με τις απολύσεις και τις ιδιωτικοποιήσεις. Και έδωσαν συνέχεια με την απεργία στις 8 Μάρτη, την παγκόσμια ημέρα των Γυναικών.

Στις μεγάλες απεργίες στις 28 Φλεβάρη και στις 8 Μάρτη ήρθαν να προστεθούν οι απεργίες στις 17 Απρίλη και την Πρωτομαγιά. Στις 17 Απρίλη παρά τις αντιπαραθέσεις των ηγεσιών ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ, η απεργία μετατράπηκε σε πανεργατική από τα κάτω με επιτυχία. Την Πρωτομαγιά, η κυβέρνηση είχε προσπαθήσει να αποφύγει την απεργία ορίζοντας ως πρωτομαγιάτικη αργία την Τρίτη του Πάσχα 7 Μάη. Ο ελιγμός απέτυχε.

Διαδήλωση στους Αγ. Αναργύρους ενάντια στη δολοφονία της Κυριακής Γρίβα.

Ακολούθησε συνέχεια με απεργίες στα Νοσοκομεία στις 16 Μάη και στο δημόσιο τομέα στις 21 Μάη. Μια πορεία προς τις Ευρωεκλογές με τον κόσμο να απεργεί αλλά και να διαδηλώνει ενάντια στη γενοκτονία των Παλαιστινίων, τις γυναικοκτονίες, τις μαζικές ρατσιστικές δολοφονίες στις θάλασσες της Ευρώπης Φρούριο.

Το φθινόπωρο ξεκίνησε με το αγωνιστικό διήμερο στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης και την πανελλαδική απεργία των εργατών της Υγείας. Οι υγειονομικοί παρέμειναν όλη τη χρονιά στην πρωτοπορία του εργατικού κινήματος δίνοντας απεργιακές κόντρες ενάντια στις απολύσεις των συμβασιούχων, τις ιδιωτικοποιήσεις κομματιών όπως την περιθάλψη του παιδικού καρκίνου, το νομοσχέδιο που διέλυε την Ψυχική Υγεία, τα επί πληρωμή απογευματινά χειρουργεία κλπ. Δεν ήταν τυχαία η εικόνα της πανυγειονομικής απεργίας της 17ης Οκτώβρη με τον Άδωνι να φεύγει άρον – άρον από το υπουργείο, καβάλα σε ένα

σκουτεράκι, μόλις περικυκλώθηκε από τους απεργούς που έφτασαν με τα πανό του Συντονιστικού και των σωματείων τους στα χέρια.

Αλλά οι υγειονομικοί δεν ήταν μόνοι τους στη μάχη. Οι εκπαιδευτικοί με τον αγώνα ενάντια στην αξιολόγηση, τις συγχωνεύσεις τμημάτων και σχολείων και τις συνδικαλιστικές διώξεις, έφτασαν σε μια μεγάλη απεργία στις 23 Οκτώβρη. Η κυβέρνηση έτρεξε να τη βγάλει παράνομη αλλά το μόνο που πέτυχε ήταν να την απλώσει τόσο στα Δημοτικά όσο και στα Λύκεια. Το ίδιο δυνατά έδρασαν οι ναυτεργάτες και οι λιμενεργάτες με τις δικές τους απεργίες, όπως και οι εποχικοί πυροσβέστες που απάντησαν στις χιλιάδες απολύσεις μπαίνοντας στο υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και αντιμετωπίζοντας την αστυνομική βία. Η Πανεργατική Απεργία της 20ης Νοέμβρη ένωσε ξανά όλους τους χείμαρρους αντίστασης.

Μέσα σε αυτή την απεργιακή διαδρομή, η πολιτικοποίηση αναδείχθηκε συ-

ντακτικά με τη μεγάλη συναυλία για τα Τέμπη στο Καλλιμάρμαρο στις 11 Οκτώβρη.

«Ο κόσμος βροντοφώναζε συνθήματα ενάντια στον Μητσοτάκη, αλλά και αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη με πολλές σημαίες να κυματίζουν. “Αυτό που σκότωσε τα δικά μας παιδιά, τους δικούς μας ανθρώπους παραμένει ελεύθερο. Να σκοτώνει ξανά και ξανά. Ε, λοιπόν, ποτέ ξανά!”, ήταν η φράση της Μαρίας Καρυστιανού στην ομιλία της που τα είπε όλα σε λίγες λέξεις. Τον ίδιο τόνο είχαν και οι στίχοι του νέου τραγουδιού για τα Τέμπη που παρουσίασε στη συναυλία ο Φοίβος Δεληβοριάς: “Θα το πει η σημάδα, θα το πει κι ο κέδρος πως εδώ σκοτώνει όπου βρει το κέρδος ... Δεν υπάρχει τρόπος πια να σταματήσω, μέχρι να 'ρθει ο πήχης και το χαλινό, μέχρι να 'ρθει η Νέμεσις και να τους πάρει”. Στάση στο Καλλιμάρμαρο έκανε και η απεργιακή μοτοπορεία των διανομέων της Wolt και της efood φωνάζοντας το σύνθημα “Αυτοί μιλάνε για κέρδη και ζημιές, εμείς μιλάμε για ανθρώπινες ζωές”».³

Η πολιτική αιχμή αναδείχθηκε και με τις μεγάλες διαδηλώσεις της νεολαίας στις 6 Δεκέμβρη, στη επέτειο της δολοφονίας του Αλέξη Γρηγορόπουλου και βέβαια στην πορεία του Πολυτεχνείου που είχε προηγηθεί. Το ζήτημα της ανατροπής της κυβέρνησης των δολοφόνων αναδείχθηκε σαν τη μεγάλη μάχη που βρίσκεται μπροστά μας και το ερώτημα είναι πώς θα την κερδίσουμε.

Η απάντηση εξαρτάται από τρία πράγματα. Τη δύναμη των αντιστάσεων, το ρόλο της κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης και τρίτο και πιο σημαντικό την ενίσχυση της Αριστεράς της σύγκρουσης και της ανατροπής.

Η εργατική τάξη έχει όλη τη δύναμη και να αντιστέκεται και να αλλάξει την κοινωνία. Αριθμητικά, αποτελεί την πλειοψηφία και κοινωνικά έχει τη δύναμη της θέσης της μέσα στην παραγωγή. Είναι σε θέση σε κάθε μάχη να κλείνει εργοστάσια και λιμάνια, να σταματάει τις συγκοινωνίες, να παραλύσει την οικονομία και τα κέρδη των καπιταλιστών. Είναι η τάξη που μπορεί να ενώσει όλους τους εργαζόμενους και τους καταπιεσμένους ανεξάρτητα από καταγωγή, χρώμα, φυλή ή φύλο. Και έχει αποδείξει ιστορικά ότι μπορεί να ξεσηκώνει μια δυναμική που γκρεμίζει κυβερνήσεις, καθεστώτα και φέρνει κοινωνική αλλαγή.

Σύγκρουση με σεξισμό και ρατσισμό

Αυτή τη δύναμη και αυτή τη δυναμική φοβούνται οι από πάνω και οι κυβερνήσεις τους και προσπαθούν να την προλάβουν και να την αναχαιτίσουν με ιδεολογικές και πολιτικές επιθέσεις. Θεωρίες ότι τώρα πια η εργατική τάξη χάνει τη δύναμή της γιατί τάχα οι υπολογιστές και η τεχνητή νοημοσύνη θα την υποκαταστήσουν στην παραγωγή. Και στην Ελλάδα, ιδιαίτερα, υποτίμηση της τάξης ότι τάχα είναι μόνο «τα γκαρσόνια» για τους τουρίστες της Ευρώπης. Αλλά όταν η εργατική τάξη δεν σκύβει το κεφάλι μπροστά σε «αρνητικούς συσχετισμούς», τότε επιστρατεύεται το ρα-

τσιστικό και το σεξιστικό δηλητήριο για τη διάσπαση και τον αποπροσανατολισμό της.

Αποτελεί πολύτιμη αφετηρία το γεγονός ότι η εργατική τάξη και η νεολαία δίνουν μάχες ενάντια σε τέτοιες επιθέσεις.

Η απεργία στις 8 Μάρτη δεν είναι μια «στιγμιαία» ή «επετειακή» αναλαμπή. Αντίθετα, συμπυκνώνει την οργή και την αντίσταση που φουντώνει σε καθημερινή βάση απέναντι σε κυβερνήσεις και άρχουσες τάξεις που προσκυνάνε τον Ντόναλντ Τραμπ. Έναν κραυγαλέο σεξιστή, καταδικασμένο για την προσπάθεια να βουλώσει με χρήματα το στόμα μιας εκδιδόμενης γυναίκας που τον είχε καταγγείλει. Καταδικασμένος μεν, αλλά χωρίς ποινή, γιατί το δικαστήριο τον αφήνει ελεύθερο μπροστά στην πολιτική σκοπιμότητα της ορκωμοσίας του ως Πρόεδρου των ΗΠΑ. Τόση σαπίλα στην κορυφή του παγκόσμιου καπιταλισμού.

Όσο για τους ντόπιους φίλους του Τραμπ, τον κάθε Βαρτζόπουλο που δικαιολογεί τις γυναικοκτονίες ότι τάχα βρίσκονται στη «φύση του αρσενικού που είναι επιθετικό», κουβαλάνε στις πλάτες τους τα εγκλήματα σε βάρος των γυναικών.⁴ Μαζική ήταν η αγανάκτηση και οι κινητοποιήσεις για τον ρόλο της αστυνομίας στη δολοφονία της Κυριακής Γρίβα την 1 Απρίλη 2024, τότε που ο μπάτσος δήλωνε ότι «το περιπολικό δεν είναι ταξί». Από τότε, ήρθαν να προστεθούν τα εγκλήματα αστυνομικών της Βουλής σε βάρος γυναικών και η οργή για τις πλάτες που διέθεταν. Ανάγλυφος ο θεσμικός σεξισμός και τεράστια η αποφασιστικότητα της τάξης ότι παλεύει ενωμένη με τις γυναίκες μπροστά.

Αντίστοιχη είναι η εικόνα αντίστασης στις ρατσιστικές επιθέσεις. Η δολοφονία του Μοχάμεντ Καμράν στο Αστυνομικό Τμήμα του Αγίου Παντελεήμονα ξεσήκωσε άμεσες αντιδράσεις όπως όλα τα εγκλήματα των μπάτσων. Αλλά οι κινητοποιήσεις ανέδειξαν και την ενότητα των εργατών ενάντια στις ρατσιστικές διακρίσεις. Ο Καμράν ήταν μετανάστης εργάτης που δούλευε ντελιβεράς με το μηχανάκι του. Η πορεία για να τιμωρη-

θούν οι δολοφόνοι του σημαδεύτηκε από την παρουσία στην κεφαλή της των απεργών συναδέλφων του με τα μηχανάκια τους. Η ανταπόκριση του κόσμου της γειτονιάς ήταν ενθουσιώδης.⁵

Η μάχη που σηματοδοτεί πιο έντονα τη σύγκρουση με τον ρατσισμό ήταν και είναι η καμπάνια για να τιμωρηθούν οι ένοχοι για το έγκλημα στην Πύλο. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη ομαδική δολοφονία προσφύγων στα νερά της Μεσογείου από τις δυνάμεις της Φρόντεξ και του Λιμενικού που περιπολούν τα κλειστά σύνορα της ΕΕ. Η ατιμωρησία τους είναι το μεγαλύτερο δώρο για την ακροδεξιά. Σε αυτό το κρίσιμο μέτωπο, το αντιρατσιστικό και αντιφασιστικό κίνημα δίνει σκληρές μάχες και πετυχαίνει νίκες με τη δύναμη της τάξης μας.

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας προσπάθησε και προσπαθεί συστηματικά να κουκουλώσει το έγκλημα, όπως κάνει και για τα Τέμπη. Διάλεξε εννιά επιζώντες του ναυαγίου και τους έστειλε σε δίκη ως υπεύθυνους. Όμως το δικαστήριο στην Καλαμάτα τους αθώωσε χάρη στην αλληλεγγύη που ξεδιπλώθηκε. Όπως ανέφερε η Εργατική Αλληλεγγύη, «Η νίκη αυτή ανήκει στο εργατικό κίνημα, στο αντιρατσιστικό κίνημα, στον κόσμο που στάθηκε στο πλευρό των εννιά προσφύγων από την Αίγυπτο, τη χώρα που μαστίζεται από τη δικτατορία του Σίσι και με την οποία συνεργάζεται η ελληνική κυβέρνηση στον άξονα Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Αιγύπτου», είπε ο Πέτρος Κωνσταντίνου, συντονιστής της ΚΕΕΡΦΑ. «Αυτή η νίκη ανήκει στον κόσμο που ξεσηκώθηκε στην Καλαμάτα και που σε απεργιακή ημέρα της ΑΔΕΔΥ ήταν μαζί με το πιο χτυπημένο κομμάτι της εργατικής τάξης, την προσφυγιά, τους μετανάστες. Λέμε ξεκάθαρα: θα ανοίξουν τα σύνορα, θα πέσουν οι φράχτες, θα διώξουμε την κυβέρνηση των δολοφόνων. Η δίκη των πραγματικών ενόχων είναι μπροστά μας».⁶

Παρά την αθώωσή τους, οι εννιά πρόσφυγες βρέθηκαν αντιμέτωποι με την απειλή της απέλασης, καθώς η κυβέρνηση αρνιόταν να τους δώσει άσυλο όπως

Το έγκλημα στην Πύλο δεν θα μείνει ατιμώρητο.

δικαιούνταν. Αλλά και αυτή μάχη κερδίστηκε:

«Τις πρώτες αποφάσεις για χορήγηση ασύλου σε επιζώντες του ναυαγίου της Πύλου, που οι αιτήσεις τους είχαν απορριφθεί σε πρώτο βαθμό και είχαν προσφύγει κατά των απορρίψεων, αναγκάστηκε να πάρει η Επιτροπή της Αρχής Προσφυγών του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου τις προηγούμενες μέρες. Παρότι εκκρεμούν πολλές ακόμα προσφυγές, τουλάχιστον εννέα επιζώντες έχουν ήδη κερδίσει προσφυγικό άσυλο. Είναι μια ακόμα νίκη των ίδιων και του κινήματος αλληλεγγύης που ενάμιση χρόνο τώρα απαιτεί δικαιοσύνη για τα θύματα του ναυαγίου και τις οικογένειές τους».⁷

Όσο κι αν η κατακερματισμένη κοινοβουλευτική αντιπολίτευση έχει μετακινηθεί προς τα δεξιά εγκαταλείποντας θέσεις που είχε στο παρελθόν, η πολιτικοποίηση του κόσμου που παλεύει την κυβέρνηση του Μητσοτάκη κουβαλάει τις εμπειρίες από προηγούμενους αγώ-

νες. Ο κορμός της εργατικής τάξης σήμερα είναι ακόμα ο κόσμος που αγάλλισε το μαζικό προσφυγικό κύμα του 2015-16, που οργάνωνε συσσίτια για τους καθηλωμένους πρόσφυγες στην Ειδομένη και ιατρική περίθαλψη μέσα στο λιμάνι του Πειραιά. Δεν αγωνιζόταν «μόνο» για να αντιπαλέψει τα Μνημόνια, αλλά έφτιαξε το μεγαλύτερο κίνημα αλληλεγγύης για την προσφυγιά. Αυτή η παρακαταθήκη είναι δύναμη για τις σημερινές αντιστάσεις κόντρα στην κυβέρνηση και την ακροδεξιά.⁸

Και σήμερα, η εργατική τάξη και ο κόσμος που παλεύει κόντρα στις ρατσιστικές και σεξιστικές επιθέσεις δεν είναι μόνος του εδώ. Έχει στο πλευρό του αντίστοιχα κινήματα και κινητοποιήσεις σε όλο τον κόσμο. Στη Γαλλία, η άνοδος του κόμματος της Λεπέν βρήκε απέναντί της μαζικές κινητοποιήσεις από τον κόσμο που βγήκε στους δρόμους και υποχρέωσε τα κόμματα της Αριστεράς να αντιδράσουν ενωτικά.

Ο κίνδυνος να πάρουν οι φασίστες την εξουσία στη Γαλλία έβγαλε χιλιάδες διαδηλωτές στους δρόμους, όπως είδαμε στο Παρίσι με τις κινητοποιήσεις στην πλατεία Ρεπουμπλικ στις 10 και στις 11 Ιούνη, αμέσως μετά τις ευρωκάλπες, όπου ο κόσμος απαιτούσε να ενωθεί η Αριστερά ενάντια στην Εθνική Συσπείρωση. Τα συνθήματα που επικρατούσαν ήταν «Απελάστε τους φασίστες, όχι τους μετανάστες χωρίς χαρτιά», «Λευτεριά στην Παλαιστίνη» και «Πεταίν ξέχασες να πάρεις τα κοπρόσκυλα μαζί σου».

«Υπάρχουν όρια στο τι μπορεί να πετύχει μια εκλογική συνεργασία ανάμεσα σε κόμματα που αναφέρονται στη ριζοσπαστική Αριστερά, όπως η Ανυπότακτη Γαλλία και το NPA μαζί με κόμματα όπως το Σοσιαλιστικό και το ΓΚΚ που έχουν από καιρό εγκαταλείψει τη ριζοσπαστική πολιτική. Ήδη στο πρόγραμμα του Νέου Λαϊκού Μετώπου, ο Μελανσόν αναγκάστηκε να κάνει υποχωρήσεις από τις θέσεις του υπέρ της Παλαι-

στίνης. Όμως, υπάρχει τεράστια ανάγκη για να προχωρήσει η Αριστερά πέρα από τις εκλογικές πολιτικές και να αναδείξει το αντιρατσιστικό και αντιφασιστικό κίνημα στους δρόμους. Οι δράσεις στους δρόμους και στους εργατικούς χώρους είναι καθοριστικές για την πάλη ενάντια στους φασίστες».⁹

Παρά τους συμβιβασμούς του Νέου Λαϊκού Μετώπου, οι αντιστάσεις δεν λυγίζουν, όπως έδειξε και το μαζικό κύμα αλληλεγγύης στην Ζιζέλ Πελικό που έδωσε μάχη ενάντια στους βιαστές της. Και η 8 Μάρτη 2025 και η μέρα δράσης ενάντια στον ρατσισμό και τον φασισμό στις 22 Μάρτη έχουν διεθνείς διαστάσεις και αυτό αποτελεί δύναμη για το δικό μας ταξικό στρατόπεδο.

Το καθοριστικό ζήτημα είναι τι κάνει η Αριστερά για να αξιοποιήσει αυτή τη δυναμική.

Το 2012, η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ είχαν σχηματίσει συγκυβέρνηση με τη συμμετοχή και της ΔΗΜΑΡ για να αντιμετωπίσουν την πολιτική κρίση τότε. Στην ίδια κατεύθυνση προσανατολίζονται και τώρα. Το έδειξαν πολύ καθαρά με τον τρόπο που επαίνεσαν ως τα ουράνια την «εκσυγχρονιστική» παρακαταθήκη του Σημίτη. Όμως εμείς δεν ξεχνάμε ούτε τα έργα και ημέρες στην οκταετία του Σημίτη, ούτε ακόμα περισσότερο τι σήμαινε η κυβέρνηση των «Σαμαροβενιζέλων» το 2012-14.

Ήταν μια κυβέρνηση των πιο άγριων επιθέσεων στην εργατική τάξη, στη νεολαία, στους μετανάστες, στις γυναίκες. Ήταν η κυβέρνηση που έριξε το μαύρο στην ΕΡΤ, που κλάδεψε τις δαπάνες για την Υγεία και την Παιδεία, που πισωγύρισε τα δικαιώματα των γυναικών και έβγαλε την αστυνομία στους δρόμους δίπλα στους Χρυσάυγες στα χειρότερα πογκρόμ σε βάρος μεταναστών και προσφύγων. Η επιχείρηση «Ξένιος Δίας» του Δένδια ως υπουργού Δημόσιας Τάξης ήταν από τις χειρότερες απόπειρες να παίξουν το χαρτί του ρατσισμού απέναντι στις εργατικές αντιστάσεις.

Αλλά απέτυχαν. Το κλείσιμο της ΕΡΤ

έγινε μπούμερανγκ. Με τα λόγια της Ειρήνης Φωτέλη:

«Όταν έριχνε το μαύρο η κυβέρνηση στην ΕΡΤ, μάλλον φανταζόταν ότι οι εργαζόμενοι θα πάμε σπίτια μας και θα περιμένουμε να αποζημιωθούμε. Αυτό δεν έγινε. Μείναμε και συνεχίσαμε να βγάζουμε πρόγραμμα. Πριν ακόμα κάνει την ανακοίνωση ο Κεδίκογλου είχαμε μάθει στην αίθουσα σύνταξης ότι μας κλείνουν και οι δημοσιογράφοι, που έκαναν συνέλευση, αποφάσισαν κατάληψη. Οι υπόλοιποι δεν κάναμε συνέλευση αλλά συνταχτήκαμε με τους δημοσιογράφους και αρχίσαμε να την οργανώνουμε. Κανείς μας τότε δεν πίστευε ότι το κάλεσμά μας στους πολίτες να έρθουν να συμπαρασταθούν θα είχε τέτοια ανταπόκριση από το πρώτο βράδυ και όλες τις επόμενες μέρες. Ούτε κανείς μας είχε στο μυαλό του ότι βδομάδες μετά, θα είμαστε ακόμα εδώ. Αλλά είμαστε».¹⁰

Εκείνοι οι αγώνες σε όλα τα μέτωπα γκρέμισαν την συγκυβέρνηση δείχνοντας ότι το κίνημα έχει τη δύναμη να ρίχνει κυβερνήσεις και να βάζει στην ημερήσια διάταξη το ζήτημα του ποια είναι η εναλλακτική. Αυτά είναι πολύτιμη εμπειρία για το σήμερα και το ρόλο που πρέπει να παίζει η Αριστερά για να ανταποκριθεί στις προκλήσεις.

Δεν είναι μόνο το ΠΑΣΟΚ που εξακολουθεί να είναι τόσο δεξιό ώστε να πορεύεται ξανά προς συγκυβέρνηση με τη Νέα Δημοκρατία. Είναι και ο ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος ξεφορτώθηκε τον Κασσελάκη, αλλά δεν άλλαξε τη δεξιόστροφη πορεία του. Ούτε στα λόγια ούτε στην πράξη δεν υπάρχει μια πολιτική και ένας προσανατολισμός για την ανατροπή της κυβέρνησης. Αντίθετα, αυτό που επικρατεί είναι η αποδοχή ότι ο Μητσοτάκης θα κυβερνάει μέχρι το 2027 και η μάχη θα δοθεί τότε στις κάλπες. Ακόμα χειρότερα, δεν υπάρχει καμιά αναζήτηση για το τι πήγε στραβά την προηγούμενη φορά. Ούτε ο ΣΥΡΙΖΑ ούτε η Νέα Αριστερά δεν βλέπουν τις ρίζες της κρίσης τους στην κοινοβουλευτική στρατηγική που χαράμισε το κίνημα που είχε

ρίξει τους Σαμαροβενιζέλους.

Κι όμως, είναι πολύτιμο να θυμόμαστε ότι η αντικαπιταλιστική αριστερά προεδοποιούσε από τότε ότι χρειαζόμαστε επαναστατική στρατηγική. Από το καλοκαίρι του 2014, πριν ακόμα ο ΣΥΡΙΖΑ να έχει γίνει κυβέρνηση τον Γενάρη του 2015, οι σελίδες αυτού του περιοδικού έβαζαν τα ζητήματα:

«Η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ προσπαθεί να ξεγλυστράει με τον πιο εύκολο τρόπο αποδίδοντας σε κάθε κριτική που δέχεται από τα αριστερά της τη ρετσινιά του «σεχταρισμού». Είναι άραγε «σεχταριστικό» να επισημαίνουμε τις αντιφάσεις μιας ηγεσίας που υπόσχεται απαλλαγή από τα δεσμά των μνημόνιων χωρίς ρήξη με τον ζουρλομανδύα της ευρωζώνης και με πλήρη αφοσίωση στις κοινοβουλευτικές διαδικασίες; Προφανώς όχι. Χιλιάδες αγωνιστές που έδωσαν τις μάχες των τελευταίων δυο χρόνων, που οργάνωσαν τις απεργίες, τις καταλήψεις και τα συλλαλητήρια που γονάτισαν τον ΓΑΠ και τον Παπαδήμο έχουν κάθε δικαίωμα να θέτουν τα κρίσιμα ερωτήματα:

Μπορούμε να απαλλαγούμε από την Τρόικα χωρίς ρήξη με τους δυο από τους τρεις κέρβερους που την αποτελούν, δηλαδή την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Κομισιόν της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Τι σημαίνει δημόσιος έλεγχος στο τραπεζικό σύστημα χωρίς κρατικοποίηση των τραπεζών και επιβολή εργατικού ελέγχου; Είναι δυνατόν να διαγράψουμε το χρέος αν παραιτηθούμε προκαταβολικά από τις «μονομερείς ενέργειες» ή μήπως αυτή η παραίτηση οδηγεί σε διαπραγματεύσεις τύπου PSI; Κανένας τίμιος συνδικαλιστής δεν κάθεται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με την εργοδοσία αποκηρύσσοντας προκαταβολικά τα πιο ισχυρά όπλα του σωματείου του – γιατί η Αριστερά να μπει σε «αναδιαπραγμάτευση» του Μνημονίου έχοντας αποκλείσει προκαταβολικά τη ρήξη με το ευρώ και τη μονομερή διαγραφή του χρέους».¹¹

Ήταν μια κριτική της ρεφορμιστικής στρατηγικής που όχι μόνο δεν ήταν «σεχταρισμός», αλλά αποδείχθηκε πέρα για

πέρα βάσιμη, καθώς τώρα πια ξέρουμε τι έγινε το 2015. Ούτε σήμερα είναι «σεχταριστική» η συζήτηση για την στρατηγική. Επιμένουμε σε αυτά τα ζητήματα, όχι για να κινηθούμε μόνοι μας «εμείς οι μόνοι συνεπείς», αλλά να οπλίσουμε την κοινή ενωτική δράση με τον προσανατολισμό που χρειάζεται για να νικάει. Το Ενιαίο Μέτωπο είναι αναπόσπαστο κομμάτι της επαναστατικής στρατηγικής.

Αυτό είναι κάτι που η ηγεσία του ΚΚΕ φροντίζει να «ξεχνάει». Η κοινή δράση δεν υπάρχει ούτε στη θεωρία του ούτε στην πρακτική του. Προβάλλει μόνο τις κινητοποιήσεις που ελέγχει το ίδιο. Αν δεν τις ελέγχει, προσπαθεί να τις απομονώσει ή να τις διασπάσει, όπως έχει κάνει πολλές φορές. Ο τρόπος με τον οποίο ντύνει τον σεχταρισμό της η ηγεσία του ΚΚΕ έχει οδηγήσει κάποιους να νομίζουν ότι έχει εξελιχθεί μια «αριστερή» στροφή. Ο πολύς αντικαπιταλισμός στα λόγια δεν έχει κάνει πιο αριστερό το ΚΚΕ. Αντίθετα, οι επιλογές του λογοδοτούν στην ίδια ρεφορμιστική στρατηγική που μετράει τους ταξικούς συσχετισμούς με κριτήριο τα εκλογικά ποσοστά του κόμματος. Οι αγώνες για να κλιμακωθούν πρέπει να περιμένουν να ανέβει η εκλογική επιρροή του κόμματος. Μέχρι τότε, «δεν μας παίρνει».

Επαναστατική στρατηγική

Η Αριστερά της σύγκρουσης και της ανατροπής για να συγκροτηθεί, να ενισχυθεί και να παίξει το ρόλο της χρειάζεται να θυμηθεί και να ξανα-ανακαλύψει την παράδοση του Λένιν, του Τρότσκι και του Γκράμσι. Δύναμη της είναι τα πρωτοπόρα κομμάτια της εργατικής τάξης και αυτά προσπαθεί να κερδίσει και να αναδείξει. Όχι όμως για να τα απομονώσει από τον κορμό της τάξης. Το αντίθετο ισχύει, η συγκρότηση της πρωτοπορίας γίνεται σε κοινή δράση και διάλογο με την τάξη. Όπως τόνιζε ο Λένιν στο κείμενό του για τον «Αριστερισμό»:

«με μόνη την πρωτοπορία δεν μπορούμε να νικήσουμε», ότι πρέπει οι πλατιές μάζες των εργαζόμενων και των καταπιεσμένων από το κεφάλαιο να πά-

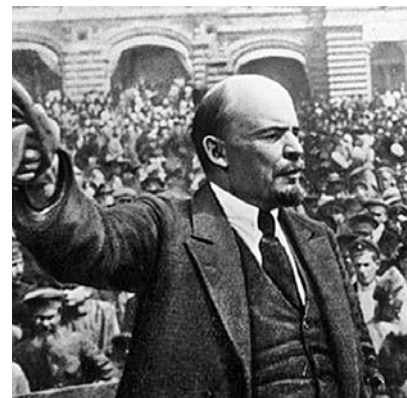
ρουν θέση ανοιχτής υποστήριξης της πρωτοπορίας ή έστω ευμενούς ουδετερότητας και για να φτάσουν «να πάρουν μια τέτοια θέση δεν αρκεί μόνο η προπαγάνδα, μόνο η ζύμωση. Για να γίνει αυτό χρειάζεται η πολιτική πείρα των ιδίων μαζών. Τέτοιος είναι ο βασικός νόμος όλων των μεγάλων επαναστάσεων».

Ο Λένιν υπήρξε ένας διανοητής της πράξης και υπέρμαχος της άποψης των Μαρξ και Ένγκελς ότι «η θεωρία μας δεν είναι δόγμα, μα καθοδήγηση για δράση». Ήταν αυτός που επέμενε ότι «δεν μπορεί να υπάρξει επαναστατική πράξη χωρίς επαναστατική θεωρία», αλλά τώρα υπογραμμίζει ότι «η σωστή επαναστατική θεωρία, με τη σειρά της δεν είναι δόγμα, αλλά διαμορφώνεται τελικά μόνο με τη στενή σύνδεση με την πρακτική δράση ενός πραγματικού μαζικού και πραγματικού επαναστατικού κινήματος» (...).¹²

Η ενιαιομετωπική δράση είναι το κλειδί για να φτάσει η επαναστατική Αριστερά σε διπλή νίκη. Και να μπορεί να βοηθάει τους αγώνες να νικάνε στο εδώ και τώρα, αλλά και συγκροτεί τις δυνάμεις της ως τον «οργανικό διανοούμενο» της τάξης με την έννοια που χρωστάμε στον Γκράμσι.

«Το Ordine Nuovo εργαζόταν βδομάδα τη βδομάδα για να αναπτύξει ορισμένες μορφές νέας διανοήσης και αυτό δεν ήταν κάποιος ασήμαντος λόγος για την επιτυχία του (...) Ο τρόπος ύπαρξης του νέου διανοούμενου δεν μπορεί πια να συνίσταται στην ευφράδειά του, στη στιγμιαία και εξωτερική διέγερση των συναισθημάτων και του πάθους, αλλά πρέπει να αποτελείται από την ενεργό ανάμιξη στην πρακτική ζωή ως οικοδόμου και οργανωτή...».¹³

Η εργατική τάξη σήμερα βράζει από την οργή της για τους διαχειριστές ενός συστήματος σε κρίση και έχει τη δύναμη να τους ανατρέψει. Αρκεί η Αριστερά να πάψει να τη βλέπει σαν ομάδα ψηφοφόρων και να χτίσει τους δεσμούς με την τάξη μέσα στη δράση και με οδηγό την στρατηγική της επαναστατικής ανα-

Σημειώσεις

1. Bond market 'police' are back as investors patrol spending plans. Financial Times 11 January 2025. <https://www.ft.com/content/2d92cc96-474e-453b-9121-fbfb4f749d6>
2. Στέλιος Μιχαηλίδης, 2024 - Χρονιά Αγώνων και καταρράκτος της ΝΔ, Εργατική Αλληλεγγύη Νο1653, 31 Δεκεμβρίου 2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=36096&issue=1653>
3. Μάνος Νικολάου, Τέμπη: «Μέχρι να 'ρθει η Νέμεσις και να τους πάρει», Εργατική Αλληλεγγύη Νο1643, 16 Οκτωβρίου 2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=35803&issue=1643>
4. Αργυρή Ερωτοκρίτου, Άγρια "σοδειά" γυναικοκτονιών, Εργατική Αλληλεγγύη Νο1654, 8 Γενάρη 2025, <https://ergatiki.gr/article.php?id=36128&issue=1654>
5. Γιώργος Πίττας, "Στη φυλακή οι δολοφόνοι του Καμράν", Εργατική Αλληλεγγύη Νο1643, 16 Οκτωβρίου 2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=35805&issue=1643>
6. Λένα Βερδέ, Αθώοι οι 9 της Πύλου, Εργατική Αλληλεγγύη Νο1623, 22 Μάρ 2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=35259&issue=1623>
7. Λένα Βερδέ, Χορήγηση ασύλου σε επιζώντες της Πύλου, Εργατική Αλληλεγγύη Νο1654, 8 Γενάρη 2025, <https://ergatiki.gr/article.php?id=36113&issue=1654>
8. Πέτρος Κωνσταντίνου, Καλοδεχούμενοι - Ανοιχτά σύνορα - Να πέσει ο φράχτης, Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο113, Νοέμβρης-Δεκέμβρης 2015, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=808&issue=113#gsc.tab=0>
9. Γαλλία: Οι εκλογές, η Αριστερά και η φασιστική απειλή, Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο 165, Ιούλης-Αύγουστος 2024, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1491&issue=165#gsc.tab=0>
10. Ειρήνη Φωτέλη σε συνέντευξη στο Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο99, Ιούλης-Αύγουστος 2013, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=185&issue=99#gsc.tab=0>
11. Πάνος Γκαργκάνας, Μια πολιτική κρίση χωρίς εύκολη λύση, Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο92, Ιούλης-Αύγουστος 2014, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=254&issue=92#gsc.tab=0>
12. Κώστας Τορπουζίδης, Βιθλιοκριτική Β. Ι. Λένιν Ο «Αριστερισμός», παιδική αρρώστια του κομμουνισμού, Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο 76, Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2009, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=430&issue=76#gsc.tab=0>
13. Antonio Gramsci, The formation of intellectuals, The Modern Prince and other writings, International publishers, New York, Third printing 1968, p.122

1905

Η επανάσταση που γέννησε τα Σοβιέτ

Ο Γιώργος Πίπας
παρουσιάζει τα γεγονότα
που εγκαινίασαν την
περίοδο πολέμων και
επαναστάσεων στον
εικοστό αιώνα.

Στις 9 Ιανουαρίου του 1905 μια ειρηνική διαδήλωση 200.000 εργατών, ανδρών, γυναικών και παιδιών, σφαγιάστηκε από τα στρατεύματα του Τσάρου στην Αγία Πετρούπολη, την πρωτεύουσα τότε της ρωσικής αυτοκρατορίας. Το γεγονός αυτό, που έμεινε γνωστό ως Ματωμένη Κυριακή, πυροδότησε μια επανάσταση που παρέλυσε το ρωσικό κράτος για ένα χρόνο, πυροδότησε εξεγέρσεις στις πόλεις, στην ύπαιθρο και στο στρατό, και μέσα σε συνθήκες μαζικής Γενικής Απεργίας γέννησε τελικά μια βραχύβια αλλά γνήσια εργατική δημοκρατία.

Η Ρωσία του 1905 ήταν μια τεράστια αυτοκρατορία, μια άτεγκτη απολυταρχία που κυβερνιόταν από τον Τσάρο. Η βαθιά αντιδραστική τσαρική Ρωσία είχε παίξει στο παρελθόν τον ρόλο του χωροφύλακα σε μια σειρά χώρες της ανατολικής και κεντρικής Ευρώπης βοηθώντας άλλα καθεστώτα να καταπνίξουν εξεγέρσεις που ξέσπασαν ενάντια στην απολυταρχία όπως συνέβη στο κύμα επαναστάσεων του 1848. Αλλά ο κόσμος άλλαζε με ταχύτητες μεγάλες.

Στα τέλη του 19ου αιώνα, ενώ ο καπι-

Αφίσα που τιμά την εξέγερση στο θωρηκτό Ποτέμκιν

ταλισμός κάλυπτε στις ΗΠΑ και στις χώρες της Δυτικής και κεντρικής Ευρώπης, η καθυστερημένη οικονομικά και πολιτικά ρωσική αυτοκρατορία ασθμαίνοντας προσπαθούσε να ακολουθήσει τους ανταγωνιστές της στην παγκόσμια σκακιά. Ένας τεράστιος αγροτικός πληθυσμός 150 εκατομμυρίων ανθρώπων ζούσε σε συνθήκες στα όρια μεταξύ απόλυτης φτώχειας και λιμοκτονίας ενώ η γη παρέμενε στα χέρια των πλούσιων γαιοκτημόνων. Η καθυστέρηση δεν ήταν μόνο οικονομική. Θρησκοληψία και σκοταδισμός συνδυασμένος μαζί με την απόλυτη καταστολή ήταν τα μέσα που χρησιμοποιούσε η απολυταρχία για να κρατάει τον πληθυσμό σιδηροδέσμιο και να τσακίζει αυθόρμητες εξεγέρσεις και κάθε φωνή που πάλευε για την ανατροπή της.

Όμως ο διεθνής ανταγωνισμός πίεζε την τσαρική Ρωσία να κάνει άλματα, τουλάχιστον οικονομικά. Ξεκινώντας από την ανάγκη να εξοπλίσει με σύγχρονα μέσα τους στρατούς της η Ρωσία στα τέλη του 19ου αιώνα προχώρησε σε μια ταχεία βιομηχανική ανάπτυξη. Δημιουργήθηκαν τεράστια εργοστάσια που παρήγαγαν όπλα και υφάσματα, σιδηροδρομικό δίκτυο που συνέδεε τις γρήγορα αναπτυσσόμενες πόλεις. Οι επενδύσεις και οι τεχνικές από την Ευρώπη οδήγησαν σε τεράστια άλματα στην παραγωγή σιδήρου και πετρελαίου. Ο αριθμός των εργαζομένων στα εργοστάσια αυξήθηκε από 1,4 εκατομμύρια σε 2,4 εκατομμύρια μεταξύ 1890 και 1900.

«Δεν υπάρχει ακόμη κάτι που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε επαναστατικός λαός στην Ρωσία» έγραφε στις 7 Γενάρη του 1905 η «Απελευθέρωση», μια φιλελεύθερη εφημερίδα που έφτανε παράνομα στην Ρωσία, τυπωμένη στο εξωτερικό.¹ Αλλά στις 9 Γενάρη, πριν ακόμη το φύλλο καλά-καλά φτάσει στη Ρωσία, μια επανάσταση είχε ήδη ξεκινήσει. Στην πραγματικότητα, παραφράζοντας την εφημερίδα, αυτό που δεν υπήρχε στην Ρωσία ήταν μια επαναστατική αστική τάξη που θα έμπαινε μπρο-

στά για να γκρεμίσει την απολυταρχία όπως στην Γαλλία τον 18ο αιώνα, παίρνοντας η ίδια την πολιτική εξουσία στα χέρια της. Η ψοφοδεής αστική τάξη της Ρωσίας προτιμούσε να συμβιβάζεται με τις παραχωρήσεις που της έδινε η τσαρική εξουσία αδυνατώντας να φέρει σε πέρας τον ιστορικό της ρόλο.

Η εργατική τάξη της Ρωσίας μπορεί να ήταν νέα και μικροσκοπική σε σύγκριση με το σύνολο του πληθυσμού της αυτοκρατορίας αλλά δεν είχε αυτήν την πολυτέλεια –αντιμέτωπη με ένα καθεστώς που εξασφάλιζε για τους αστούς κέρδη και για τους εργάτες πείνα και καταστολή. Τα τελευταία χρόνια του 19ου αιώνα την βρήκαν να μπαίνει σε αγώνες. Οι εργαζόμενες της κλωστοϋφαντουργίας, κυρίως γυναίκες, προχώρησαν σε απεργίες στην Αγία Πετρούπολη το 1896 και ακολούθησαν οι εργάτες σιδήρου και χάλυβα το 1902-3. Η ρωσική κοινωνία ήταν σαν ξερό λιβάδι και σπίθα για την επανάσταση έγινε ο αιματηρός ρωσοϊαπωνικός πόλεμος του 1904 που όξυνε τις αντιθέσεις και μετατράπηκε σε ταπεινωτική ήττα για τον τσάρο Νικόλαο Β'. Το αντιπολεμικό συναίσθημα συνδέθηκε με την οργή των εργατών για την πώση των μισθών και τις άθλιες συνθήκες. Το αποτέλεσμα ήταν εκρηκτικό.

Στις 3 Ιανουαρίου του 1905 στην Αγία Πετρούπολη προκηρύχθηκε απεργία από ένα «ημι-νόμιμο» σωματείο με επικεφαλής έναν ιερέα. Ο «παπα-Γκαπόν» δεν ήταν επαναστάτης, αντίθετα είχε τις καλύτερες σχέσεις με τη διαβόητη μυστική αστυνομία του Τσάρου από την οποία είχε πάρει άδεια για μια διαδήλωση με εργατικά αιτήματα. Οι εργάτες που διαδήλωναν δεν κράταγαν πανό και σημαίες αλλά εξαπτέρυγα και εικόνες της Παναγίας και του ίδιου του Τσάρου και πήγαιναν στα ανάκτορα να «παρακαλέσουν» τον «μεγάλο πατερούλη». Το αίτημά τους προς τον Τσάρο άρχιζε ως εξής: «*Ηρθαμε σε σένα, Μεγαλειότατε, για να ζητήσουμε δικαιοσύνη και προστασία*». Ο Τσάρος έβαλε τα στρατεύματά του να πυροβολήσουν τους διαδηλω-

τές, δολοφονώντας περίπου 1.000 και τραυματίζοντας 2.000.

Η σφαγή συγκλόνισε την εργατική τάξη της Ρωσίας. Ο Λέον Τρότσκι περιγράφει: «Ένα φοβερό κύμα απεργιών σάρωσε όλη τη χώρα. Σύμφωνα με κατά προσέγγιση υπολογισμούς η απεργία απλώθηκε σε 122 πόλεις και κωμοπόλεις, σε διάφορα ορυχεία στην λεκάνη του ποταμού Ντόνετς και τους σιδηρόδρομους. Οι προλεταριακές μάζες ταρακουνήθηκαν μέχρι τα έγκατα της ύπαρξής τους. Ένα εκατομμύριο περίπου άνδρες και γυναίκες συμμετείχαν στην απεργία. Χωρίς κανένα σχέδιο, χωρίς καν να προβάλει κάποια αιτήματα, υπακούοντας μόνο στο ένστικτο της αλληλεγγύης, σταματώντας και ξεκινώντας, η απεργία κυριάρχησε σχεδόν για δύο ολόκληρους μήνες στη χώρα».²

Από τα εργοστάσια, η εξέγερση απλώθηκε στους αγρότες, στους φαντάρους, τους ναύτες, τις καταπιεσμένες εθνότητες της τσαρικής αυτοκρατορίας. Στις 14 Ιούνη ξέσπασε ανταρσία στο θωρηκτό Ποτέμκιν η οποία κατεστάλη με τους πρωταίτιους να οδηγούνται παραδειγματικά στην κρεμάλα και σε καταναγκαστικά έργα. Απεργοί και εξεγερμένοι σε όλη τη χώρα ήταν αντιμέτωποι με φυλακίσεις, εξορίες, δολοφονίες, επιθέσεις της αστυνομίας, του στρατού και συμμοριών που χρηματοδοτούνταν από τον Τσάρο προκαλώντας πογκρόμ εναντίον των Εβραίων. Ταυτόχρονα, ο Τσάρος άρχισε να υπόσχεται «Δούμα», κοινοβούλιο δηλαδή, προκειμένου να εκτονώσει την πίεση. Αυτό βέβαια θα είχε «συμβουλευτικό χαρακτήρα» με τον ίδιο να έχει δικαίωμα βέτο σε οποιαδήποτε απόφαση του.

Στην πράξη και στην καθημερινή ζωή των εργατών λίγα πράγματα άλλαξαν. Το εργατικό κίνημα ξέσπασε με νέα ορμή τον Σεπτέμβριο του 1905. Πρώτοι κατέβηκαν σε απεργία οι στοιχειοθέτες στα τυπογραφεία της Μόσχας απαιτώντας να πληρώνονται για τα σημεία στίξης. Η απεργία εξαπλώθηκε στην Αγία Πετρούπολη και στη συνέχεια στα τρένα σε ολόκληρη τη χώρα, με τους σιδηρο-

Η διαδήλωση της “Ματωμένης Κυριακής”

δρομικούς να απαιτούν οκτάωρο, πολιτικές ελευθερίες, συντακτική συνέλευση και καθολική ψηφοφορία για όλο τον πληθυσμό. Ακολούθησε ολόκληρη η εργατική τάξη. Ο τηλεγράφος, οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, τα καταστήματα, τα εργοστάσια μετάλλων και κλωστοϋφαντουργίας, ακόμη και τα δικαστήρια παρέλυσαν. Στα μέσα Οκτωβρίου κηρύχθηκαν γενικές απεργίες στις περισσότερες πόλεις.

Στις μαζικές συγκεντρώσεις και τις συνελεύσεις που συνόδευαν τις απεργίες, οι απεργοί συζητούσαν τακτικές και πολιτικές ιδέες. Μέσα σε λίγους μήνες, εργάτες, που είχαν συνηθίσει να τρέμουν

την εξουσία, άρχισαν να αμφισβητούν τις επικρατούσες ιδέες και να απαιτούν αυξήσεις, δικαιώματα, ισότητα. Μέσα από την κοινή δράση έσπαγε ο αντισημιτισμός. Στην ηγεσία τους αναδεικνύονται επαναστάτες όπως ο Τρότσκι που ήταν Εβραίος.

Οι Γυναίκες, οι εργαζόμενες Γυναίκες, μπαίνουν δυναμικά στο προσκήνιο, συμμετέχοντας στην πρώτη γραμμή της επανάστασης. Η ρωσίδα επαναστάτρια Αλεξάνδρα Κολλοντάι γράφει αργότερα: «Στα επαναστατικά χρόνια του 1905 και 1906 η γυναίκα εργάτρια συνειδητοποίησε επίσης τον κόσμο γύρω της. Βρισκόταν παντού. Αν θέλαμε να καταγράψου-

με τον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες συμμετείχαν σε αυτό το κίνημα, να απαριθμήσουμε τις περιπτώσεις της ενεργού διαμαρτυρίας και του αγώνα τους, να αποδώσουμε πλήρως την αυτοθυσία και την πίστη τους στα ιδανικά του σοσιαλισμού, θα έπρεπε να περιγράψουμε τα γεγονότα της επανάστασης σκηνή προς σκηνή... Το 1905 δεν υπήρχε γωνιά στην οποία με τον ένα ή τον άλλο τρόπο μια γυναίκα να μη λέει την άποψή της και να απαιτεί νέα δικαιώματα».³

Όπως σημειώνει η Έμμα Ντέιβις συγγραφέας του βιβλίου “Ενας επαναστατικός οδηγός για την Αλεξάνδρα Κολλοντάι”: «Η Αλεξάνδρα Κολλοντάι, μέλος του Μπολσεβίκικου Κόμματος, εργαζόταν για να συντονίσει τις προσπάθειες των εργατριών. Μοίραζε παράνομα υλικό στα εργοστάσια, οργάνωνε γυναικείες συναντήσεις».⁴ Το 1905 για πρώτη φορά οι γυναίκες ψηφίζουν και συμμετέχουν σε όργανα διοίκησης - Που; Στα εργατικά συμβούλια.

Σοβιέτ

Η μαζική απεργία συνδύασε τον αγώνα για οικονομικά δικαιώματα με τον αγώνα για πολιτική εκπροσώπηση. Αλλά έκανε και κάτι άλλο τεράστιας σημασίας. Με την επαναστατική της ορμή, παραμέρισε τους φραγμούς μεταξύ των εργαζομένων σε διαφορετικούς χώρους εργασίας και σε διαφορετικές πόλεις, δημιουργώντας τις πρώτες δημοκρατικές οργανώσεις ολόκληρης της εργατικής τάξης –τα εργατικά συμβούλια, στα ρώσικα τα Σοβιέτ. Έτσι η Ρωσία του 1905 έγινε η γενέτειρα όλων των παρόμοιων θεσμών εργατικής αυτοοργάνωσης και δημοκρατίας που μέσα στον 20ο αιώνα έκαναν ξανά και ξανά την εμφάνισή τους σε μια σειρά από μεγάλες εξεγέρσεις και επαναστάσεις.

Τα σοβιέτ είχαν σαν βάση τους το κάθε εργοστάσιο και χώρο δουλειάς όπου οι εργάτες και οι εργάτριες συγκεντρώνονταν, συζητούσαν, έπαιρναν και υλοποιούσαν αποφάσεις. Αντιπρόσωποι των σοβιέτ, που εκλέγονταν από τους χώρους εργασίας τους και ήταν άμεσα

ανακλητοί, συμμετείχαν σε κεντρικά σοβιέτ που κάλυπταν συνοικίες, ολόκληρες πόλεις. Στα σοβιέτ, τα πιο μαχητικά κομμάτια των εργαζομένων έρχονταν σε επαφή με τα πιο «καθυστερημένα», εμπειρίες ανταλλάσσονταν, με αποτέλεσμα την ολοένα και μεγαλύτερη ριζοσπαστικοποίηση και αυτοπεποίθηση για το σύνολο της τάξης. Επιβάλλοντας εργατικό έλεγχο, οι εργάτες-τριες καταλάβαιναν το μέγεθος της δύναμής του απέναντι στα αφεντικά ενώ ταυτόχρονα έβλεπαν στην πράξη πως μπορούσαν να κάνουν και χωρίς αυτά.

Στις 13 Οκτωβρίου το Σοβιέτ της Αγίας Πετρούπολης συνεδρίασε για πρώτη φορά με 43 αντιπροσώπους. Στο αποκορύφωμά του, τέσσερις εβδομάδες αργότερα, 562 αντιπρόσωποι αντιπροσώπευαν 200.000 εργάτες από 147 εργοστάσια και 16 διαφορετικά συνδικάτα. Σοβιέτ δημιουργήθηκαν σε πολλές πόλεις. Τα σοβιέτ άρχισαν να λειτουργούν ως κράτος εν κράτει μέσα στην τσαρική αυτοκρατορία. Στην Αγία Πετρούπολη το σοβιέτ έστειλε απεργούς να περιφρουρήσουν τα εργοστάσια απέναντι στα αφεντικά και τις δυνάμεις καταστολής αλλά και τις γειτονιές από αντισιμητικά πογκρόμ. Είχε τη δική του εφημερίδα και οργάνωνε την κατάληψη τυπογραφείων για την εκτύπωσή της. Εξέδιδε απεργιακές οδηγίες και εξασφάλιζε ότι τα τηλεγραφήματα θα μετέφεραν τις αποφάσεις του σε κάθε χώρο εργασίας. Τα τρένα ταξίδευαν, μόνο, για να μεταφέρουν τους αντιπροσώπους του Σοβιέτ στις συνεδριάσεις.

Το Σοβιέτ εξελίσσονταν σε κάτι πολύ περισσότερο από μια απεργιακή επιτροπή, σε αυτό που ο Λέων Τρότσκι –ο ηλικίας μόλις 26 ετών πρόεδρος του σοβιέτ της Αγίας Πετρούπολης– αποκαλούσε έμβρυο της εργατικής εξουσίας και βάση για μια δημοκρατική εναλλακτική λύση στον τσαρισμό. Όπως έγραφε: «Το σοβιέτ οργάνωνε τις εργαζόμενες μάζες, κατηύθυνε τις πολιτικές απεργίες και διαδηλώσεις, όπλιζε τους εργάτες και προστάτευε τον πληθυσμό από τα πογκρόμ... Το όνομα “κυβέρνηση των

εργατών” που έδωσαν οι ίδιοι οι εργάτες από τη μια και ο αντιδραστικός τύπος από την άλλη ήταν μια έκφραση του γεγονότος ότι το σοβιέτ ήταν πράγματι μια κυβέρνηση των εργατών σε εμβρυακό επίπεδο».⁵

Ο Τσάρος αναγκάστηκε να υποσχεθεί σύνταγμα και νομοθετική συνέλευση, αλλά οι υποσχέσεις του για δημοκρατία ήταν ένας αντιπερισπασμός για τη βίαιη καταστολή της επανάστασης. Ένα κομμάτι των αντιπροσώπων στα Σοβιέτ αναγνώρισε τον κίνδυνο. Όμως σε διάφορα σημεία σε όλη τη χώρα οι εργάτες, πανηγυρίζοντας για τη νίκη τους, άρχισαν να επιστρέφουν στις δουλειές τους. Το σοβιέτ διέκοψε την απεργία. Αλλά μόλις δέκα ημέρες αργότερα, ξέσπασε ένα νέο κύμα αγώνα.

Αυθόρμητα, οι εργάτες σε διάφορα εργοστάσια μετάλλου άρχισαν να αγωνίζονται για το οκτάωρο, σταματώντας την εργασία μετά από οκτώ ώρες. Το σοβιέτ επέκτεινε τη δράση σε όλες τις βιομηχανίες μετάλλου και κλωστοϋφαντουργίας. Σε μια συνοικία της Αγίας Πετρούπολης οι εργάτες βγήκαν από τα εργοστάσια κρατώντας κόκκινα πανό και τραγουδώντας τη Μασσαλιώτιδα. Το εργατικό κίνημα αποτέλεσε έμπνευση για όλους τους καταπιεσμένους. Στην ύπαιθρο οι αγρότες άρχισαν να οργανώνονται για να καταλάβουν τη γη και να παρακρατούν το ενοίκιο που «όφειλαν» στους γαιοκτήμονες. Στην Πολωνία οι εργάτες ξεσηκώθηκαν ενάντια στην εθνική καταπίεση με τα δικά τους αιτήματα στο πλευρό των αδελφών τους στη Ρωσία. Τον Νοέμβριο οι ναύτες και οι στρατιώτες στασίασαν ξανά στο φρούριο της Κρονστάνδης.

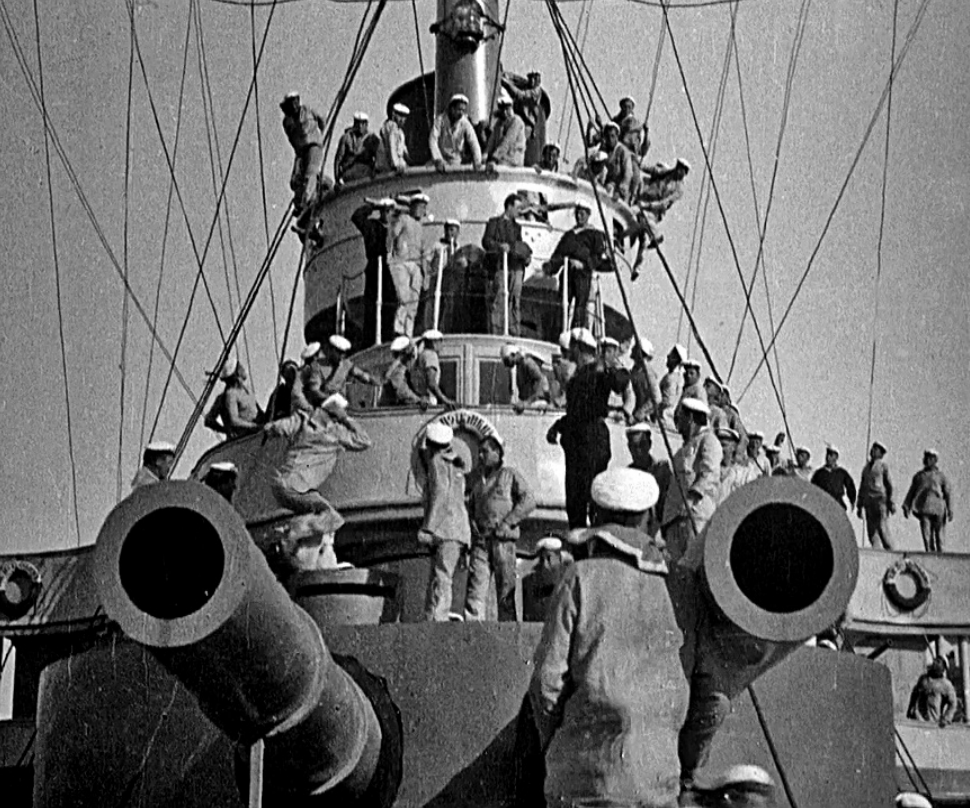
Η συνδυασμένη απειλή των απεργιών, της εξέγερσης των καταπιεσμένων εθνοτήτων, των αγροτικών ταραχών και της ανταρσίας στο στράτευμα ήταν σοβαρή για το κράτος. Κηρύχθηκε στρατιωτικός νόμος στις επαρχίες, στην Πολωνία και στην Κρονστάνδη, όπου οι στασιαστές απειλήθηκαν με θάνατο. Το σοβιέτ της Αγίας Πετρούπολης κάλεσε σε απεργία ενάντια στην καταστολή. Η

απάντηση ήταν μαζική. Οι εργάτες κατέβηκαν σε ακόμη μεγαλύτερους αριθμούς από ό,τι τον Οκτώβριο και μετά από πέντε ημέρες είχαν κερδίσει αμνηστία για τους στασιαστές.

Η εκστρατεία για το οκτάωρο συνεχίστηκε, αλλά αυτή τη φορά οι ιδιοκτήτες των εργοστασίων απάντησαν κάνοντας λοκ άουτ και αποκλείοντας τους εργάτες έξω από αυτά. Όπως λέει χαρακτηριστικά ένας «φιλελεύθερος» εργοστασιάρχης στο θεατρικό έργο του Μαξιμ Γκόρκι, «Εχθροί» που έχει σαν κέντρο της πλοκής του τη διαμάχη σε ένα εργοστάσιο του 1905 που μόλις έχει κηρύξει λοκ άουτ: «Λίγη πείνα θα τους κάνει σύντομα να επιστρέψουν στη δουλειά». Η πίεση λειτουργεί και μετά από μακρά συζήτηση, το σοβιέτ ψηφίζει να τερματιστεί η απεργία. Αυτό ενθάρρυνε τα αντίποινα. Οι κρατικά χρηματοδοτούμενες αντισιμητικές συμμορίες που ονομάζονταν “Μαύρες Εκατονταρχίες” τρομοκρατούσαν και δολοφονούσαν Εβραίους, σοσιαλιστές και απεργούς. Περισσότεροι από 3.500 άνθρωποι δολοφονήθηκαν και 10.000 τραυματίστηκαν σε όλη τη Ρωσία.

Στην Αγία Πετρούπολη οι εργάτες μετάλλου κατασκεύαζαν όπλα και το σοβιέτ οργάνωσε ένοπλες ομάδες εργατών για να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους. Η επανάσταση προχωρούσε προς τη σύγκρουση με το κράτος. Στα τέλη Νοεμβρίου οι αγροτικές εξεγέρσεις και απεργίες ξαναφουντώνουν. Στη Σεβαστούπολη στη Μαύρη Θάλασσα οι στρατιώτες συλλαμβάνουν τους στρατηγούς τους και βγαίνουν από τους στρατώνες τους για να ενωθούν με τα πλήθη που ζητωκραύγαζαν. Μαζί εργάτες και ένοπλοι στρατιώτες κράτησαν την πόλη για πέντε ημέρες μέχρι που η εξέγερσή τους καταπνίγηκε βάνουσα.

Στις 3 Δεκεμβρίου του 1905 η εκτελεστική επιτροπή του σοβιέτ της Αγίας Πετρούπολης συνελήφθη και το κέντρο του αγώνα μεταφέρθηκε στη Μόσχα. Το σοβιέτ προκήρυξε γενική απεργία με στόχο να τη μετατρέψει σε ένοπλη εξέγερση. Τριαντατρείς πόλεις προσχώρη-

Ιούνης 1905. Οι εξεγερμένοι ναύτες του θωρηκτού Ποτέμκιν στην Οδησό.

σαν στην απεργία. Ο τσαρισμός θα μπορούσε να δεχτεί ένα θανατηφόρο χτύπημα. Είχαν γίνει τεράστια βήματα κατά τη διάρκεια της επανάστασης –οι ιδέες είχαν αλλάξει και οι εργάτες είχαν δει την ικανότητά τους να διοικούν την κοινωνία. Αλλά η απεργία από μόνη της δεν μπορούσε να νικήσει το κράτος. Για αυτό χρειαζόταν ένοπλος αγώνας. Οι εργάτες δίστασαν. Η εξέγερση των εργατών της Μόσχας διήρκεσε εννέα ημέρες αλλά τελικά καταστάλθηκε καθώς τα στρατεύματα πολιορκούσαν την πόλη βομβαρδίζοντας τις εργατικές συνοικίες. Ακόμη κι έτσι χρειάστηκαν 18 μήνες για να συντριβεί εντελώς η επανάσταση.

Η εμπειρία του 1905 ανέδειξε την απόσταση ανάμεσα στις δυο διαφορετικές στρατηγικές στις δύο τάσεις του ΣΔΕΚΡ. Όπως ανέφερε σε ένα άρθρο του το 1910 ο Λένιν «ο Μπολσεβικισμός ως τάση πήρε οριστικό σχήμα την άνοιξη και το καλοκαίρι του 1905». Το συμπέρασμα για τους Μενσεβίκους ήταν, όπως το εξέφρασε ο Πλεχάνωφ, ότι «Δεν θα έπρεπε να έχουμε πάρει τα όπλα».

Το μάθημα που πήραν οι πρωτοπόροι εργάτες της Ρωσίας και το συμπέρασμα που έβγαλαν ο Λένιν και ο Τρότσκι ήταν

η ανάγκη για μια αποφασιστική ένοπλη σύγκρουση με το κράτος. Ο Τρότσκι θυμόταν αργότερα ότι οι εκπρόσωποι του Σοβιέτ το 1905 κατέστρεφαν τα όπλα τους για να μην τα πάρουν τα στρατεύματα: «Στο κροτάλισμα και το τρίζιμο των μετάλλων που στράβωναν άκουγε κανείς το τρίζιμο των δοντιών ενός προλεταριάτου που για πρώτη φορά συνειδητοποίησε πλήρως ότι μια πιο τρομερή και πιο ανελέητη προσπάθεια ήταν απαραίτητη για την ανατροπή και τη συντριβή του εχθρού». ⁶

Η επανάσταση του 1905 καταστάλθηκε, ακολούθησε τρομοκρατία. Αλλά οι αντιθέσεις οι οποίες οδήγησαν στην επανάσταση του 1905 οξύνθηκαν. Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος δημιούργησε ακόμη μεγαλύτερη καταστροφή, δυστυχία και οργή οδηγώντας σε νέα ταξική σύγκρουση στο εσωτερικό της χώρας. Το 1917, τα ίδια στοιχεία –η μαζική απεργία, τα σοβιέτ, η ανταρσία στο στρατό, οι αγροτικές και εθνικές εξεγέρσεις ενώθηκαν ξανά σε μια επανάσταση που ανέτρεψε μετά από αιώνες απολυταρχίας τον τσαρισμό τον Φλεβάρη του 1917 και μερικούς μήνες αργότερα και την αστική τάξη της Ρωσίας, οδηγώντας

στην ίδρυση ενός εργατικού κράτους μετά τη νίκη της Οκτωβριανής Επανάστασης.

Η ανατροπή συντελέστηκε γιατί οι επαναστάτες που πρωτοστατούσαν στα γεγονότα του 1905, διδάχτηκαν από αυτά.

Λένιν

Ο Λένιν χαρακτήριζε την χαμένη επανάσταση του 1905 «πρόβα τζενεράλε» για την νικηφόρα επανάσταση του 1917. Έχει σημασία να δούμε καταρχάς το πώς η εμπειρία του 1905 άλλαξε τους ίδιους τους Μπολσεβίκους.

Μόλις δύο χρόνια νωρίτερα, το 1903, το Σοσιαλιστικό Δημοκρατικό Κόμμα της Ρωσίας είχε διασπαστεί σε δύο πτέρυγες τους Μπολσεβίκους και τους Μενσεβίκους. Τυπικά η διάσπαση είχε γίνει γύρω από ένα «οργανωτικό θέμα». Ο Λένιν και οι Μπολσεβίκοι ήθελαν μια «σφιχτή» οργάνωση επαναστατών ενώ οι Μενσεβίκοι ονειρεύονταν ένα πλατύ κόμμα στα πρότυπα του γερμανικού Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος (SPD).

Η «σφιχτή» οργάνωση χτισμένη γύρω από μια εφημερίδα δεν ήταν ένα αυταρχικό καπρίτσιο του Λένιν. Ο σκοπός αυτής της οργάνωσης ήταν να κάνει τους πρωτοπόρους εργάτες και εργάτριες «υπερασπιστές του λαού» και κάθε καταπιεσμένου. Όταν ξέσπασε η επανάσταση οι Μπολσεβίκοι επέμεναν ότι μόνο η εργατική τάξη μπορεί να φέρει τη δημοκρατία και όχι οι συμμαχίες με τη δειλή και συμβιβασμένη αστική τάξη. Οι Μενσεβίκοι κατέληξαν να θεωρούν ότι η απαλλαγή της Ρωσίας από την απολυταρχία θα γινόταν από την φιλελεύθερη αστική αντιπολίτευση με την εργατική τάξη σε δεύτερο ρόλο να συνδράμει διεκδικώντας μεταρρυθμίσεις και κερδίζοντας οικονομικές κατακτήσεις.

Έχοντας στην πυξίδα του τη στρατηγική της επανάστασης, μέχρι το 1905 ο Λένιν είχε πετύχει να δημιουργήσει μια σφιχτή οργάνωση μπολσεβίκικων επιτροπών σε όλη τη Ρωσία. Η πρώτη δοκιμασία για το ρόλο που θα μπορούσαν να παίξουν ήρθε το 1905.

Αρχικά οι Μπολσεβίκοι κράτησαν αποστάσεις από το κίνημα που ξεσπούσε. Έχοντας δώσει πολιτική μάχη όλο το προηγούμενο διάστημα ενάντια στον «οικονομισμό», δηλαδή στην αντίληψη που έλεγε ότι οι οικονομικές μάχες μπορούν να οδηγήσουν αυθόρμητα στον σοσιαλισμό κερδίζοντας σιγά-σιγά μεταρρυθμίσεις μέσα στον καπιταλισμό, ήταν δύσπιστοι απέναντι στο κίνημα που ξεσπούσε –έχοντας μάλιστα στην πρώτη γραμμή παπάδες και ρεφορμιστές.

Η κεντρική επιτροπή των μπολσεβίκων ζήτησε από τα μέλη τους στο σοβιέτ της Πετρούπολης, όπου την πλειοψηφία είχαν οι Μενσεβίκοι «να το καλέσουν να δεχτεί το πρόγραμμά του ΣΔΕ-ΚΡ και αφού γίνει αυτό, να αναγνωρίσει την ηγεσία του κόμματος και τελικά “να διαλυθεί μέσα σε αυτό”. Αν το σοβιέτ αρνηθεί το πρόγραμμα να φύγουν από τα σοβιέτ και να αποκαλύψουν την αντεργατική φύση τέτοιων οργανώσεων... Χρειάστηκε η παρέμβαση του Λένιν για να ανακληθεί στην τάξη η Μπολσεβίκικη ηγεσία στην Πετρούπολη και να τους τραβήξει από την άβυσσο της απόλυτης εκθρόνισής τους προς το σοβιέτ...».⁷

Ο Λένιν, εξόριστος τότε, βλέποντας τις τεράστιες αλλαγές που συνέβαιναν στο προλεταριάτο, διαφώνησε, έγινε έξαλλος με την στάση τους: «Η εργατική τάξη έλαβε ένα σημαντικό μάθημα στον εμφύλιο πόλεμο. Η επαναστατική εκπαίδευση του προλεταριάτου σημείωσε μεγαλύτερη πρόοδο μέσα σε μια μέρα από ό,τι θα μπορούσε να έχει σημειώσει σε μήνες και χρόνια μονότονης, ταπεινής, άθλιας ύπαρξης» έγραφε. Για τον Λένιν, οι Μπολσεβίκοι αντί να καταγγέλλουν και να αποχωρούν, έπρεπε να σπεύσουν να συνδεθούν με την εργατική τάξη που μέσα από τη μαζική απεργία κινιόταν «ενστικτωδώς, αυθόρμητα» προς το κόμμα.

Οι προσπάθειές του να μεταπείσει την ηγεσία των Μπολσεβίκων στράφηκαν προς τη βάση του κόμματος η οποία είχε και τη μεγαλύτερη επαφή με τις αλλαγές που συντελούνταν στην υπόλοι-

Οκτώβρης 1905. Ένοπλη εξέγερση στην Οδησσό.

πη εργατική τάξη της Ρωσίας. Οι Μπολσεβίκοι είτε θα την προλάβαιναν είτε δεν θα έπαιζαν κανένα ρόλο στα πράγματα. «Το μόνο που έχουμε να κάνουμε είναι να στρατολογήσουμε τους νέους ευρύτερα και με τόλμη... χωρίς να τους φοβόμαστε. Η νεολαία –οι φοιτητές, και ακόμη περισσότερο οι νέοι εργαζόμενοι– θα αποφασίσουν την τροπή του αγώνα. Πρέπει, με απελπιστική ταχύτητα, να ενώσουμε όλους τους ανθρώπους με επαναστατική πρωτοβουλία και να τους βάλουμε στη δουλειά».⁸

Εδώ βλέπουμε μια μετατόπιση έμφασης στην αντίληψη του Λένιν για τη σχέση ανάμεσα στο κόμμα και την τάξη. Στο «Τι να κάνουμε»; το 1901 ο Λένιν «λύγιζε το ραβδί» στην πολεμική του με τους υποστηρικτές του ρεύματος του «οικονομισμού» που ουσιαστικά παραιτούνταν από την ανεξάρτητη πολιτική οργάνωση της εργατικής πρωτοπορίας και σε ένα σημείο υποστήριξε ότι η επαναστατική συνείδηση έπρεπε να εισαχθεί στην εργατική τάξη «από τα έξω», από τους επαναστάτες και ότι αυθόρμητα η εργατική τάξη δε μπορούσε να υψωθεί πάνω από το επίπεδο του συνδικαλισμού. Η επανάσταση του 1905

τον κάνει να αλλάξει θέση: Στις “Δύο τακτικές της Σοσιαλδημοκρατίας” την ίδια χρονιά αναφέρει: «Δεν υπάρχει η παραμικρότερη αμφιβολία πως η επανάσταση θα διδάξει “σοσιαλδημοκρατισμό” στις μάζες των εργατών στη Ρωσία... Μια τέτοια ώρα η εργατική τάξη αισθάνεται μια ενστικτωδή παρόρμηση για ανοιχτή επαναστατική δράση». «Η εργατική τάξη είναι ενστικτωδώς, αυθόρμητα σοσιαλδημοκρατική» υποστήριζε.

Τον Γενάρη του 1917 στη «Διάλεξη για την επανάσταση του 1905» που δίνει στη Ζυρίχη συνοψίζει τη θέση του: «Ως τις 22 (με το παλιό ημερολόγιο 9) του Γενάρη 1905 το επαναστατικό Κόμμα της Ρωσίας αποτελούνταν από μια μικρή χούφτα ανθρώπων –οι τοτινοί ρεφορμιστές (ίδια και απaráλλακτα όπως οι σημερινοί) μάς αποκαλούσαν κοροϊδευτικά “αίρεση”... Στη διάρκεια όμως μερικών μηνών η εικόνα αυτή άλλαξε ολότελα... Οι εκατοντάδες των επαναστατών σοσιαλδημοκρατών αυξήθηκαν “ξαφνικά” σε χιλιάδες, οι χιλιάδες έγιναν αρχηγοί 2-3 εκατομμυρίων προλεταρίων... Το κυριότερο μέσο αυτού του περάσματος ήταν η μαζική απεργία... Εξαιρετικά ιδιόμορφο ήταν το μπλέξιμο των οικονομι-

κών απεργιών με τις πολιτικές τον καιρό της επανάστασης. Δεν χωράει αμφιβολία πως μόνο η πιο στενή σύνδεση αυτών των δυο μορφών απεργίας εξασφάλισε τη μεγάλη δύναμη του κινήματος... Οι πλατιές μάζες των εκμεταλλευομένων δεν θα ήταν δυνατό με κανένα τρόπο να τραβηχτούν στο επαναστατικό κίνημα, αν οι μάζες αυτές δεν έβλεπαν καθημερινά μπροστά τους παραδείγματα για το πώς οι μισθωτοί εργάτες των διάφορων κλάδων της βιομηχανίας εξανάγκαζαν τους καπιταλιστές να καλυτερεύουν άμεσα, χωρίς καθυστέρηση την κατάστασή τους. Χάρη σ' αυτή την πάλη φύσηξε ένας καινούργιος αέρας σε όλη τη μάζα του ρωσικού λαού... Η πραγματική διαπαιδαγώγηση των μαζών δεν μπορεί ποτέ να χωριστεί από την ανεξάρτητη πολιτική πάλη, και ιδιαίτερα από την επαναστατική πάλη της ίδιας της μάζας».

Η γραμμή άλλαξε εγκαίρως. Η επανάσταση του 1905 ηττήθηκε αλλά οι Μπολσεβίκοι πρόλαβαν να συνδεθούν με τα πιο μαχητικά κομμάτια της τάξης. Τον Δεκέμβριο του 1905 είχαν φτάσει να ηγούνται στην εξέγερση στη Μόσχα. Χιλιάδες εργάτες προσχώρησαν στους Μπολσεβίκους.

Η πειθαρχημένη δομή και η ενότητα στη δράση μέσα από δημοκρατική συζήτηση στο εσωτερικό του κόμματος και η δυνατότητά του να διαπαιδαγωγείται το ίδιο μένοντας συνδεδεμένο με την εργατική τάξη το κράτησε φυσικά και πολιτικά ζωντανό στην περίοδο της καταστολής που ακολούθησε. Τα χρόνια που ακολούθησαν οι Μπολσεβίκοι δυνάμωσαν αξιοποιώντας κάθε μικρή και μεγάλη οικονομική ή πολιτική μάχη που άνοιγε. Το 1912 εγκαινίασαν την εφημερίδα Πράβντα για να παρέμβουν στο κίνημα που εκείνο το διάστημα είχε αρχίσει να ξεπερνάει το σοκ της ήττας του 1905 και της τρομοκρατίας που την ακολούθησε, με ένα μαζικό κύμα απεργιών διαμαρτυρίας να σαρώνει τη χώρα. Η κυκλοφορία της Πράβντα έφτασε τα 40.000 φύλλα αποκτώντας ισχυρές βάσεις μέσα στην εργατική τάξη. Ταυτόχρονα οι μπολσεβίκοι γίνονται ένα πλή-

ρως ξεχωριστό και ανεξάρτητο κόμμα.

Μέσα από αυτές τις καμπές, με σταθερή επαναστατική στρατηγική, με ευέλικτες τακτικές που άλλαζαν –ακολουθώντας αυτό που ο Λένιν ονόμαζε «συγκεκριμένη ανάλυση στη συγκεκριμένη συγκυρία» – και πάνω από όλα επιμένοντας στη συγκρότηση ενός δυνατού εργατικού επαναστατικού κόμματος– ανάμεσα στο 1905 και το 1917 οι Μπολσεβίκοι πέτυχαν να μετατραπούν από ένα κόμμα διανοούμενων που προσπαθούσαν να καθοδηγήσουν τους εργάτες σε κόμμα που συγκέντρωνε στις τάξεις του την εργατική πρωτοπορία. Όπως γράφει ο Τζον Μόλινιου: «Το κόμμα παρέμεινε μια πρωτοπορία, διακριτό από την τάξη ως όλον, αλλά τώρα είναι το κόμμα των προχωρημένων εργατών –ένα τμήμα της τάξης, όχι το κόμμα της ταξικά υποβαθμισμένης διανοήσης που εισάγει το σοσιαλισμό “από τα έξω”».⁹

Το 1917, σε αντίθεση με το 1905, μπόρεσε να είναι νικηφόρο γιατί μέσα σε μια παρόμοια και ακόμη πιο οξεία στα χαρακτηριστικά της συνθήκη, το επαναστατικό κόμμα ήταν πλέον αρκετά δυνατό και ριζωμένο στην εργατική τάξη ώστε να την οδηγήσει στη νίκη. Είχε δει, στη διάρκεια του 1905, τη δύναμη της μαζικής απεργίας και τη δημιουργικότητα της αυθόρμητης δράσης των εργατών, την ταχύτητα με την οποία αλλάζουν οι ιδέες της, τον κομβικό της ρόλο να συμπαρασύρει τα αγροτικά και εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα. Είχε δει πώς ένας ιμπεριαλιστικός πόλεμος μπορεί αυθόρμητα να εξελιχθεί σε ταξικό. Είχε δει τον ρόλο που μπορούν να παίξουν τα σοβιέτ σαν όργανο «διακυβέρνησης των εργατών». Και τέλος είχε δει ότι η μαζική απεργία και η επανάσταση δεν θα μπορούσαν ποτέ να νικήσουν αν δεν συγκρούονταν με το αστικό κράτος, τον στρατό, την αστυνομία και τους μηχανισμούς του ώστε όπως υποστήριζε ο Λένιν στο “Κράτος και επανάσταση”, «να μη μείνει πέτρα πάνω στην πέτρα».

Πάνω σε αυτήν την στρατηγική, τον Οκτώβριο του 1917 οι Μπολσεβίκοι, έχοντας αποκτήσει την πλειοψηφία μέσα

στα σοβιέτ, μπόρεσαν να οργανώσουν μια κυριολεκτικά αναίμακτη επανάσταση μετατρέποντάς τα από όργανα εργατικής δημοκρατίας σε όργανα εργατικής εξουσίας ενός νεογέννητου εργατικού κράτους, που αποτέλεσε πηγή ελπίδας και έμπνευσης για την εργατική τάξη και τους καταπιεσμένους σε όλο τον πλανήτη.

Ρόζα Λούξεμπουργκ

Τα γεγονότα του 1905 είχαν τεράσιο αντίκτυπο στο σοσιαλιστικό κίνημα της Ευρώπης. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ έγραψε το βιβλίο «Μαζική απεργία, κόμμα, συνδικάτα» το 1906 αμέσως μετά τη Ρωσική Επανάσταση η οποία αγκάλιασε την Πολωνία, τμήμα τότε της Ρωσικής Αυτοκρατορίας από την οποία καταγόταν η Ρόζα και στην οποία επέστρεψε παράνομα από την Γερμανία προκειμένου να συμμετάσχει στην επανάσταση.

Στόχος της ήταν αφενός να δώσει επιχειρήματα στην αριστερή, επαναστατική πτέρυγα του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος Γερμανίας (SPD) ενάντια στην ηγεσία του, που στην πράξη είχε εγκαταλείψει την προοπτική της μαζικής απεργίας και της ανατροπής του καπιταλισμού. Έχοντας μέσα από σκληρούς αγώνες πετύχει να γίνει ένα μαζικό κόμμα με δικές του μαζικές οργανώσεις και συνδικάτα και μεγάλη αντιπροσωπεία στο κοινοβούλιο, το SPD θεωρούσε ότι ο σοσιαλισμός θα μπορούσε να έρθει σταδιακά μεταρρυθμίζοντας τον καπιταλισμό. Η ηγεσία του και οι συνδικαλιστικές ηγεσίες που πρόσκειντο σε αυτό είχαν δει αρνητικά την επανάσταση στη Ρωσία. Υποστήριζαν ότι κάτι ανάλογο στην Γερμανία θα απειλούσε να θέσει σε αμφισβήτηση όσα είχαν κερδηθεί.

Η Ρόζα με την «Μαζική Απεργία» συγκρούστηκε με αυτήν τη στρατηγική και τις αυταπάτες που καλλιεργούσε στην εργατική τάξη –αυταπάτες που θα γκρεμίζονταν βίαια οκτώ χρόνια αργότερα με το ξέσπασμα του Α' Παγκόσμιου Πολέμου όταν η ιμπεριαλιστική σύγκρουση σάρωσε όλες τις κατακτήσεις με τους ηγέτες του SPD να υποστηρίζουν τους

Οκτώβρης 1905.
Εργάτες διαδηλώνουν στη Μόσχα.

γερμανούς καπιταλιστές στον πόλεμο.

Ταυτόχρονα ανέλυσε τις ριζικές αλλαγές που έφερε η Ρωσία του 1905 στον τρόπο με τον οποίο η Αριστερά πρέπει να σκέφτεται την επανάσταση. Δεν είναι μια μεγάλη –οι κάμποσες– αναμετρήσεις στα οδοφράγματα. Αντίθετα, Υποστήριξε ότι η μαζική απεργία και η ταξική πόλωση που τη συνοδεύει σπάει τα τείχη που χωρίζουν σε «κανονικές εποχές» τους πολιτικούς από τους οικονομικούς αγώνες και ότι η «αντίθεση» ανάμεσα στην πολιτική και την άμεση οικονομική δράση δεν ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα

Στο βιβλίο η Λούξεμπουργκ δίνει μια λεπτομερή περιγραφή του απεργιακού κινήματος που οδήγησε στη μαζική απεργία που ξέσπασε τον Οκτώβρη του 1905 ξεκινώντας από ένα ταπεινό «ασήμαντο» οικονομικό αίτημα. Οι τυπογράφοι να πληρώνονται όχι μόνο για το κάθε γράμμα που τύπωναν αλλά και για τα σημεία στίξης. Αυτή η απεργία έκανε την αρχή για μια γενική πολιτική απεργία που ανάγκασε τον Τσάρο να υποσχεθεί δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις. Οι οι-

κονομικοί αγώνες, έγραφε η Ρόζα, είναι η μόνιμη δεξαμενή από την οποία η εργατική τάξη αντλεί δύναμη για τους πολιτικούς αγώνες, ενώ αντιστρόφως οι πολιτικοί αγώνες με τη σειρά τους οπλίζουν την εργατική τάξη με αυτοπεποίθηση για να κερδίσει τις «μικρές» καθημερινές μάχες.

Η μαζική απεργία «τη μια στιγμή γίνεται ένα μεγάλο κύμα που σαρώνει όλη τη χώρα, την άλλη χωρίζεται σε ένα γιγάντιο δίκτυο από αναρίθμητα μικρά ρυάκια. Τώρα αναβλύζει από το έδαφος σαν δροσερή πηγή, μετά χάνεται κάτω από τη γη. Πολιτικές και οικονομικές απεργίες, μαζικές απεργίες και αποσπασματικές απεργίες, συμβολικές απεργίες και μαχητικές απεργίες διαρκείας, γενικές κλαδικές απεργίες και τοπικές απεργίες, ειρηνικοί διεκδικητικοί αγώνες για αυξήσεις και αιματηρές συγκρούσεις στα οδοφράγματα –όλα αυτά διαπερνούνται, συμβαίνουν παράλληλα, διασταυρώνονται, είναι μια θάλασσα φαινομένων που ακατάπαυστα κινούνται, αλλάζουν... Με μια λέξη, ο οικονομικός αγώνας είναι ο παράγοντας που προωθεί το

κίνημα από το ένα πολιτικό σημείο εστίασης στο άλλο. Ο πολιτικός αγώνας γονιμοποιεί περιοδικά το έδαφος για τον οικονομικό αγώνα. Αιτία και αποτέλεσμα εναλλάσσονται κάθε δευτερόλεπτο...».¹⁰

Το αντίστοιχο βήμα, όπως είδαμε, γινόταν και από την πλευρά του Λένιν. Το δυστύχημα για την Ρόζα Λούξεμπουργκ και τους επαναστάτες στη Γερμανία, και εν τέλει για το παγκόσμιο επαναστατικό κίνημα, είναι ότι αντιλήφθηκαν πολύ αργά, μόνο μέσα στη φωτιά της γερμανικής επανάστασης, την ανάγκη συγκρότησης ενός επαναστατικού κόμματος της εργατικής πρωτοπορίας. Η γερμανική επανάσταση ηττήθηκε.

Τρότσκι

Ο Λέων Τρότσκι, μέλος του ΣΔΕ-ΚΡ, συμμετείχε στην επανάσταση του 1905 από την ηγετική θέση του προέδρου του σοβιέτ της Πετρούπολης. Είδε, όπως και ο Λένιν και η Ρόζα, τη δύναμη της εργατικής τάξης και τον κρίσιμο ρόλο που μπορούν να παίξουν τα εργατικά συμβούλια για να νικήσει μια επανάσταση.

Όμως το ζήτημα τι είδους επανάσταση θα ήταν αυτή παρέμενε ανοιχτό στην τσαρική Ρωσία. Οι Μπολσεβίκοι και οι Μενσεβίκοι μπορεί να διαφωνούσαν πάνω στο ποιος θα ήταν το υποκείμενο μιας επανάστασης που θα ανέτρεπε τον Τσάρο αλλά κυρίαρχη αντίληψη και στους δύο πριν ήταν ότι η επανάσταση στην Ρωσία θα είχε «αστικοδημοκρατικό χαρακτήρα».

Ο Λένιν και οι Μπολσεβίκοι θεωρούσαν ότι η ρωσική αστική τάξη αποδεικνυόταν όλο και περισσότερο ανίκανη να επιτελέσει αυτό το έργο και πίστευαν ότι η ανατροπή του Τσάρου μπορούσε να γίνει με μια επανάσταση που θα ξεκινούσε από τα κάτω, από την εργατική τάξη που θα συμπαρέσυρε μαζί της τους αγρότες σε μια επαναστατική κυβέρνηση που θα τσάκιζε την απολυταρχία και κάθε υπόλειμμα φεουδαρχίας. Αλλά μετά θα έκανε ένα βήμα πίσω συγκαλώντας μια συντακτική συνέλευση με τους εργάτες να περνάνε στην αντιπολίτευση. Ωριμάζοντας ο καπιταλισμός στη Ρωσία θα άνοιγε το δρόμο ώστε αργότερα να ακολουθήσει μια σοσιαλιστική επανάσταση.

Ο Τρότσκι πατώντας στην εμπειρία της επανάστασης του 1905 εντόπισε την αντίφαση σε αυτή τη θέση. Υποστήριξε ότι αν η εργατική τάξη πάρει την εξουσία επικεφαλής των αγροτών από την πρώτη μέρα θα αναγκαστεί να επιβάλλει τις δικές της ταξικές λύσεις. Για να δείξει παραστατικά τι εννοούσε έβαζε ένα «απλό» ερώτημα. Την επόμενη μέρα της ανατροπής του τσαρισμού, τι θα γινόταν με το πρόβλημα της ανεργίας; Τι θα έκαναν οι καπιταλιστές αν η νέα εξουσία έπαιρνε μέτρα στήριξης των ανέργων βάζοντας χέρι στα κέρδη τους; «Θα βάλουν μεγάλα λουκέτα στις πόρτες των εργοστασίων τους και θα πούνε: “Δεν υπάρχει απειλή για την ιδιοκτησία μας γιατί η εργατική τάξη βρίσκεται στο στάδιο της δημοκρατικής και όχι της σοσιαλιστικής δικτατορίας”». Και τι θα απαντήσει η εργατική τάξη που θα έχει ανατρέψει τον τσαρισμό με το όπλο στο χέρι; Δεν θα επιβάλλει το άνοιγμα

των εργοστασίων με την κρατικοποίησή τους; «Όμως, αυτό δεν ανοίγει το δρόμο για το σοσιαλισμό; Φυσικά και τον ανοίγει. Τι άλλο προτείνετε;».

Η επανάσταση θα πρέπει να προχωρήσει, να ανατρέψει και την απολυταρχία και τους καπιταλιστές, να είναι διαρκής κατέληγε ο Τρότσκι, μια θέση που αργότερα ανέπτυξε στο βιβλίο «Διαρκής Επανάσταση» πατώντας στην επαναστατική παράδοση του Μαρξ και του Ένγκελς και την εμπειρία της επανάστασης του 1905.

Ο Τρότσκι υποστήριξε συνολικότερα ότι η ανάλυση που (ξεκινώντας από τη βάση ότι μια σοσιαλιστική επανάσταση είναι αδύνατη σε μια οικονομία με καθυστερημένες παραγωγικές δυνάμεις όπως η τσαρική Ρωσία) καθιστούσε απαραίτητο ένα πρώτο «στάδιο» αστικοδημοκρατικής επανάστασης, έχει λάθος αφετηρία.

Αυτό που χαρακτηρίζει τον καπιταλισμό του 20ου αιώνα, υποστήριξε, είναι η «συνδυασμένη και ανισόμερη» ανάπτυξη. Καμιά χώρα δεν αναπτύσσεται από μόνη της απομονωμένη από όλο τον πλανήτη, αντίθετα, το παγκόσμιο σύστημα καθορίζει την εξέλιξη των επί μέρους «εθνικών» μονάδων του. Οι καθυστερημένες περιοχές του πλανήτη δεν ήταν υποχρεωμένες να περάσουν από όλα τα ενδιάμεσα στάδια για να φτάσουν στο σύγχρονο καπιταλισμό. Αρκούσε μια γερμανική εταιρεία να ανοίξει ένα εργοστάσιο όπλων στην Πετρούπολη ή μια αγγλική εταιρεία να φτιάξει μια υφαντουργία στη Βεγγάλη για να βρεθεί η τελευταία λέξη της ανάπτυξης μέσα σε μια θάλασσα από «υπανάπτυξη». Η Ρωσία του 1917 μπορεί να ήταν μια αγροτική χώρα αλλά πλάι πλάι στο ξύλινο άροτρο υπήρχε η μεταλλοβιομηχανία Πουτίλοφ με 70.000 εργάτες, μια από τις μεγαλύτερες σε όλο τον κόσμο. Δίπλα στη μεγάλη μάζα των χωρικών αναπτυσσόταν ένα μικρό προλεταριάτο που σκεφτόταν και αντιδρούσε όπως το προλεταριάτο στις ανεπτυγμένες καπιταλιστικά χώρες της Δύσης.

Οι προοπτικές της επανάστασης στη

Ρωσία δεν καθορίζονταν από το επίπεδο ανάπτυξης του ρωσικού καπιταλισμού αλλά από το επίπεδο ανάπτυξης του καπιταλισμού σε ολόκληρο τον πλανήτη. Μια εργατική επανάσταση θα μπορούσε να ανοίξει το δρόμο για τον σοσιαλισμό στη Ρωσία τραβώντας στο πλευρό της τις αγροτικές μάζες πυροδοτώντας επαναστάσεις στις προηγμένες καπιταλιστικές χώρες. Αυτό ακριβώς συνέβη στη Ρωσία τον Οκτώβρη του 1917 που πυροδότησε μια σειρά από επαναστάσεις και εξεγέρσεις όπως η Γερμανική Επανάσταση το 1918-23 και η «Κόκκινη Διετία» το 1919-20 στην Ιταλία.

Το 1917 ο Τρότσκι, που για πολλά χρόνια παρέμενε «ανένταχτος» επαναστάτης εντάσσεται στους Μπολσεβίκους. Στην αυτοβιογραφία του “Η Ζωή μου” χαρακτηρίζει την επιλογή του να μην ενταχτεί στο κόμμα των Μπολσεβίκων πριν το 1917 ως το μεγαλύτερο σφάλμα της ζωής του.

Το 1917 με τις «Θέσεις του Απρίλη», ο Λένιν (που στην θεωρία του για τον ιμπεριαλισμό υποστήριζε ότι η ιμπεριαλιστική αλυσίδα θα σπάσει εκεί που είναι ο αδύναμος κρίκος της), στη Ρωσία δηλαδή, όπως και συνέβη) ήρθε να συμφωνήσει στην πράξη με τον Τρότσκι για τη διαρκή επανάσταση. Έδωσε μάχη μέσα στους μπολσεβίκους για να πείσει το κόμμα ότι η επανάσταση, που το Φλεβάρη του 1917 είχε γκρεμίσει τον τσάρο για να νικήσει, θα πρέπει να προχωρήσει στο δικό της εργατικό κράτος με το σύνθημα: «Όλη η εξουσία στα σοβιέτ». ■

Σημειώσεις

1. Λέων Τρότσκι «1905»
2. Λέων Τρότσκι «1905»
3. Αλεξάνδρα Κολλοντάι «Selected Writings of Alexander Kollontai»
4. Socialist Review No422
5. Λέων Τρότσκι «1905»
6. Λέων Τρότσκι «Η Ζωή μου»
7. Τόνι Κλιφ «Λένιν», πρώτος τόμος
8. Λένιν «Απαντα» τόμος 9, γράμμα στους Μπογκντάνωφ και Γκούσεφ 11/2/1905
9. Τζον Μόλινιου «Μαρξισμός και Κόμμα»
10. Ρόζα Λούξεμπουργκ «Μαζική απεργία, Κόμμα, Συνδικάτα»

Η ηγεσία υπογράφει τη συνθηκολόγηση, οι αντάρτες θρηνούν τον αφοπλισμό του κινήματος της Αντίστασης.

ΒΑΡΚΙΖΑ

Η πιο άδικη συνθηκολόγηση

Ο κόσμος που καλωσόριζε τους Άγγλους ιμπεριαλιστές ως δημοκράτες συμμάχους στον αντιφασιστικό πόλεμο, όταν απελευθερώνονταν η Αθήνα, έφτασε, τον Δεκέμβρη του 1944, να τους πολεμάει στους δρόμους της πρωτεύουσας. Για την εργατική τάξη και τη νεολαία της Αθήνας και του Πειραιά ο Δεκέμβρης ήταν ένα επαναστατικό ξέσπασμα. Ήταν η κορύφωση ριζοσπαστικής δυναμικής που είχε χτιστεί μέσα από τους συγκλονιστικούς αγώνες της Κατοχής και είχε οξυν-

Πώς και γιατί το νικηφόρο κίνημα της Αντίστασης στη ναζιστική κατοχή οδηγήθηκε στη Βάρκιζα; Ο Λέανδρος Μπόλαρης εξετάζει τις απαντήσεις σε αυτό το καθοριστικό ερώτημα.

θεί μέσα στις συνθήκες των πρώτων βδομάδων μετά την Απελευθέρωση.

Για την ηγεσία του ΚΚΕ ο Δεκέμβρης ήταν μια ένοπλη διαπραγμάτευση για να αποκτήσει καλύτερες θέσεις στην κυβέρνηση. Το ΕΑΜ είχε αποχωρήσει από την κυβέρνηση «εθνικής ενώσεως» (με πρωθυπουργό τον Γ. Παπανδρέου) στη

1 Δεκέμβρη όταν η κρίση για τον αφοπλισμό του ΕΛΑΣ και τη συγκρότηση «εθνικού στρατού» έφτασε σε αδιέξοδο. Αλλά από την αρχή της σύγκρουσης έκανε προτάσεις διευθέτησης. Για παράδειγμα, ο Παπανδρέου παραιτήθηκε στις 4 Δεκέμβρη, οι πολιτικοί αρχηγοί – και οι Βρετανοί διπλωμάτες αρχικά – κα-

τέληξαν ότι πρωθυπουργός θα γίνει ο Θ. Σοφούλης, ο αρχηγός των Φιλελευθέρων. Το ΕΑΜ συμφώνησε, δηλώνοντας ότι θα συμμετέχει στη νέα κυβέρνηση. Η διευθέτηση ναυάγησε μετά την άρνηση του Τσόρτσιλ, ο οποίος τηλεγράφησε στον Λήπερ, τον Βρετανό πρέσβη, ότι αν ο Παπανδρέου δεν αλλάξει γνώμη να τον κλείσουν σε ένα δωμάτιο μέχρι να έρθει στα συγκαλά του.

Ο ηρωισμός των μαχητών και των μαχητριών του ΕΛΑΣ που πολέμησαν στα οδοφράγματα, με την εργατική τάξη στο πλευρό τους, είναι αδιαμφισβήτητος. Για όλον αυτόν τον κόσμο και για δεκαετίες μετά, ήταν ο Κόκκινος Δεκέμβρης, μια επαναστατική στιγμή που μένει βαθιά χαραγμένη στη μνήμη. Όμως, η ηγεσία της Αριστεράς οργάνωσε τη μάχη με σκοπό τον συμβιβασμό όχι την κατάληψη της εξουσίας. Αυτό χρειάζεται να το έχουμε στο νου μας, όταν η Δεξιά σήμερα (ξανα)μιλάει για «πραξικόπημα» και «επανάσταση» της Αριστεράς για να παρουσιάσει τον εαυτό της σαν υπερασπιστή της ελευθερίας και της δημοκρατίας.¹

Ο ΕΛΑΣ αναγκάστηκε να αποχωρήσει από την Αθήνα στις 4-5 Γενάρη του 1945. Ήταν μια στρατιωτική ήττα. Αλλά δεν ήταν συντριπτική. Ήδη από τις 21 Δεκέμβρη, ο στρατάρχης Αλεξάντερ επεσήμαινε στον Τσόρτσιλ ότι: «Εάν υποθέσουμε ότι ο ΕΛΑΣ εξακολουθεί τον αγώνα, νομίζω ότι θα είναι δυνατόν να ξεκαθαρίσουμε την περιοχή Αθηνών-Πειραιώς και να την κρατήσουμε σταθερά, αλλά έτσι δε νικούμε τον ΕΛΑΣ σε σημείο που να τον αναγκάσουμε να συνθηκολογήσει. Δεν είμαστε αρκετά ισχυροί για να κάνουμε περισσότερα και να αναλάβουμε επιχειρήσεις στην υπόλοιπη Ελλάδα.... εύχομαι να κατορθώσετε να βρήτε μια πολιτική λύση στο ελληνικό πρόβλημα γιατί έχω πεισθεί ότι κάθε στρατιωτική ενέργεια, μετά την εκκαθάριση της περιοχής Αθήνας και Πειραιά θα ξεπερνούσε τις δυνατότητες των σημερινών μας δυνάμεων». Ο Τσόρτσιλ συμφώνησε.²

Αυτή η εκτίμηση δεν άλλαξε μετά την αποχώρηση του ΕΛΑΣ από την Αθή-

να, ακόμα και μετά την υπογραφή της ανακωχής με τους Βρετανούς στις 12 του μηνός. Την ίδια εκτίμηση είχε και η στρατιωτική ηγεσία του ΕΛΑΣ όταν ρωτήθηκε από την ηγεσία του ΚΚΕ. Για παράδειγμα, ο Θ. Μακρίδης (Έκτορας), επιτελάρχης του Γ.Σ. του ΕΛΑΣ, απάντησε στην ερώτηση πόσο καιρό μπορούσε να συνεχίσει τον πόλεμο ο ΕΛΑΣ με αυτή τη φράση: «Δυο χρόνια και το εγγυώμαι με το κεφάλι μου». Το ίδιο απάντησε κι ο Βελουχιώτης.³ Όμως, η επιλογή της ηγεσίας ήταν η επιδίωξη μιας πολιτικής συμφωνίας.

Η Συμφωνία

Οι διαπραγματεύσεις για την «πολιτική λύση» ξεκίνησαν στις 2 Φλεβάρη στη βίλλα Κανελλόπουλου στη Βάρκιζα, εξ' ου και η ονομασία της Συμφωνίας που υπογράφηκε με επισήμότητα στις 12 Φλεβάρη στο υπουργείο Εξωτερικών. Η αντιπροσωπεία του ΕΑΜ/ΚΚΕ πήγε εκεί με «εντολή» να κάνει μια σκληρή διαπραγμάτευση.

Ο Γ. Σιάντος, α' γραμματέας της Κ.Ε. του ΚΚΕ και μέλος της αντιπροσωπείας του ΕΑΜ έθεσε στις 3 Φλεβάρη το πλαίσιο που διεκδικούσε η Αριστερά. Συγκρότηση «εθνικού στρατού» «με στελέχη άξια που δεν είναι δωσίλογα ούτε δικτατορικά», «αυστηρότατη εκκαθάριση» των σωμάτων ασφαλείας, τιμωρία των δωσιλόγων, ελεύθερες εκλογές και δημοψήφισμα για το πολιτειακό το συντομότερο. Κεντρική διεκδίκηση ήταν η παύση κάθε δίωξης για «εγκλήματα» κατά τη «στάση» του Δεκέμβρη.⁴

Το τελικό κείμενο, το «Πρακτικόν», της Συμφωνίας ανέφερε στο άρθρο 1: «Η Κυβέρνησις θα εξασφάλιση σύμφωνά προς το Σύνταγμα και τας απανταχού καθιερωμένας Δημοκρατικές Αρχάς, την ελευθέραν εκδήλωσιν των πολιτικών φρονημάτων των πολιτών, καταργούσα πάντα τυχόν προηγούμενον ανελεύθερον Νόμον. Θα εξασφαλίση επίσης την απρόσκοπτον λειτουργίαν των ατομικών ελευθεριών, ως του συνέρχεσθαι, του συνεταιρίζεσθαι και της δια του Τύπου εκφράσεως των στοχασμών. Ειδι-

κώτερον η Κυβέρνησις θα αποκαταστήσῃ πλήρως τας συνδικαλιστικές ελευθερίας».

Το δημοψήφισμα θα γινόταν μέχρι το τέλος του έτους και μετά από αυτό θα γίνονταν «τάχιστα» εκλογές για Συντακτική Συνέλευση. Για την εκκαθάριση του στρατού και των σωμάτων ασφαλείας, που υποσχόταν, τον λόγο θα τον είχαν «ειδικά εκκαθαριστικά συμβούλια». Όσο για τους δημόσιους υπαλλήλους «ουδείς υπάλληλος θα διωχθή μόνο διά τα πολιτικά του φρονήματα».⁵

Με βάση αυτή τη Συμφωνία ο ΕΛΑΣ παρέδωσε τα όπλα και αποστρατεύτηκε. Η ηγεσία παρουσίασε τη Συμφωνία σαν μια επιτυχία που έβαξε την Αριστερά πάλι στο «παιχνίδι» των «ομαλών», δηλαδή κοινοβουλευτικών, εξελίξεων. Ο Σιάντος δήλωνε «επί τη υπογραφή του πρωτοκόλλου» της ότι: «τερματίζει μια ανώμαλην περίοδον και διαγράφει καινούργιους ορίζοντας».⁶

Ο Σιάντος μιλώντας στην 11η Ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΕ τον Απρίλη του 1945, υποστήριζε ότι αν ο ΕΛΑΣ συνέχιζε τον ανταρτοπόλεμο, θα ξέμενε στα «βουνά» και σε κατεστραμμένες περιοχές, ενώ η αντίδραση και οι Αγγλοι θα κρατούσαν τις πόλεις και θα τσάκιζαν εκεί το κίνημα. Θα «καταντούσαμε μια αίρεση που θα μπορούσαν ακόμα να μας επικηρύξουν» είπε. Αντίθετα, η Συμφωνία «δεν είναι παράδοση άνευ όρων. Είναι ένα μίνιμουμ ελευθεριών για δράση. Δίνει ένα ηθικό νομικό έρεισμα για την αντιφασιστική πάλη».⁷

Στην πραγματικότητα οι μόνες συγκεκριμένες δεσμεύσεις στη συμφωνία αφορούσαν την Αριστερά. Η αποστράτευση του ΕΛΑΣ και η παράδοση των όπλων του ρυθμιζόταν, για παράδειγμα, με ένα λεπτομερές «Πρωτόκολλον Συμφωνίας διά τα Στρατιωτικά Ζητήματα». Σε ένα συμπληρωματικό «Πρωτόκολλον Αποστρατεύσεως» ο ΕΛΑΣ δήλωνε ακόμα και τις ποσότητες του οπλισμού τις οποίες θα παρέδιδε. Τελικά παρέδωσε πολύ περισσότερο οπλισμό απ' ό,τι είχε δηλώσει.

Από την άλλη η κυβέρνηση δεν δε-

σμευόταν ουσιαστικά σε τίποτα. Η εφαρμογή των διατάξεων για τις εκλογές, την ελεύθερη πολιτική δράση, τη τιμωρία των δωσιλόγων παραπέμπονταν στην ίδια και τους μηχανισμούς του κράτους που ανασυγκροτούσαν.

Το 2ο Άρθρο της Συμφωνίας δήλωνε, για παράδειγμα, ότι θα αρθεί ο Στρατιωτικός Νόμος. Όμως παράλληλα νεκρανάστανε τη ΚΔ' Συντακτική Πράξη του 1935 («περί μέτρων διαταράξεως της δημοσίας τάξεως») που είχε χρησιμοποιήσει ο Μεταξάς όταν επέβαλε τη δικτατορία του προβλέποντας ακόμα και αναστολή κρίσιμων άρθρων του Συντάγματος για τις ατομικές και πολιτικές ελευθερίες.

Όλες οι υποσχέσεις της Συμφωνίας για ελεύθερες εκλογές και πολιτική δράση έμειναν στα χαρτιά. Η «εκκαθάριση» του κρατικού μηχανισμού σήμαινε γενικό διωγμό των μελών του ΕΑΜ. Και οι διώξεις και καταδίκες των αγωνιστών/τριών της Αριστεράς πήραν γιγάντιες διαστάσεις. Ο Σιάντος μπορεί να μιλούσε για «νομικό έρεισμα», αλλά το άρθρο 3 της Συμφωνίας προέβλεπε τα εξής: «Αμνηστία. Αμνηστεύονται τα πολιτικά αδικήματα τα τελεσθέντα από της 3ης Δεκεμβρίου 1944 μέχρι της υπογραφής του παρόντος. Εξαιρούνται της αμνηστίας τα συναφή κοινά αδικήματα κατά της ζωής και της περιουσίας τα οποία δεν ήσαν απαραίτητως αναγκαία διά την επιτυχίαν του πολιτικού αδικήματος».

Η «ρύθμιση» ήταν απλή και χυδαία και φυσικά λειτούργησε με την αγαστή συνεργασία των «θεσμών» όπως της Δικαιοσύνης. Αγωνιστές σέρνονταν στις φυλακές με κατηγορίες για διάπραξη «αδικημάτων κατά της ζωής και περιουσίας» για να εισπράξουν βαριές ποινές μέχρι και εκτέλεση αργότερα. Σαν να μην έφτανε αυτό, τα άρθρα 7 και 8 πρόβλεπαν εκκαθαρίσεις των δημοσίων υπαλλήλων και των ανδρών των Σωμάτων Ασφαλείας που είχαν πάρει μέρος στον Δεκέμβρη.

Το δημοσιοϋπαλληλικό κίνημα είχε δώσει σκληρούς αγώνες στην Κατοχή.⁸ Οι κλαδικές του Εργατικού ΕΑΜ στις

Ο Τσόρτσιλ μαζί με τον στρατηγό Σκόμπι.

τράπεζες και στις δημόσιες υπηρεσίες είχαν πρωτοστατήσει στις διαμαρτυρίες για την πολιτική λιτότητας που εφαρμόσε η κυβέρνηση «εθνικής ενότητας» μετά την Απελευθέρωση.⁹ Όλος αυτός ο κόσμος μήκε στο στόχαστρο από τα «συμβούλια κρίσεων» που αθώωναν την ίδια στιγμή τους δωσίλογους. Για τους αστυνομικούς που εκτέθηκαν τον Δεκέμβρη φανερώνοντας την ένταξή τους στην ΟΠΛΑ (Εθνική Πολιτοφυλακή) και το ΕΑΜ, η μεταχείριση ήταν ακόμα σκληρότερη. Το αστικό κράτος έπρεπε να ανασυγκροτηθεί. Οι εκκαθαρίσεις ήταν ένα βασικό μέσο.

Στην πραγματικότητα η Συμφωνία της Βάρκιζας εγκαινιάζει αυτό που έχει ονομαστεί Λευκή Τρομοκρατία, δηλαδή ένα κύμα βίας και διώξεων εις βάρος της Αριστεράς και του κινήματος της Αντίστασης. Στον απολογισμό που έκανε το ΕΑΜ τον Φλεβάρη του 1946 κατέγραφε 1.289 φόνους, 6.671 τραυματισμούς, 31.632 βασανισμούς, 509 απόπειρες φό-

νου, 677 καταστροφές γραφείων οργάνωσης και 80.000 συλλήψεις.¹⁰

Μια παραγνωρισμένη πτυχή της περιόδου που εγκαινίασε η Βάρκιζα ήταν η εργοδοτική επίθεση ενάντια στην οργανωμένη δύναμη της Αριστεράς στους χώρους δουλειάς: «Στον ιδιωτικό τομέα, οι εργοδότες χρησιμοποιούσαν τον νόμο 118/13.2.1945 (που βασιζόταν στο νόμο 44/25.11.1944 του κομμουνιστή υπουργού Εργασίας τότε, Πορφυρογέννη) που έδινε σε βιομηχανικές επιχειρήσεις της περιοχής Αθηνών-Πειραιώς τη δυνατότητα να απολύουν πλεονάζον προσωπικό. Πόσοι εργάτες έχασαν έτσι τη δουλειά τους είναι άγνωστο. Ο μετέπειτα υπουργός Εργασίας Ζάκκας τους υπολόγιζε στα τέλη Απριλίου στις 3.500 αλλά θα πρέπει να ήταν περισσότεροι. Μόνο στο Πυριτιδοποιείο του γνωστού βιομήχανου Μποδοσάκη λέγεται ότι απολύθηκαν την περίοδο εκείνη 1.600 με 2.000 εργατοϋπάλληλοι».¹¹

Η «Βάρκιζα» δεν ήταν μια «καλή συμ-

φωνία» που την υπονόμωσε η Δεξιά και ο αστικός πολιτικός κόσμος. Ήταν δομημένη με τέτοιο τρόπο στις διατυπώσεις της που έδειχνε εξαρχής πού θα κατέληγε η εφαρμογή της. Γι' αυτό ήταν μια συνθηκολόγηση κι ο κόσμος της Αριστεράς την εξέλαβε ως τέτοια εξαρχής. Οι διωγμοί έστειλαν τον κόσμο στο βουνό και ο Εμφύλιος Πόλεμος φούντωσε από τα μέσα του 1946.

Αναγκαίος συμβιβασμός;

Ωστόσο, χρειάζεται να σταθούμε περισσότερο στην ίδια την επιλογή της Βάρκιζας. Από τότε μέχρι πρόσφατα έχουν διατυπωθεί μια σειρά επιχειρήματα τα οποία καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ήταν ένας αναγκαίος συμβιβασμός δεδομένων των «συσχετισμών». Το πρώτο έχει να κάνει με το διεθνές περιβάλλον το οποίο ήταν «αρνητικό». Αρνητικό από την άποψη της στάσης και των αποφάσεων των Συμμάχων.

Στη Διάσκεψη της Γιάλτας, από τις 4 μέχρι τις 11 Φλεβάρη του 1945, δηλαδή τις μέρες που διεξαγόταν και οι διαπραγματεύσεις στη Βάρκιζα, οι «Τρεις Μεγάλοι Σύμμαχοι» συζήτησαν και για τις εκκρεμείς υποθέσεις τους στην Ευρώπη. Οι αγγλοαμερικάνοι πίεζαν τον Στάλιν για την Πολωνία. Και ο Στάλιν άνοιξε το ζήτημα της Ελλάδας, κάνοντας όμως την επισήμανση ότι «δεν είχε καμιά πρόθεση να κριτικάρει τις βρετανικές ενέργειες εκεί, είτε να αναμιχθεί στην Ελλάδα».¹²

Επρόκειτο για τη συνέχεια, όσον αφορά την Ελλάδα, μιας «κατανόησης» που πήγαινε πίσω στο Μάη του 1944 όταν ο Ηντεν, ο υπουργός Εξωτερικών της Βρετανίας συζητούσε τις σφαίρες επιρροής στα Βαλκάνια με τους Ρώσους διπλωμάτες και στην περίφημη «συμφωνία των ποσοστών» του Τσόρτσιλ με τον Στάλιν τον Οκτώβρη του 1944 στη διάρκεια της συνάντησής τους στη Μόσχα. Είναι σαφές ότι το τελευταίο που ενδιέφερε τον Στάλιν ήταν η επανάσταση στην Ελλάδα.

Άρα, λέει αυτή η επιχειρηματολογία, η ηγεσία του ΚΚΕ πήρε το «μήνυμα» από την στάση της ΕΣΣΔ και έκανε τη ρεα-

λιστική επιλογή και για να μην απομονωθεί αλλά και για να μην «εκθέσει» τη ΕΣΣΔ που σήκωνε το κύριο βάρος του πολέμου ενάντια στη ναζιστική Γερμανία.

Ένα πρώτο πρόβλημα με αυτό το συμπέρασμα είναι ότι αγνοεί τις πιέσεις που δέχονταν οι «Μεγάλοι Σύμμαχοι». Υποτίθεται ότι ο πόλεμος που διεξήγαγαν ήταν αντιφασιστικός, προάσπισης της δημοκρατίας και της ελευθερίας των λαών. Σε αυτή τη γλώσσα ήταν διατυπωμένες οι επίσημες συμφωνίες και διακηρύξεις τους. Ήταν υποκριτές, αλλά αυτό δεν τους απάλλαζε από την πίεση να εξηγήσουν στην «κοινή γνώμη» τις πράξεις τους.

Ο Τσόρτσιλ είχε αντιμετωπίσει κατακραυγή στην ίδια τη Βρετανία (και τις ΗΠΑ) για το αιματοκύλισμα της Αθήνας τον Δεκέμβρη. Αν έφτανε στη Γιάλτα με το «ελληνικό ζήτημα» σε εκκρεμότητα και τη σύγκρουση να εξελίσσεται θα ήταν, το λιγότερο, ένας μεγάλος πονοκέφαλος γι' αυτόν. Γι' αυτό βιαζόταν «να σκεφθώμεν μίαν προσωρινήν τακτοποίησιν» όπως τηλεγραφούσε στον Ρούζβελτ ήδη στις 28 Δεκέμβρη.¹³ Η «προσωρινή τακτοποίηση» ήταν τελικά η Βάρκιζα με την οποία η ηγεσία της Αριστεράς έβγαλε τον Τσόρτσιλ (και τον Στάλιν) από τη δύσκολη θέση.

Όμως, ο πραγματικός σύμμαχος του κινήματος στην Ελλάδα δεν βρισκόταν στα τραπέζια των «Μεγάλων». Βρισκόταν στους δρόμους και τα εργοστάσια της Ευρώπης. Το 1945 τίποτα δεν είχε «τελειώσει». Ο πόλεμος τέλειωνε, γεννώντας ένα κύμα ριζοσπαστικοποίησης και αγώνων. Το πού θα έφταναν δεν ήταν δεδομένο. Στην Ιταλία, την Γαλλία, το Βέλγιο, η πατριωτική ευφορία που συνόδευε την απελευθέρωση από τη ναζιστική κατοχή έδινε τη θέση της στην συναίσθηση της σκληρής –ταξικής– μεταπολεμικής πραγματικότητας. Σε όλη την Ευρώπη υπήρχαν εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες και εργάτριες που όπως έλεγε ένας εργάτης στο Μιλάνο του 1948: «θέλαμε να πάμε μακρύτερα».¹⁴

Από αυτή την άποψη, ο «Κόκκινος

Δεκέμβρης» του 1944 μπορούσε να είναι το πρώτο επεισόδιο μιας φωτιάς που θα απλωνόταν στην Ευρώπη. Η ήττα του είχε πράγματι αρνητικές επιπτώσεις: «μην την πάθουμε όπως οι Έλληνες σύντροφοι» ήταν το κλισέ των απανταχού «ρεαλιστικών» ηγεσιών των Κομμουνιστικών Κομμάτων που ακολουθούσαν μέχρι κεραίας τη «γραμμή» του Στάλιν. Όμως, όπως αναφέρουμε αλλού:

«Οι μαχητές και μαχήτριες της Αντίστασης δεν εξαφανίστηκαν “ως διά μαγείας”. Και πολύ περισσότερο η απειλή που ένιωθε η άρχουσα τάξη δεν προερχόταν μόνο από τους “ενόπλους” αλλά κι από ένα κίνημα που αμφισβητούσε το διευθυντικό της δικαίωμα στο “σημείο της παραγωγής” γενικότερα και όχι μόνο στην Ιταλία. Ο αφοπλισμός της Αντίστασης ήταν σχετικά μια εύκολη υπόθεση σε σύγκριση με την προσπάθεια να εκτροχιαστούν, να πιασθούν και να σβήσουν οι διεκδικήσεις, οι προσδοκίες και οι μορφές οργάνωσης εκατομμυρίων εργατών και εργατριών...

...Το εργατικό κίνημα είχε τη δύναμη να γείρει την πλάστιγγα στη δική του μεριά. Η δύναμη του κινήματος μπορούσε να αντιμετωπίσει ακόμα και τον παράγοντα που αποτελεί το πιο ισχυρό επιχείρημα, όσων λένε ότι η επανάσταση ήταν εκτός ημερησίας διάταξης στην Ευρώπη με την παρουσία του αγγλικού και αμερικανικού στρατού. Είναι λάθος να βλέπουμε το 1944-45 με τα γυαλιά του 1948-49. Οι ΗΠΑ και η Βρετανία δεν μπορούσαν να αντέξουν πολλούς “Δεκέμβρηδες” ούτε πολιτικά ούτε στρατιωτικά».

Κοινοβουλευτικός δρόμος

Πίσω από τις εκτιμήσεις για τον περίφημο «αρνητικό συσχετισμό δυνάμεων» υπήρχε μια συνολική στρατηγική: του κοινοβουλευτικού δρόμου και της ταξικής συνεργασίας. Οι ρίζες αυτής της στρατηγικής ανάγονται στην επικράτηση της σταλινικής αντεπανάστασης στη Ρωσία. Από τη στιγμή που ο σοσιαλισμός μπορούσε να «χτιστεί σε μία και μόνο χώρα», το κριτήριο για την πολιτική των κομμουνιστικών κομμάτων

έπαυε να είναι η ενίσχυση της δυναμικής της εργατικής τάξης στους αγώνες της και γινόταν η στήριξη των επιλογών της ρωσικής γραφειοκρατίας που «ήξερε καλύτερα».

Στα μέσα της δεκαετίας του '30 αυτή η τεράστια αλλαγή παίρνει και επίσημο χαρακτήρα στην πολιτική των κομμουνιστικών κομμάτων. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η 6η Ολομέλεια της ΚΕ του κόμματος τον Γενάρη του 1934 σήμαινε την εγκατάλειψη της σοσιαλιστικής επανάστασης στο όνομα ενός «σταδίου» αστικοδημοκρατικής αλλαγής. Ο Παντελής Πουλιόπουλος προειδοποιούσε ότι αυτή η αλλαγή, παρά τη ριζοσπαστική φρασεολογία που την έντυνε αρχικά, σήμαινε: «σταμάτημα και ασκητικός αυτοπεριορισμός του ελληνικού προλεταριάτου» στους αγώνες του ενάντια στις επιπτώσεις της κρίσης και των αυταρχικών επιθέσεων της άρχουσας τάξης.¹⁵

Οι συμμαχίες με τα «προοδευτικά» κομμάτια της άρχουσας τάξης ήταν η συνέχισή. Στην ελληνική εκδοχή του Λαϊκού Μετώπου αυτό σήμαινε επιδίωξη συμμαχίας με τους Φιλελεύθερους –το ένα από τα δυο «πολιτικοστρατιωτικά μπλοκ» της άρχουσας τάξης– το 1935 και το 1936. Στο όνομα αυτής της συμμαχίας που δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ θυσιάστηκε ο μεγάλος Μάης του '36 στη Θεσσαλονίκη.

Στην περίοδο της Αντίστασης αυτή η στρατηγική πήρε την πιο ξεκάθαρη και απόλυτη διάστασή της. Η «εθνική ενότητα» μπορούσε να περιλάβει τους πάντες, εκτός από μια χούφτα συνεργατών του κατακτητή. Όπως είχε πει στις αναμνήσεις ο Γ. Ιωαννίδης, μέλος του ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ «εθνική ενότητα από τον βασιλιά ως τον Ζεύγο» (ένα άλλο μέλος του Π.Γ.).

Ακόμα και αν η έκβαση της μάχης της Αθήνας ήταν διαφορετική –πιο «ισόπαλη»– πάλι η ηγεσία θα υπέγραφε μια Βάρκιζα. Γιατί ο προσανατολισμός της ήταν ο συμβιβασμός με την άρχουσα τάξη και τον αγγλικό ιμπεριαλισμό, με την ελπίδα ότι, «μετά τον πόλεμο», σε «ελεύθερες εκλογές» θα κατακτούσε την

“Ο ελληνικός λαός σας καλωσορίζει”. Το ΕΑΜ υποδέχεται τα βρετανικά στρατεύματα.

κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Μια χιμαιρική ελπίδα, όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και για τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.

Ο Δεκέμβρης και η επέμβαση των ξένων διέκοψε την «ομαλή δημοκρατική εξέλιξη» που εκτιμούσε η 12η Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ τον Ιούνη του 1945. Το ζήτημα ήταν να ξεκινήσει ξανά αυτή η ομαλότητα. Στο όνομα της «δημοκρατικής πανστρατιάς», η Βάρκιζα έπρεπε να τηρηθεί μέχρι κεραίας (και να αποκηρυχτεί ο Άρης Βελουχιώτης). Στην ίδια Ολομέλεια ο Ν. Ζαχαριάδης, γραμματέας και «αρχηγός» του ΚΚΕ, ξιφουλκούσε ενάντια σε όσους: «δεν καταλαβαίνουν την υποχωρητικότητα μας. Όπως είχαν άδικο και εκείνοι που κατέκριναν την “υποχωρητικότητά μας” όπως τη λένε στο Λίβανο. Γιατί και τότε όπως και ΤΩΡΑ εμείς αποβλέπουμε σε ένα σκοπό: στο να αυξήσουμε τις δυνάμεις της αντίστασης τότε, της Δημοκρατίας σήμερα».¹⁶

Βέβαια το «Εθνικόν Συμβόλαιον» του Λιβάνου τον Μάη του 1944 δεν ενίσχυσε τις δυνάμεις της Αντίστασης, της έβαλε μια θηλειά στον λαιμό με την υπογραφή της αντιπροσωπείας του ΕΑΜ και του ΚΚΕ. Οι αντιπρόσωποι του ΕΑΜ και του ΚΚΕ αποκήρυξαν το κίνημα των φαντάρων και των ναυτών της Μ. Ανατολής ως «άφρονες πράξεις ανευθύνων ατόμων». Αργότερα ο Γ. Παπανδρέου θα συνόψιζε ωμά και κυνικά: «Η πολιτική

της Εθνικής Ενώσεως με την συμμετοχήν του ΕΑΜ εις την Κυβέρνησιν μας ήνοιξε τας πύλας της Ελλάδος, εις τρόπον ώστε την 3η Δεκεμβρίου 1944, αντί να είμεθα ημείς εξόριστοι και το ΕΑΜ Κράτος, να είμεθα ημείς Κράτος και το ΕΑΜ Στάσις».¹⁷

Η Συμφωνία της Καζέρτας που υπέγραψε στις 26 Σεπτεμβρίου η στρατιωτική και πολιτική ηγεσία του κινήματος στην ομώνυμη ιταλική πόλη, ήταν η συνέχεια του «Εθνικού Συμβολαίου» του Λιβάνου και έβαλε τον βρετανό στρατηγό Σκόμπι διοικητή όλων των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων και απαγόρευσε στον ΕΛΑΣ να μπει στην Αθήνα με την απελευθέρωση.

Μετά τη Βάρκιζα

Συχνά αναπτύσσεται μια επιχειρηματολογία που υποστηρίζει ότι ο «κόσμος της Αριστεράς» διχάστηκε μετά τη Βάρκιζα. Οι πόλεις δεν είχαν όρεξη για ρήξεις και ο κόσμος της υπαίθρου είχε μόνη διέξοδο το βουνό, αλλά ήταν αδύναμος κοινωνικά και πολιτικά. Αυτό το αφήγημα λέει περίπου το εξής: οι αντάρτες παρέδωσαν κλαίγοντας τα όπλα τους τον Φλεβάρη και ενάμισι χρόνο μετά κάποιοι άλλοι αντάρτες πήραν τα όπλα ενώ οι πόλεις σιωπούσαν εξαντλημένες από την οικονομική δυσπραγία και την καταστολή.

Το εντυπωσιακό στοιχείο, αντίθετα μ'

ότι ισχυρίζεται αυτή η άποψη, είναι ότι το εργατικό κίνημα ανέκτησε πολύ γρήγορα τον δυναμισμό του και έπαιρνε φόρα για την αντεπίθεσή του. Η στρατιωτική ήττα στη Μάχη της Αθήνας δεν είχε σπάσει τη ραχοκοκαλιά του, τις μαζικές οργανώσεις στις μεγάλες πόλεις που είχαν στηρίξει τις μεγάλες μάχες της Αντίστασης. Το πού θα έφτανε το εργατικό κίνημα ήταν ανοιχτό στοίχημα.

Για παράδειγμα τον Σεπτέμβριο του 1945 το ΕΑΜ γιόρτασε τα 4 χρόνια από την ίδρυσή του με μια γιγάντια συγκέντρωση στο Παναθηναϊκό Στάδιο. Σύμφωνα με τις περιγραφές, το πλήθος έφτασε τις 40.000 άτομα, σχεδόν το 5% του πληθυσμού της πρωτεύουσας. Κι αυτό σε συνθήκες όπου η τρομοκρατία της Δεξιάς δεν περιοριζόταν σε κάποιες απομακρυσμένες αγροτικές περιφέρειες αλλά στο κέντρο και τις γειτονίες της πρωτεύουσας.

Κι από τον Φλεβάρη είχαν ξεκινήσει ξανά οι απεργίες, που στη συνέχεια, όσο περνούσε η χρονιά θα έπαιρναν τη μορφή αλληπαλλήλων απεργιακών κυμάτων. Τα αιτήματά τους ήταν κυρίως οικονομικά. Όμως, οι άνθρωποι που έδιναν αυτές τις μάχες είχαν διαμορφώσει τις πολιτικές ιδέες τους μέσα στο καμίνι των ταξικών μαχών της Αντίστασης, δεν υπήρχε ένα «τείχος» ανάμεσα στην οικονομία και την πολιτική. Ο Αμερικάνος στρατιωτικός ακόλουθος Γουίλιαμ Μακνή παρατηρούσε για παράδειγμα:

«Απουσιάζει πλήρως ή σχεδόν πλήρως κάθε αίσθηση κοινού συμφέροντος. Οι εργαζόμενοι θεωρούν τους εργοδότες τους ως φυσικούς εχθρούς τους. Οι εργοδότες αντιμετωπίζουν τους εργαζόμενους ως απείθαρχους, ανέντιμους και άπληστους. Η πολιτική παράλυση της χώρας εκτείνεται μέχρι τις σχέσεις στην οικονομία».¹⁸

Στα συνδικάτα σάρωνε η Αριστερά παρά τις λυσσασμένες προσπάθειες της κυβέρνησης και των Άγγλων συμβούλων να στηθούν έναν ολόκληρο μηχανισμό από σωματεία-σφραγίδες για να εγκαταστήσουν τους δικούς τους «εργατοπατέρες». Στο 8ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ

τον Μάρτη του 1946 οι 1.100 από τους 1.436 αντιπροσώπους ανήκαν στον Εργατικό Αντιφασιστικό Συνασπισμό (ΕΡΓΑΣ) τη συνέχεια του Εργατικού ΕΑΜ. Αυτό που είχε προηγηθεί, εν μέσω απεργιών, ήταν μια αλυσίδα τέτοιων νικών σε Ομοσπονδίες και Εργατικά Κέντρα.

Αξίζει να επισημάνουμε ότι αυτές οι νίκες δεν περιοριζόνταν μόνο σε Αθήνα, Πειραιά και Θεσσαλονίκη αλλά στα περισσότερα επαρχιακά κέντρα. Όπως δεν υπήρχε σινικό τείχος που χώριζε την οικονομία από την πολιτική, τον πολιτικό από τον συνδικαλιστικό αγώνα, έτσι δεν υπήρχε ένα τέτοιο τείχος που να χώριζε κάποια υποτίθεται «συμβιβασμένη» εργατική τάξη από την αγροτιά που δεχόταν τα πλήγματα της δεξιάς τρομοκρατίας.

Αυτή τη δυναμική σπατάλησε για μια ακόμα φορά η ηγεσία του ΚΚΕ με ένα συνδυασμό συμβιβασμών προς τα πάνω και κινήσεων που ονόμαζε «αγέρωχες» για χάρη του κόσμου που αντιδρούσε στις υποχωρήσεις. Όμως κάθε τέτοια χειρονομία και κίνηση προκαλούσε ρίγη τρόμου στο αστικό στρατόπεδο. Ήταν αντιφατική η προσπάθεια της ηγεσίας να κρατήσει το κίνημα σε «λογικά πλαίσια» και ακόμα και τις ένοπλες απαντήσεις να τις βλέπει σαν «μέσο πίεσης για ομαλές δημοκρατικές εξελίξεις». Η αντίληψη ότι το κίνημα είναι μια μηχανή που ανάβει και σβήνει με το πάτημα ενός κουμπιού είναι το σήμα κατατεθέν όλων των ρεφορμιστικών και γραφειοκρατικών ηγεσιών. Το ΚΚΕ κυριαρχούσε στα συνδικάτα αλλά επέμενε ότι οι απεργίες έπρεπε να γίνονται με το σταγονόμετρο. Τον Ιούλη του 1946 η κυβέρνηση πέρασε από τη Βουλή το περιβόητο Γ΄ Ψήφισμα «Περί εκτάκτων μέτρων κατά των επιβουλευομένων την δημοσίαν τάξιν και την ακεραιότητα του κράτους» που φίμωσε τα συνδικάτα και με βάση τις διατάξεις του ξεκίνησαν οι πρώτες εκτελέσεις από έκτακτα στρατοδικεία. Η απάντηση της ηγεσίας ήταν μια αναίμικη 24ωρη απεργία. Με αυτό το τρόπο, όμως, το κίνημα του 1945-46 εξαντλήθηκε και έχασε τη δυναμική του

και τελικά ηττήθηκε στον Εμφύλιο.

Η εργατική τάξη έχει τις δυνάμεις να παλεύει κόντρα σε όλες τις κάλπικες αναλύσεις των «αρνητικών συσχετισμών». Αλλά για να νικήσει χρειάζεται μια επαναστατική Αριστερά μαζική και ριζωμένη εκεί που δίνει τις μάχες της η τάξη. ■

Σημειώσεις

1. Το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι το βιβλίο των Στ. Καλύβα και Σπ. Τσουτσουμπή, Δεκεμβριανά-Η δυναμική μιας πολύπλευρης σύγκρουσης, ένα τομίδιο που κυκλοφόρησε μαζί με την Καθημερινή της 2/12/2024.
2. Ούινστον Τσώρτσιλ: 2ος Παγκόσμιος Πόλεμος, εκδόσεις Ελληνική Μορφωτική Εστία, μετάφραση Α. Σμαράγκης, τόμος ΣΤ', σελ. 336.
3. Εννοούσαν αντάρτικο αγώνα από τα βουνά εκεί όπου «δεν πατάει ρόδα» όπως είπε ο Βελουκιώτης. Αναφέρεται στο Θανάση Χατζής, Η Νικηφόρα Επανάσταση που Χάθηκε, Μέρος Τέταρτο Τέλος του Έπους αρχή της Τραγωδίας, Δωρικός 1983, σελ. 358.
4. Από την έκδοση Οι Συμφωνίες που υποδούλωσαν την Αντίσταση, Εφημερίδα των Συντακτών 30/11/2024, σ.σ. 39-40.
5. «Το Πρακτικό της Συμφωνίας» στο Οι Συμφωνίες, ο.π. σ.σ. 48 και 49.
6. Στο ίδιο σελ. 59.
7. ΚΚΕ, Επίσημα Κείμενα, Τόμος Πέμπτος (1940-1945), Σύγχρονη Εποχή 1981, σελ. 425.
8. Βλέπε για παράδειγμα, Λέανδρος Μπόλαρης, Αντίσταση, Η Επανάσταση που Χάθηκε, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, 3η έκδοση, σ.σ. 108-129.
9. Για μια παρουσίαση αυτών των αντιδράσεων βλ. Δημήτρης Μαρδόλης, Η αδύνατη ταξική ανακωχή, Η πολιτική του ΕΑΜ στα υπουργεία Οικονομικών, Εργασίας και στα συνδικάτα μέχρι τα Δεκεμβριανά, ΚΨΜ 2015.
10. Μιχάλης Π. Λυμπεράτος, Στα Πρόθυρα του Εμφυλίου Πολέμου, Κοινωνική πόλωση, Αριστερά και αστικός κόσμος στη μεταπολεμική Ελλάδα, Βιβλίο-όραμα 2006, σελ. 194.
11. Άγγελος Αυγουστήδης, Το Ελληνικό Συνδικαλιστικό Κίνημα Κατά τη Δεκαετία του '40 και τα Περίθωρα της Πολιτικής, Καστανιώτης 1999, σελ. 238.
12. Gabriel Kolko, The Politics of War, Pantheon 1990, σελ. 359.
13. Αναφέρεται στο Θανάση Χατζής, ο.π. σελ. 325.
14. Λ. Μπόλαρης, Αντίσταση..., ο.π. σελ. 55.
15. Παντελής Πουλιόπουλος, Δημοκρατική ή Σοσιαλιστική Επανάσταση στην Ελλάδα, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο 2006, σελ. 175.
16. Η 12η Ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΕ (1945) Η 6η Ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΕ (1956), Μνήμη 1985, σελ. 64.
17. Γεώργιος Παπανδρέου, Κείμενα, τομ. Β', Εκδόσεις Βλάσση, 1990, σ. 267.
18. William Hardy McNeill, The Greek Dilemma, War and Aftermath, V. Gollanz, London 1945, σελ. 227.

Οι απεργοί των νοσοκομείων δίνουν σκληρές απεργιακές μάχες ενάντια στην Κυβέρνηση του θανάτου.

ΤΕΜΠΗ-ΠΥΛΟΣ - ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ Ε.Σ.Υ.
ΚΑΤΟ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ
ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙ ΜΑΖΙΚΕΣ ΠΡΟΕΛΗΨΕΙΣ ΝΟΣΗΛΕΙΑ

ΥΓΕΙΑ

Αντίσταση στην καταστροφή

Πέντε χρόνια μετά το ξέσπασμα της πανδημίας του νέου κορωνοϊού η συζήτηση για την κατάσταση των συστημάτων Υγείας εξακολουθεί να βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη. Η ίδια η πανδημία έριξε τα φώτα πάνω στους υγειονομικούς, που οι κυβερνήσεις τότε εν χορώ αποκαλούσαν «ήρωες», αλλά τα χρόνια μετά την πανδημία βρήκαν τις «ηρωίδες» και τους «ήρωες» υγειονομικούς συχνά σε απεργιακή σύγκρουση με τις πολιτικές που θέλουν να συρρικνώνουν τις δαπάνες για τη δημόσια υγεία. Στη χώρα μας το ζήτημα της δημόσιας Υγείας είναι ένα από τα δυσκολότερα θέματα για τη δολοφονική κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας ακριβώς λόγω του διαρκούς ξεσηκωμού των εργαζομένων της αλλά και των χρηστών της.

Τα στελέχη της κυβέρνησης και ειδικά ο υπουργός Υγείας Άδωνης Γεωργιά-

Η Αργυρή Ερωτοκρίτου, γιατρός στην Πολυκλινική, ξεδιπλώνει τις εικόνες της καταστροφής του ΕΣΥ αλλά και των αγώνων από τους υγειονομικούς και το κίνημα συμπαράστασης.

δης αρέσκονται να επαναλαμβάνουν ότι η εικόνα των ελλείψεων ανθρωπίνου δυναμικού στα νοσοκομεία και τις δομές της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (ΠΦΥ) είναι πανευρωπαϊκό φαινόμενο προσπαθώντας να αποφύγουν τις ευθύνες τους για την τραγική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η δημόσια Υγεία στη χώρα. Αν αυτό συμβαίνει σε στιγμές που αναγκάζονται στοιχειωδώς να απαντήσουν σε κρίσιμα ζητήματα για την υγεία, σε άλλες στιγμές επιμένουν ότι δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα στα νοσοκομεία, ότι έχουν γίνει τεράστιες βελτιώσεις και ότι οι δαπάνες για την Υγεία είναι μεγαλύτερες από ποτέ άλλοτε.

Η πραγματικότητα είναι πολύ διαφορετική από όσα ισχυρίζονται όμως. Οι

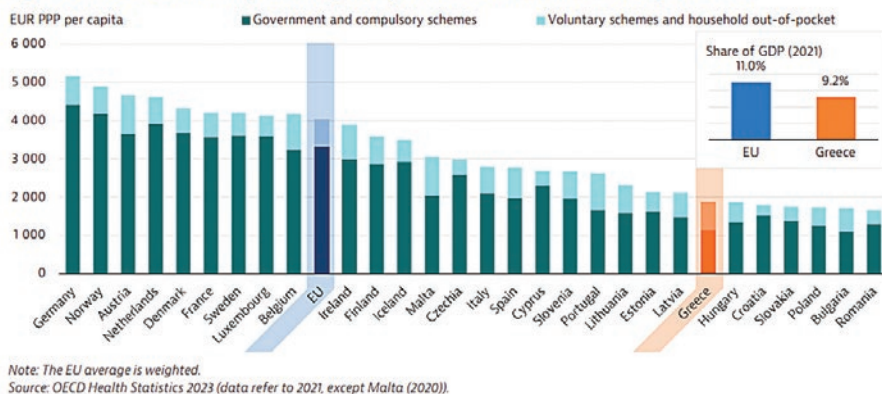
εκθέσεις του ΟΟΣΑ για την υγεία στην Ελλάδα το 2023 και το 2024 είναι αποκαλυπτικές από πολλές απόψεις. Πρώτα από όλα δείχνει ότι η Ελλάδα έχει μία από τις χαμηλότερες δαπάνες μεταξύ των χωρών της ΕΕ για την Υγεία ως ποσοστό επί του ΑΕΠ της και ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά ιδιωτικής δαπάνης (δηλαδή έξοδα που δεν αποζημιώνονται από το ΕΟΠΥΥ) (εικόνα 1). Παράλληλα, από αυτές τις δαπάνες ένα απειροελάχιστο ποσοστό δαπανάται για την πρόληψη και την μακροχρόνια φροντίδα σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ.¹ Ο τομέας στον οποίο η Ελλάδα καταγράφει ένα από τα χειρότερα ποσοστά είναι η μη πραγματοποίηση ιατρικών εξετάσεων ή θεραπειών: έχει

το χειρότερο ποσοστό σε πληθυσμούς χαμηλών εισοδημάτων στην ΕΕ (23% εδώ, μέσος όρος ΕΕ 4%) και την ίδια στιγμή τις μεγαλύτερες ανισότητες στο εσωτερικό του πληθυσμού της βάσει του εισοδήματος. Είναι ένας δείκτης που δείχνει πόσες εξετάσεις ή θεραπείες δεν γίνονται λόγω κόστους, απόστασης ή χρόνου αναμονής.

Λίγες εβδομάδες πριν, η έρευνα του ΚΕΠΥ^{2,3} αποκάλυπτε τις χαμένες χειρουργικές επεμβάσεις μέσα στα χρόνια της πανδημίας σε συνδυασμό με τις εξαγγελίες της κυβέρνησης για τα «δωρεάν» απογευματινά χειρουργεία και τον δήθεν προοπτικό «μηδενισμό» της λίστας αναμονής. Η μετατροπή των νοσοκομείων σε νοσοκομεία μίας νόσου για την όπως-όπως αντιμετώπιση της πανδημίας μετατρέποντας χειρουργικές αιθουσες σε μονάδες εντατικής θεραπείας και εργαζόμενες/ους όλων των ειδικοτήτων του χειρουργικού τομέα σε προσωπικό για την αντιμετώπιση των covid περιστατικών σήμανε ότι χάθηκαν την περίοδο 2020-2023 360.000 έως 540.000 χειρουργικές επεμβάσεις, δηλαδή σχεδόν όσες αντιστοιχούν σε ένα ολόκληρο έτος για το ΕΣΥ. Με βάση αυτά τα στοιχεία καταλαβαίνουμε πόσο κοροϊδία είναι τα 34.000 χειρουργείων που επιδοτεί το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η κοροϊδία δεν σταματά στο γεγονός ότι ο αριθμός τους είναι ελάχιστος μπροστά στον αριθμό αυτών που χάθηκαν αλλά έχει να κάνει και με το αν είναι δωρεάν: τα πρώτα 800 πληρώθηκαν κανονικά από τους ασθενείς.

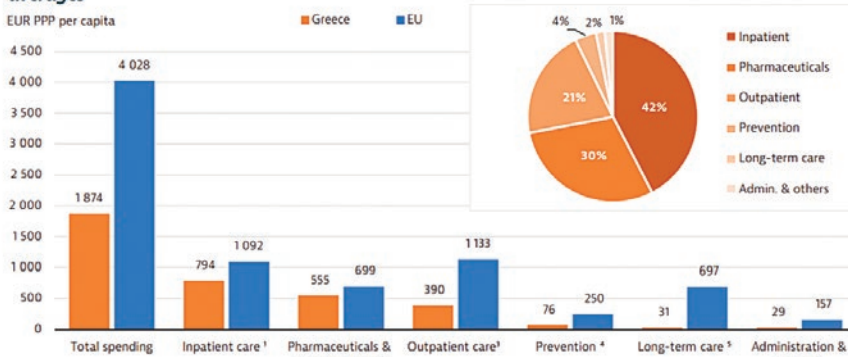
Το ζήτημα της υποστελέχωσης των δημοσίων δομών Υγείας είναι κεντρικό και είναι από τις βασικές αιτίες που κινητοποιεί απεργιακά τους υγειονομικούς τα τελευταία χρόνια. Οι ομοσπονδίες των εργαζομένων στα δημόσια νοσοκομεία (ΠΟΕΔΗΝ-ΟΕΝΓΕ) ανέδειξαν πολλές φορές τα τεράστια κενά που ξεπερνούν τις τριάντα χιλιάδες οργανι-

Figure 8. Greece's health expenditure per capita is less than half the average in the EU

Εικόνα 1. Η κατά κεφαλή δαπάνη για την Υγεία στην Ελλάδα βρίσκεται κάτω από το μισό του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής ένωσης.

Figure 9. Greece directs fewer resources towards outpatient care and prevention relative to the EU averages

Εικόνα 2. Η Ελλάδα παρέχει λιγότερους πόρους σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ για την πρόληψη και θεραπεία ασθενών πριν καταλήξουν στα νοσοκομεία.

κών θέσεων.⁴ Η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση σε ότι αφορά την αναλογία νοσηλευτικού προσωπικού ανά χιλίους κατοίκους ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ (3,8 νοσηλεύτριες/ες με το μέσο όρο της ΕΕ να είναι 9,2). Το ζήτημα όμως δεν είναι μόνο ότι «δεν υπάρχουν» νοσηλευτές (όπως λέει η κυβέρνηση) και είναι φυσικό φαινόμενο) αλλά ότι οι νοσηλευτές αμοιβονται σχεδόν με το μηνιαίο ενός ανεκδιέκτου εργάτη ενώ στην πραγματικότητα όλη η λειτουργία του ΕΣΥ στηρίζεται πάνω τους.

Επίσης, δημιουργούνται οι λεγόμενες «υγειονομικές έρημοι»⁵ λόγω της ακραίας συγκέντρωσης των γιατρών στο λεκανοπέδιο της Αττικής σε σχέση με την

υπόλοιπη χώρα, ενώ παράλληλα η χώρα έχει το μικρότερο ποσοστό γενικών-οικογενειακών γιατρών. Την ειδικότητα εκείνη δηλαδή στην οποία θα έπρεπε να στηριχθεί ο θεσμός του προσωπικού-οικογενειακού γιατρού, το μεγάλο δίκτυο της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.

Αυτά είναι δεδομένα που φουσκώνουν την οργή του κόσμου σε κάθε σημείο. Είναι χαρακτηριστικό άλλωστε ότι η υπόθεση της υπεράσπισης της δημόσιας Υγείας είναι εκείνη που έχει καταφέρει να ξεσηκώσει πανεργατικές απεργίες ή συλλαλητήρια ακόμα και στα πιο απομακρυσμένα σημεία ή σε πόλεις και νησιά που είχαν πολλά χρόνια να οργανώσουν το στιδήποτε. Για παράδειγμα

Οι απεργοί της Υγείας έχουν "πολιορκήσει" το υπουργείο Υγείας ξανά και ξανά.

το Νοέμβρη που μας πέρασε η νεφρολόγος Π. Κιόρτεβε, μέλος του ΔΣ των γιατρών του νοσοκομείου της Δράμας, μετέφερε μια τέτοια εικόνα στην Εργατική Αλληλεγγύη:

«Δεν έχει ξαναγίνει ποτέ κάτι παρόμοιο στην πόλη. Για πρώτη φορά αισθάνθηκα ως υγειονομικός ότι δεν είμαστε μόνοι μας στον αγώνα που δίνουμε. Η συμμετοχή του κόσμου ήταν συγκινητική. Συμμετείχαν Δραμινοί κάθε ηλικίας, από τους μαθητές μέχρι τους συνταξιούχους, οι ελάχιστοι φοιτητές της πόλης, οι επαγγελματίες που έκλεισαν τα μαγαζιά τους, συνάδελφοι που έκλεισαν τα ιδιωτικά τους ιατρεία και ασθενείς μας. Η πρωτοβουλία ανήκει σε πέντε ενεργούς πολίτες της Δράμας που επί δύο μήνες έκαναν μια τεράστια καμπάνια ενημέρωσης. Η κινητοποίηση ξεκίνησε με προσυγκέντρωση των υγειονομικών στην Πλατεία Δικαστηρίων, κάναμε πορεία με πανό και συνθήματα για να φτάσουμε στην κεντρική πλατεία όπου ενωθήκαμε με τους υπόλοιπους φορείς. Εκεί έγιναν χαιρετισμοί από υγειονομικούς, συλλόγους καρκινοπαθών και νεφροπαθών και άλλους, ενώ ακολούθησε συναυλία».⁶

Η Κρήτη έχει οργανώσει πολλές τέτοιου τύπου, πανεργατικές απεργίες για την υπεράσπιση των νοσοκομείων σε όλο το νησί που απειλούνται με συγχω-

νεύσεις, κλεισίματα και ιδιωτικοποιήσεις. Σε όλα τα σημεία που επισκέφθηκε ο υπουργός Υγείας του επιφύλασσαν «θερμή» υποδοχή και οι κάτοικοι αλλά και οι υγειονομικοί.

Εκτός όμως από τις εγκληματικές ελλείψεις υπάρχει και η εικόνα των θανατηρών ιδιωτικοποιήσεων. Η μετατροπή του μοναδικού ογκολογικού κέντρου παιδιών σε ΝΠΙΔ⁷ και το χάρισμα του στη Μαριάννα Βαρδινογιάννη σημαίνει ότι εκεί «οι ασφαλισμένοι θα πληρώνουν και οι ανασφάλιστοι θα πεθαίνουν», καθώς οι πόροι του Κέντρου θα προέρχονται από τις εισπράξεις από τις ιατρικές πράξεις και τα ημερήσια νοσήλεια. Το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό των ογκολογικών κλινικών των δύο παιδιατρικών μεταφέρονται στο ΝΠΙΔ «Ογκολογικό Νοσοκομείο Παιδών "Μαριάννα Βαρδινογιάννη - ΕΛΠΙΔΑ"» με το εργασιακό τους καθεστώς να καθορίζεται από τη διοίκηση.⁸ Επιπλέον μεθοδεύεται η ιδιωτικοποίηση της διαδικασίας των μεταμοσχεύσεων οργάνων και η μεταφορά της στο Ωνάσειο με κλεισίματα μονάδων μεταμόσχευσης – όπως προσπαθεί να γίνει στον Ευαγγελισμό και ταυτόχρονη σκληρή υποχρηματοδότηση άρα και υποβάθμιση των τμημάτων Ανοσολογίας - Ιστοσυμβατότητας του ΕΣΥ, που βρίσκονται στον «Ευαγγελισμό» και το «Γ. Γεννηματάς».⁹

Φυσικά αυτά δεν γίνονται γιατί τα «ευαγή» ιδρύματα θέλουν να στηρίξουν τη δημόσια Υγεία του κόσμου ή τους τόσο ευαίσθητους τομείς του παιδικού καρκίνου και των μεταμοσχεύσεων, αλλά για να εκμεταλλευτούν οικονομικά αυτούς τους τομείς. Η κυβέρνηση ψήφισε τον Νοέμβρη πρόσθετη επιχορήγηση δύο εκατομμυρίων ευρώ στο Ωνάσειο για τα επόμενα δύο χρόνια για τη στήριξη των μεταμοσχεύσεων. Με αντίστοιχα βήματα κινούνται και σε άλλους κρίσιμους τομείς στα νοσοκομεία όπως είναι η Ψυχική Υγεία και η Απεξάρτηση. Ο ΠΟΥ διαπιστώνει ότι ένας στους 4-5 κατοίκους της χώρας μας αντιμετωπίζει ψυχική νόσο (με συχνότερες την κατάθλιψη, τις αγχώδεις διαταραχές και τις εξαρτήσεις) αλλά η κυβέρνηση και ο υφυπουργός Υγείας Βαρτζόπουλος επιμένουν να ιδιωτικοποιήσουν και αυτόν τον τομέα.

Όλα τα παραπάνω είναι σκληρές ταξικές επιθέσεις από την πλευρά της κυβέρνησης και της κυρίαρχης τάξης στο κοινωνικό κράτος και το δικαίωμα στην πρόσβαση στη δημόσια Υγεία. Είναι επιθέσεις που έχουν σαν στόχο τον δραστηκό περιορισμό των δημοσίων δαπανών για την Υγεία με συνακόλουθο τον περιορισμό του ποιοι έχουν πρόσβαση σε αυτήν. Στην εποχή της πολυκρίσης του καπιταλισμού προτεραιοποιούνται οι

πολεμικές δαπάνες, η κερδοφορία του τραπεζικού συστήματος και άλλες εξίσου καταστροφικές επιλογές από τις κυβερνήσεις. Αν όμως όλα τα παραπάνω αφορούν σε συνθήκες «ηρεμίας» στην υγεία, δηλαδή μη επείγουσες συνθήκες, τι θα συνέβαινε σε μία νέα πανδημία;

Οι ηγέτες όλων των χωρών με το ξέσπασμα της πανδημίας του COVID-19 εύκολα μπορούσαν να δηλώσουν δημόσια ότι «δεν το περίμεναν». «Κανείς δεν ήξερε ότι θα ερχόταν μια πανδημία ή μία επιδημία τέτοιων διαστάσεων. Κανείς δεν έχει ξαναδεί κάτι τέτοιο στο παρελθόν» δήλωνε ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντ. Τράμπ στις 16/3/2020. Σε αυτό το μήκος κύματος κινούνταν όλες οι ηγεσίες διεθνώς αλλά αποδείχθηκε πόσο χοντροκομμένα ψέματα έλεγαν.

Τρία και ένα βασικά συμπεράσματα χρειάζεται να κρατήσουμε από την εμπειρία της πανδημίας του COVID-19 και που έχουν αποδειχτεί με τον πιο τραγικό τρόπο.

Το πρώτο είναι ότι οι κυβερνήσεις γνώριζαν για την πιθανότητα εκδήλωσης μίας τέτοιας πανδημίας. Από τις σελίδες αυτού του περιοδικού γράψαμε πολλές φορές γύρω από το συγκεκριμένο ζήτημα αλλά βοηθητικό είναι και το βιβλίο του Μάικ Ντέιβις με τίτλο «Ηρθε το τέρας-covid-19, γρίπη των πτηνών και λοιμοί του καπιταλισμού» που κυκλοφόρησε πρόσφατα και στα ελληνικά. Οι μεγάλες φαρμακοβιομηχανίες επέλεξαν να αγνοούν τις προειδοποιήσεις των επιστημόνων για την ισχυρή πιθανότητα εκδήλωσης μίας τέτοιας πανδημίας. Κυβερνήσεις και εταιρείες δεν αγνοούσαν απλά τις προειδοποιήσεις, αλλά ξήλωναν και όποια προληπτικά μέτρα μπορεί να είχαν ληφθεί στο παρελθόν. Δείτε για παράδειγμα το κλείσιμο του Λοιμωδών στην Αγία Βαρβάρα της Αττικής ή τις διарκείες επιθέσεις συρρίκνωσης του νοσοκομείου Θώρακος «Η Σωτηρία».

Το δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι η πανδημία του COVID-19 και η διαχείρισή της ήταν σκληρά ταξική. Όσο πιο φτωχός ήσουν τόσο πιο εκτεθειμένος ήσουν στις καταστροφικές συνέπειες

του ιού αλλά και λιγότερο προστατευμένος από τα μέτρα που διέθετε η ανθρωπότητα για την προστασία και την αντιμετώπιση του ιού. Η συσχέτιση της οικονομικής κατάστασης ενός πληθυσμού με τη σφοδρότητα που χτύπησε η πανδημία έγινε ορατή στα μάτια εκατομμυρίων σε όλο τον πλανήτη. Από αυτή την άποψη οι προειδοποιήσεις του Baba Aye¹⁰ είναι ακόμα πιο διαφωτιστικές στην πολυπαραγοντική διαδικασία που δημιουργεί τις πανδημίες αλλά και τη σφοδρότητά τους:

«Οι άμεσες και έμμεσες επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής στη δημόσια Υγεία δεν μπορούν να τονιστούν υπερβολικά. Όντως, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) προέβλεψε ότι θα υπάρξουν περισσότεροι από 250 χιλιάδες επιπλέον θάνατοι κάθε χρόνο από το 2030 ως το 2050, ως αποτέλεσμα της σχετιζόμενης με την κλιματική αλλαγή –υποθρεψίας, της ελονοσίας, της διάρροιας και των καταστάσεων λίγο πριν τη θερμοπληξία. Η πλειοψηφία αυτών των θανάτων θα είναι στις φτωχότερες χώρες με αδύναμα συστήματα Υγείας. Έτσι, χωρίς έκπληξη, ο δρ. Τέντρος Γκεμπερεγέσους, ο γενικός διευθυντής του ΠΟΥ, περιέγραψε την κλιματική κρίση ως μία υγειονομική κρίση. (...) Ο καπιταλισμός είναι καταστροφικός για την ανθρωπότητα και τον πλανήτη. Είναι ένα διακριτό σύστημα παραγωγής και ιδιοποίησης που υποτάσσει όλα όσα μπορεί στο σκοπό της επέκτασης του κέρδους. Αυτό θέτει το έδαφος για την κρίση στην υγεία και το κλίμα. Σαν ένα βαμπίρ, τρέφεται από όλα αυτά. Ακόμα και στις πανδημίες οι καπιταλιστές βγάζουν κέρδος. Περίπου εννιά καπιταλιστές έγιναν δισεκατομμυριούχοι από την πανδημία του Covid 19 για παράδειγμα. Με το επίπεδο της επιστημονικής γνώσης σήμερα, είναι δυνατό να θεραπεύσουμε το μεταβολικό ρήγμα μεταξύ των ανθρώπων και της υπόλοιπης φύσης. Αυτό όμως μπορεί να γίνει εφικτό μόνο σε ένα σοσιαλιστικό σύστημα, όπου η παραγωγή βασίζεται στις ανάγκες της μεγάλης πλειοψηφίας του πληθυσμού του σήμερα και του αύριο και

όχι στο κέρδος ή την απληστία μιας χούφτας καπιταλιστών».¹¹

Το τρίτο συμπέρασμα είναι ότι δεν έχουμε ξεμπερδέψει με την απειλή μιας νέας πανδημίας στο άμεσο μέλλον, ακριβώς γιατί δεν έχει αλλάξει τίποτα από τις αιτίες που γέννησαν την προηγούμενη. Πολύ περισσότερο, η πιθανότητα μιας νέας πανδημίας μέχρι το 2050 ξεπερνά το 48%.

Τέλος, η εμπειρία μας διεθνώς, αλλά και εδώ, κατέδειξε ένα απλό αλλά ουσιαστικό πράγμα. Το μόνο που μπορούσε να βάλει φρένο στον παραλογισμό των από τα πάνω ήταν η συλλογική δράση των εργατών ακόμα και σε συνθήκες καραντίνας. Αυτό ισχύει πολύ περισσότερο σήμερα. Καμία κυβέρνηση δεν θέλει ούτε μπορεί να ελέγξει τις φαρμακοβιομηχανίες ή να σχεδιάσει μία Υγεία που να λαμβάνει υπόψη της τις πραγματικές ανάγκες της συντριπτικής πλειοψηφίας. Μόνο ο συλλογικός και δημοκρατικός έλεγχος από τα κάτω των εργαζομένων στην υγεία μπορεί να το πετύχει, καλύτερα από κάθε μανατζαρίο, υπουργίσκο ή αφεντικό. Οι απεργίες με διάρκεια είναι αναγκαίο βήμα για να πετύχουμε αυτό τον κρίσιμο στόχο σε αυτές τις συνθήκες. ■

Σημειώσεις

1. https://www.oecd.org/en/publications/2023/12/greece-country-health-profile-2023_0d70aae7.html
2. <https://www.healthpolicycenter.gr/el/publications/oi-xamenes-xeirourgikes-epemvaseis-sto-esy-kai-ta-dorean-apogevmatina-xeirourgia-tou-tameiou-anakampsis-kai-anthektikotitas>
3. https://www.efsyn.gr/ellada/yegeia/455127_esy-sto-krebatl-toy-prokroysti
4. <https://www.poedhn.gr/apofaseis/item/8023-apofasi-genikoy-symvoulou-9-iouniou-2023>
5. Health at a Glance: Europe 2024 STATE OF HEALTH IN THE EU CYCLE
6. <https://ergatikl.gr/article.php?id=35913>
7. νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, <https://ergatikl.gr/article.php?id=35931>
8. ο.π.
9. <https://www.oengegr.com/post/ενωτικο-κίνημα-για-την-ανατροπή-κατω-τα-χέρια-απο-την-μοναδα-μεταμοσχευσεων-του-ευσταγγελισμού>
10. Συντάκτης της εφημερίδας Socialist Worker της Νιγηρίας και Συμπρόεδρος του Διεθνούς Κόμβου Υγείας της Γενεύης (G2H2)
11. <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1453&issue=161#qsc.tab=0>

Οργανωμένο συλλαλητήριο στη Βαλένθια μετά την καταστροφική πλημμύρα.

Επικίνδυνοι καιροί στον πλανήτη Γη

Τον Δεκέμβριο του 2024, δημοσιεύεται, από το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Βιολογικών Επιστημών, μία Έκθεση, στο περιοδικό «BioScience», με εκατοντάδες αναφορές σε πρόσφατες επιστημονικές εργασίες, για την κατάσταση του Κλίματος το 2024 και με τίτλο: «Επικίνδυνοι καιροί στον πλανήτη Γη». Η Έκθεση ξεκινάει περιγράφοντας τον «πλανήτη Γη» ως εξής:

«Βρισκόμαστε στο χείλος μιας μη αναστρέψιμης κλιματικής καταστροφής. Πρόκειται για μια παγκόσμια έκτακτη ανάγκη πέρα από κάθε αμφιβολία. Μεγάλο μέρος του ίδιου του ιστού της ζωής στη Γη βρίσκεται σε κίνδυνο. Βαδίζουμε σε μια κρίσιμη και απρόβλεπτη νέα φάση της κλιματικής κρίσης. Για πολλά χρόνια, οι επιστήμονες κρούουν τον κώδω-

Ο Γιώργος Ράγκος στοιχειοθετεί την κλιμάκωση της απειλής από την κλιματική αλλαγή και τις συστημικές ευθύνες των κυβερνήσεων που επιμένουν καταστροφικά.

να για τους επικείμενους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής λόγω της αύξησης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της αλλαγής του οικοσυστήματος. Παρά αυτές τις προειδοποιήσεις, εξακολουθούμε να κινούμαστε προς τη λάθος κατεύθυνση. Οι εκπομπές ορυκτών καυσίμων έχουν αυξηθεί στο υψηλότερο επίπεδο όλων των εποχών, οι 3 πιο ζεστές ημέρες που σημειώθηκαν ποτέ ήταν τον Ιούλιο του 2024 και οι τρέχουσες πολιτικές μάς οδηγούν για αύξηση της θερμοκρασίας κατά περίπου 2,7°C έως το 2100.

Δυστυχώς, αποτυγχάνουμε να αποφύγουμε σοβαρές επιπτώσεις και τώρα μπορούμε μόνο να ελπίζουμε ότι θα περιορίσουμε την έκταση της ζημιάς. Τώρα έχουμε φέρει τον πλανήτη σε κλιματικές συνθήκες που δεν έχουμε δει ποτέ εμείς ή οι προϊστορικοί συγγενείς μας στο γένος μας, Homo. Πέρυσι, γίναμε μάρτυρες ρεκόρ θερμοκρασιών στην επιφάνεια της θάλασσας, το θερμότερο εξωτροπικό καλοκαίρι στο Βόρειο ημισφαίριο τα τελευταία 2.000 χρόνια και το σπάσιμο πολλών άλλων κλιματικών ρεκόρ. Επιπλέον, θα δούμε πολύ

πιο ακραία καιρικά φαινόμενα τα επόμενα χρόνια. Οι ανθρωπογενείς εκπομπές CO₂ και άλλων αερίων του θερμοκηπίου είναι οι κύριοι μοχλοί της κλιματικής αλλαγής».

Και τελειώνει με τις εξής διαπιστώσεις:

«Παρά τις 6 Εκθέσεις της IPCC (Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος), τις 28 συναντήσεις COP (Ετήσιες Σύνοδοι του ΟΗΕ για το Κλίμα), εκατοντάδες άλλες εκθέσεις και δεκάδες χιλιάδες επιστημονικές εργασίες, ο κόσμος έχει σημειώσει πολύ μικρή πρόοδο στην κλιματική αλλαγή, λόγω της σκληρής αντίστασης από αυτούς που επωφελούνται οικονομικά από το σύστημα που είναι βασισμένο στα ορυκτά καύσιμα. Τα στοιχεία που παρατηρούμε είναι τόσο ανησυχητικά όσο και αναμφισβήτητα, αλλά αυτό ακριβώς το σοκ πρέπει να μας οδηγήει στη δράση. Αναγνωρίζουμε τη βαθιά επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης αυτής της παγκόσμιας πρόκλησης, ειδικά τη φρικτή προοπτική για τους φτωχούς του κόσμου. Νιώθουμε το θάρρος και την αποφασιστικότητα να αναζητήσουμε μετασχηματιστικές λύσεις βασισμένες στην επιστήμη σε όλες τις πτυχές της κοινωνίας. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, οι ενέργειές μας έχουν σημασία για το σταθερό κλιματικό σύστημα που μας υποστηρίζει εδώ και χιλιάδες χρόνια».¹

Δύσκολα θα μπορούσε κάποιος να περιγράψει με τόση σαφήνεια, σε τόσες λίγες σειρές, τις συστημικές αιτίες, τις (τωρινές και άμεσα μελλοντικές) καταστροφικές επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, την αδυναμία των κυβερνήσεων να την αντιμετωπίσουν αλλά και την ανάγκη για άμεση δράση.

Οι θερμοκρασίες μεταξύ Ιουλίου 2023 και Ιουνίου 2024 ήταν οι υψηλότερες που έχουν ποτέ καταγραφεί, δημιουργώντας μια έκταση ενός έτους κατά την οποία η Γη ήταν κατά 1,64°C «θερμότερη» από ό,τι στην «προβιομηχανική περίοδο».² Έρευνα της Guardian, ανάμεσα σε 380 επιστήμονες-συντάκτες της IPCC, αποκάλυψε ότι το 80% αυτών αναμένει ότι οι παγκόσμιες θερμοκρασίες θα αυ-

ξηθούν κατά τουλάχιστον 2,5°C μέχρι το τέλος του αιώνα με τους μισούς από αυτούς να προβλέπουν άνοδο τουλάχιστον 3°C.³ Οι επιστήμονες προειδοποιούν ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μία περίπλοκη κατάσταση όπου οι εξελίξεις προκαλούν αυτοδιαωινιζόμενες διαδικασίες και ενισχύουν τη υπερθέρμανση χωρίς περαιτέρω ώθηση από ανθρώπινες δραστηριότητες και πέρα από τον ανθρώπινο έλεγχο.⁴ Για παράδειγμα, η διαδικασία απόψυξης των πάγων του μόνιμου παγετού, εξαιτίας της υπερθέρμανσης, απελευθερώνει περισσότερο CO₂ και CH₄, οδηγώντας σε περαιτέρω υπερθέρμανση.

«Ακραία καιρικά φαινόμενα»: Δεν φταίει ο καιρός

Τα «ακραία καιρικά φαινόμενα» δεν είναι φαινόμενα του καιρού αλλά οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Μετά τις φετινές πλημμύρες στην Βαλένθια, η ανακοίνωση της ισπανικής Greenpeace γράφει: «Καταστροφικές καταιγίδες όπως αυτή δεν είναι κάτι το καινούργιο –το καινούργιο είναι η συχνότητα με την οποία εμφανίζονται... η κλιματική αλλαγή είναι ακριβώς αυτό: η εντατικοποίηση των "ακραίων καιρικών φαινομένων" και στην περίπτωση της Ισπανίας, η Μεσόγειος λειτουργεί ως... επιταχυντής της καταστροφής».⁵

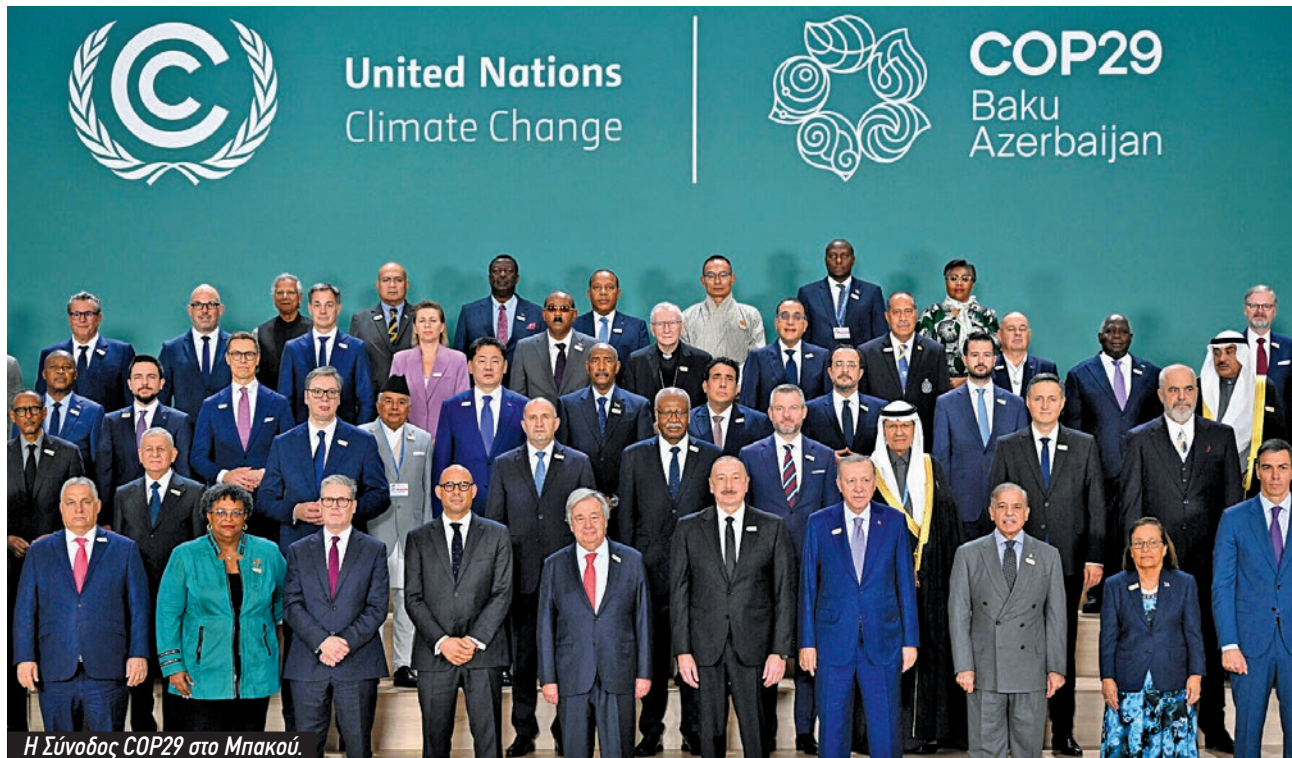
Σύμφωνα με την Έκθεση «Lancet Countdown 2024»,⁶ τα 10 τελευταία χρόνια, οι «ακραίες βροχοπτώσεις» αυξήθηκαν κατά 61% και οι περιοχές στον κόσμο που πλήττονται από την ξηρασία, έχουν τριπλασιαστεί από τη δεκαετία του 1980 συμβάλλοντας σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση της πείνας σε όλον τον κόσμο. Οι μισοί άνθρωποι της Αφρικής ζουν σε «ξηροθερμικές» περιοχές όπου το 90% των βροχοπτώσεων εξατμίζεται, αφήνοντας μόνο το 10% για τη βλάστηση. Τα δύο τρίτα της Γης θα αποθηκεύουν λιγότερο νερό μέχρι το 2050. Οι θάνατοι για άτομα άνω των 65 ετών, που σχετίζονται με τη ζέστη, έχουν επίσης αυξηθεί κατά 167% από τη δεκαετία του 1990. Το παγκόσμιο οικονομικό κό-

στος των «κλιματικών καταστροφών», από το 2014 έως το 2023, ξεπέρασε τα 2 τρις δολάρια και έχει επηρεάσει 1,6 δις ανθρώπους.

Μελέτη του ινστιτούτου World Weather Attribution (WWA) δείχνει ότι τα τελευταία 20 χρόνια, περισσότεροι από 570.000 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους στα 10 πιο θανατηφόρα «ακραία καιρικά φαινόμενα» σε όλο τον κόσμο.⁷ Ενδεικτικά, και μόνο μέσα στο 2024, πυρκαγιές σκότωσαν 131 ανθρώπους και κατέστρεψαν περισσότερα από 14.000 σπίτια στη Χιλή, πλημμύρες στη νότια Βραζιλία σκότωσαν 173 ανθρώπους και στη Βαλένθια πάνω από 220, οι καύσωνες οδήγησαν σε 1.500 θανάτους από θερμοπληξία στη Μιανμάρ και 1.170 στη Σαουδική Αραβία, ο τυφώνας Helene σκότωσε πάνω από 250 στις ΗΠΑ. Στο «κλείσιμο του χρόνου», χιλιάδες άτομα θεωρείται ότι έχουν χάσει τη ζωή τους όταν ο κυκλώνας Chido, ο πιο ισχυρός κυκλώνας των τελευταίων 100 ετών, ισοπέδωσε το γαλλικό αρχιπέλαγος Μαγιότ στον Ινδικό Ωκεανό. Στην Ελλάδα είχαμε νεκρούς και από τις φετινές καλοκαιρινές πυρκαγιές και από φθινοπωρινές πλημμύρες.⁸

Το μέγεθος των «κλιματικών καταστροφών» θα ήταν πολύ μικρότερο αν οι κυβερνήσεις των «πλούσιων χωρών» είχαν φροντίσει να πάρουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση αυτών των «ακραίων καιρικών φαινομένων» και αν ο ιμπεριαλισμός δεν είχε «ρημάξει» τις «φτωχές χώρες». Οι κυβερνήσεις όχι μόνο κρύβουν τις ευθύνες του συστήματος που υπηρετούν αλλά χρησιμοποιούν την κλιματική αλλαγή είτε ως «άλλοθι» για να κρύψουν τη διάλυση των υποδομών για την αντιμετώπιση των συνεπειών της, εξαιτίας των περικοπών και των ιδιωτικοποιήσεων, είτε ως κάποιο «φυσικό φαινόμενο» και για το οποίο δήθεν ανησυχούν και «υπόσχονται» μέτρα για την αντιμετώπιση της.

Εκτός από τις πολιτικές ευθύνες, αυτές οι καταστροφές έχουν και «ταξικό πρόσημο». Τα θύματα είναι εργαζόμενοι και φτωχός κόσμος. Γράφει ο Νίκος Λού-

ντος, στην «Εργατική Αλληλεγγύη» για τους πρόσφατους τυφώνες στις ΗΠΑ: «Οι πλούσιοι έχουν τα μέσα και τον χρόνο για να προστατευτούν από τα καιρικά φαινόμενα. Οι φτωχοί πρέπει να κάτσουν στο μόνο σπίτι που έχουν, αν έχουν, και να ελπίζουν ότι όλα θα περάσουν. Αυτοί που πλέον επλήγησαν και από τους δύο τυφώνες είναι κόσμος που μένει σε τροχόσπιτα ή προκατασκευασμένα σπίτια. Τα προκάτ είναι η πιο φτηνή λύση για τους πιο φτωχούς που προσπαθούν να γλυτώσουν από τα αστρονομικά νοίκια. 16 εκατομμύρια άνθρωποι στις ΗΠΑ υπολογίζεται ότι μένουν σε τροχόσπιτα και προκάτ. Οι εκκλήσεις των αρχών για εκκένωση των περιοχών που θα υποστούν καταστροφή δεν έχουν να πουν πολλά σε αυτούς τους ανθρώπους. Αλλά ακόμα και όταν θέλουν να μετακινηθούν, τα αφεντικά μπαίνουν εμπόδιο και με άλλους τρόπους. Έξι από τα θύματα της "Ελένης" στο Τενεσί ήταν εργάτες σε ένα εργοστάσιο πλαστικών. Είχαν ζητήσει άδεια για να σχολάσουν νωρίτερα λόγω της μετεωρολογικής πρόβλεψης αλλά τα αφεντικά την είχαν αρνηθεί. Έντεκα εργάτες παρασύρθηκαν από τα νερά».⁹

Το ίδιο και στη Βαλένθια: «Η αυτόνομη περιφέρεια της Βαλένθια, από το 2023, κυβερνάται από το δεξιό Λαϊκό Κόμμα (PP) σε συνεργασία, μέχρι τον φετινό Ιούλιο, με το ακροδεξιό VOX, με "τοπικό" πρωθυπουργό τον Κάρλος Μαθόν. Το VOX, όπως και όλη η ακροδεξιά στην Ευρώπη, λέει ότι "η κλιματική αλλαγή είναι ιδεολόγημα της Αριστεράς και της παγκόσμιας ελίτ" και θεωρεί τα όποια μέτρα για το κλίμα ως "δικαιολογία για να καταστραφεί ό,τι λίγο απομένει από την εθνική μας βιομηχανία". Στην "ίδια γραμμή" είναι και το PP. Το πρώτο μέτρο της δεξιάς/ακροδεξιάς τοπικής κυβέρνησης ήταν να καταργήσει την Μονάδα Έκτακτης Ανάγκης, που είχε στόχο την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών. ...Η AEMET, η ισπανική Μετεωρολογική Υπηρεσία, είχε ειδοποιήσει έγκαιρα για την έλευση και τη σφοδρότητα του φαινομένου και κήρυξε συναγερμό σε ολόκληρη την περιφέρεια της Βαλένθια από τις 7.31 το πρωί της Τρίτης. Όμως, η κυβέρνηση του Μαθόν υποβάθμισε σκόπιμα τον κίνδυνο.

Δεν έκλεισαν τις δημόσιες υπηρεσίες και τα σχολεία, δεν έκλεισαν τα εργοστά-

σια και τα μαγαζιά και άφησαν τα αφεντικά να εκβιάζουν τους εργαζόμενους για να πάνε στη δουλειά. Ένα sms που προειδοποιούσε τους κατοίκους για την επικείμενη καταστροφή στάλθηκε μετά τις 8 το βράδυ, και αφού η βροχή είχε ήδη αρχίσει να υπερχειλίζει δρόμους και φρεάτια, με αποτέλεσμα, πολλοί εργαζόμενοι να παγιδευτούν μέσα στην εργασία τους ή στα αυτοκίνητά τους και πολλοί, ιδιαίτερα ηλικιωμένοι και άρρωστοι, που ζούσαν σε μονοκατοικίες και ισόγεια, να μην προλάβουν να μεταφερθούν σε ασφαλέστερα σημεία.

Οι επιχειρήσεις έμειναν ανοιχτές για να υπερασπιστούν τα κέρδη τους. Εξαιτίας αυτού, ένα μεγάλο μέρος των θυμάτων ήταν εργαζόμενοι. Η IKEA "έκλεισε" τους εργαζόμενους της μέσα στις αποθήκες καθώς τα νερά ανέβαιναν γύρω τους. Πολλοί έπρεπε να σκαρφαλώσουν στις στέγες των κτιρίων για να σωθούν. Οι εταιρίες ταχυμεταφορών ανάγκασαν τους ντελιβεράδες να κάνουν παραδόσεις και να αντιμετωπίσουν τις καταρακτώδεις βροχές με ποδήλατα και σκούτερ. Πολλοί από αυτούς πνίγηκαν από τα ορμητικά νερά».¹⁰

Το ίδιο και στην Ελλάδα. Η κυβέρνηση της ΝΔ αντί να μονιμοποιήσει τους εποχικούς πυροσβέστες, τους στέλνει τα ΜΑΤ για να τους ανοίξουν τα κεφάλια, αντί να κάνει τα απαραίτητα αντιπλημμυρικά έργα στην πλημμυρισμένη Θεσσαλία, ιδιωτικοποιεί τη διαχείριση του νερού και τα αντιπλημμυρικά έργα, αντί να «θωρακίσει» την Αττική από τις πλημμύρες, «μπαζώνει» το Μεγάλο Ρέμα της Ραφήνας και ο κατάλογος συνεχίζεται.

Σύνοδοι του ΟΗΕ για το Κλίμα (COP): Επιδεινώνουν την κλιματική αλλαγή

Η κλιματική αλλαγή μπήκε στη προσοχή των επιστημόνων και ερευνητών από τα τέλη της δεκαετίας του '50. Ο όρος «κλιματική αλλαγή» πρωτοεμφανίστηκε το 1956 από τον Gilbert Plass στο άρθρο «The Carbon Dioxide Theory of Climatic Change» στο περιοδικό Tellus.¹¹ Από τότε υπήρχαν εκατοντάδες μελέτες για την (ανθρωπογενή) υπερθέρμανση του πλανήτη εξαιτίας των αερίων του θερμοκηπίου που προέρχονται από την καύση των ορυκτών καυσίμων. Το ερώτημα γιατί ενώ οι επιστήμονες έχουν προειδοποιήσει ξανά και ξανά συνεχίζονται οι ίδιες πολιτικές. Γιατί οι Σύνοδοι των COP δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή;

Έπρεπε να φτάσουμε στο 1992 για να υπογραφεί η πρώτη Παγκόσμια Συνθήκη για το Κλίμα, γνωστή ως «Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή» και στο 1995 για να γίνει η πρώτη ετήσια Σύνοδος των COP στο Βερολίνο. 20 χρόνια μετά, το 2015, η COP21 οδήγησε στην περίφημη «Συμφωνία του Παρισιού», όπου 192 χώρες «συμφώνησαν» σε ένα «δίκτυ ασφαλείας». Για να σταματήσει η υπερθέρμανση του πλανήτη πριν φτάσει πάνω από τους 1,5°C από την «προβιομηχανική περίοδο», οι εκπομπές ρύπων θα πρέπει να μειωθούν κατά 43% έως το 2030, η παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου θα πρέπει να μειωθεί κατά 20% έως το

2030 και κατά 55% έως το 2050. Για τον περισσότερο κόσμο, αυτή η Συμφωνία ήταν μία ελπίδα για το μέλλον και οι κυβερνήσεις μπορούσαν να υποσχεθούν ότι η κλιματική αλλαγή θα αντιμετωπιστεί. Αλλά, αυτοί οι «στόχοι» δεν ήταν δεσμευτικοί και γι' αυτό η πορεία ήταν ακριβώς η αντίστροφη. Από το 2016 έως το 2023, οι 60 μεγαλύτερες ιδιωτικές τράπεζες χρηματοδότησαν την βιομηχανία ορυκτών καυσίμων με 6,9 τρις δολάρια. Το 2022, οι κυβερνητικές επιδοτήσεις ήταν 7 τρις δολάρια, ποσό ίσο με το 7% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Το 2023, οι παγκόσμιες επενδύσεις στην εξόρυξη και την παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου έφτασαν στα υψηλότερα επίπεδά τους. Το 2024, οι παγκόσμιες εκπομπές CO₂ έφτασαν, σε επίπεδο ρεκόρ, στους 41,6 δις τόνους.¹²

Ο μαρξισμός μπορεί να εξηγήσει το γιατί. Είναι Σύνοδοι ανάμεσα σε ανταγωνιστικά καπιταλιστικά κράτη που συγκρούονται μεταξύ τους για να υπερασπίσουν τις δικές τους οικονομίες και επιχειρήσεις. Αυτό υπονομεύει τη διεθνή συνεργασία που χρειάζεται για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η κινητήρια δύναμη του καπιταλισμού είναι το κέρδος και όχι οι ανάγκες της ανθρωπότητας. Το κίνητρο του κέρδους σημαίνει ότι η βιομηχανία ορυκτών καυσίμων ξεκινά με ό,τι είναι «αποδεκτό» για τα κέρδη της και στη συνέχεια ασκεί πιέσεις πάνω στις κυβερνήσεις και χειραγωγεί τις διαπραγματεύσεις για να προστατεύσει τα συμφέροντά της και να συνάψει νέες συμφωνίες. Γι' αυτό στην πραγματικότητα, οι COP, επιδεινώνουν αντί να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή και τις συνέπειες της.

Αυτή ήταν και η COP29, που έγινε τον Νοέμβριο του 2024, στο Μπακού του Αζερμπαϊτζάν.¹³ Όπως και το 2023, η «χώρα φιλοξενίας» ήταν ένα «πετροκράτος». Ο πρόεδρος του Αζερμπαϊτζάν, Ιλχάμ Αλίεφ, χρησιμοποίησε την εναρκτήρια ομιλία για να επαινέσει το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο: «*Το να έχουμε κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου δεν είναι δικό μας λάθος. Είναι δώρο*

Θεού». Η οικονομία του Αζερμπαϊτζάν εξαρτάται από τα ορυκτά καύσιμα, τα οποία αποτελούν το 90% των εσόδων από τις εξαγωγές. Η κρατική εταιρεία πετρελαίου και φυσικού αερίου, Socar, θα αυξήσει την ετήσια παραγωγή φυσικού αερίου από 37 δις κυβικά μέτρα (bcm) το 2024 σε 49 bcm έως το 2033 και συμφώνησε να αυξήσει τις εξαγωγές φυσικού αερίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά 17% έως το 2026. «*Δεν ήταν δική μας ιδέα*», δήλωσε ο Αλίεφ, «*ήταν πρόταση της ΕΕ... χρειαζόνταν το φυσικό αέριό μας λόγω της αλλαγής της γεωπολιτικής κατάστασης και μας ζήτησαν να βοηθήσουμε*».

Το πρόβλημα της COP29 δεν ήταν, φυσικά, μόνο το Αζερμπαϊτζάν. Στην ομιλία του, ο Όρμπαν, που ασκούσε την εκ περιτροπής προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ, δήλωσε ότι: «*πρέπει να συνεχίσουμε να προάγουμε την πράσινη μετάβαση, διατηρώντας παράλληλα τη χρήση φυσικού αερίου, πετρελαίου και πυρηνικής ενέργειας... δεν μπορούμε να θυσιάσουμε τη βιομηχανία ή τη γεωργία μας σε αυτή τη διαδικασία... δεν μπορούμε να επιβάλουμε μη ρεαλιστικές ποσοστρώσεις ή επαχθείς κανόνες στους αγρότες και στις εταιρίες*». Σε 1.773 λομπίστες εταιρειών ορυκτών καυσίμων παραχωρήθηκε πρόσβαση στη Σύνοδο. Έτσι, τα αποτελέσματα της Συνόδου ήταν αναμενόμενα.

Κατ' αρχάς, η Σαουδική Αραβία «μπήκε μπροστά» και εμπόδισε, στο τελικό κείμενο, την επαναδιατύπωση της περσικής «δέσμευσης» για «μετάβαση από τα ορυκτά καύσιμα». ¹⁴ Όμως, υπήρχαν και «συμφωνίες». Οι κυβερνήσεις συμφώνησαν στους «κανόνες» σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι χώρες μπορούν να δημιουργούν, να εμπορεύονται και να καταχωρούν μειώσεις και αφαιρέσεις εκπομπών, ως «πιστώσεις άνθρακα», ανοίγοντας το δρόμο στις πλούσιες και ρυπογόνες χώρες να «αγοράσουν φθηνά τους ρύπους τους» μέσα από «προγράμματα απαλλαγής από τον άνθρακα» με αναπτυσσόμενες χώρες αλλά, μια μελέτη, στο «Nature

Ισοπεδωμένοι οικισμοί στη Φλόριντα των ΗΠΑ μετά τους πρόσφατους τυφώνες.

Communications», που δημοσιεύθηκε κατά τη διάρκεια του OP29, διαπίστωσε ότι λιγότερο από το 16% των «πιστώσεων άνθρακα» που εκδόθηκαν αντιπροσωπεύουν πραγματικές μειώσεις εκπομπών σε αναπτυσσόμενες χώρες.¹⁵

Η πιο εξοργιστική «συμφωνία» αφορούσε τη χρηματοδότηση από τις πλούσιες προς τις φτωχές και ευάλωτες χώρες. Στην COP15, το 2009, οι πλούσιες χώρες υποσχέθηκαν να αποζημιώσουν με 100 δις δολάρια ετησίως τις αναπτυσσόμενες χώρες, έως το 2025, σε ευάλωτες χώρες για να στηρίξουν έργα ΑΠΕ και να καταστήσουν τις χώρες πιο ανθεκτικές στις πλημμύρες, τους καύσωνες και άλλα «ακραία» καιρικά φαινόμενα. Για να έχουμε μία εικόνα, το 2023, τα μερίσματα των μετόχων των μεγαλύτερων εταιριών ορυκτών καυσίμων ξεπέρασαν αυτό το ποσό. Ούτε αυτή η υπόσχεση εκπληρώθηκε. Όχι μόνο δόθηκε ελάχιστη βοήθεια αλλά, ακόμα χειρότερα, μόνο το ένα πέμπτο αυτής της «βοήθειας» δόθηκε ως επιχορηγήσεις. Τα υπόλοιπα ήταν δάνεια και με δυσμενή επιτόκια. Τώρα, «συμφώνησαν» να δίνουν 300 δις δολάρια ετησίως έως το 2035. Αυτό το ποσό είναι και μικρό και με πολλές «ασάφειες». Αυτές οι χώρες θα χρειαστούν περισσότερα από 1,3

τρεις δολάρια ετησίως, σύμφωνα με μελέτη του ΟΗΕ.

Η συμφωνία συνοδεύεται και από πολλές αβεβαιότητες σχετικά και με το ποια πλούσια κράτη θα πληρώσουν και πόσα χρήματα. ΗΠΑ και Κίνα αρνούνται να συμμετάσχουν στη χρηματοδότηση. Στις ΗΠΑ, ο Τραμπ υποσχέθηκε σαρωτικές περικοπές στις κρατικές δαπάνες που αφορούν (και) την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, ενώ η Κίνα επέμεινε στην απόφαση του ΟΗΕ, του 1992, ότι είναι «αναπτυσσόμενη χώρα», για να αποφύγει να «βοηθήσει». Σε κάθε περίπτωση, αυτή η συμφωνία θα τροφοδοτήσει τις κρίσεις κρατικού χρέους στις φτωχές και ευάλωτες χώρες γιατί ακόμα και αν τα 300 δις δοθούν ως «βοήθεια», τα υπόλοιπα $\frac{3}{4}$ του 1,3 τρις δολαρίων, ετησίως, θα προέρχονται από πολύ ακριβά δάνεια. Σύμφωνα με στοιχεία της οργάνωσης «Debt Justice», αυτές οι χώρες καταβάλλουν πλέον το 15,5% των κρατικών εσόδων σε ξένους πιστωτές σε σύγκριση με το 4% που έδιναν το 2010.¹⁶

Πράσινη μετάβαση: ΗΠΑ vs Κίνα

Μετά τη Συμφωνία του Παρισιού, η «πράσινη μετάβαση» παρουσιάστηκε ως ένα μεγάλο σχέδιο «μετάβασης»

από τα ορυκτά καύσιμα προς τις ΑΠΕ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Παγκόσμια, η χρήση των ΑΠΕ αυξήθηκε το 2023 κατά 15% σε σχέση με το 2022. Ωστόσο, η παραγωγή μέσω των ορυκτών καυσίμων παραμένει 14 φορές μεγαλύτερη από αυτή των ΑΠΕ. Η αύξηση του μεριδίου των ΑΠΕ κάλυψε την αυξημένη ζήτηση, αντί να αντικαταστήσει τα ορυκτά καύσιμα. Δεν είναι ότι δεν το μπορούσε. Σύμφωνα με την οργάνωση «Carbon Tracker»: «ακόμα και με τα σημερινά δεδομένα, η ικανότητα κατασκευής ηλιακών πάνελ θα ξεπεράσει τα επίπεδα που απαιτούνται για την κάλυψη των καθαρών μηδενικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050... η γη που χρειάζεται για αυτά τα ηλιακά πάνελ είναι μικρότερη από την έκταση των υποδομών των βιομηχανιών ορυκτών καυσίμων».¹⁷ Στην πραγματικότητα, ο στόχος της «πράσινης μετάβασης» δεν είναι να «βάλει στην άκρη» τα ορυκτά καύσιμα αλλά να δημιουργήσει νέα «επενδυτικά τοπία» για το κεφάλαιο, από την παραγωγή ενέργειας μέχρι ηλεκτρικά αυτοκίνητα, με το κόστος να πέφτει πάνω στο φυσικό περιβάλλον, στους εργάτες, στους φτωχούς αγρότες και στις φτωχές χώρες. Ταυτόχρονα τροφοδοτεί και τον «πόλεμο» ΗΠΑ-ΕΕ με την Κίνα.

Ενώ η επιτάχυνση της μείωσης της καύσης του θα ήταν κρίσιμη για το στόχο του 1,5°C, η Κίνα εξακολουθεί να κατασκευάζει όλο και περισσότερους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής με καύση άνθρακα ενώ, ταυτόχρονα, «ρίχνει» τεράστιες επιδοτήσεις στην τεχνολογία «καθαρής ενέργειας». Αυτή τη στιγμή κυριαρχεί στις «μελλοντικές ενεργειακές τεχνολογίες». Το 86% των μπαταριών, το 81% της ηλιακής και το 64% της αιολικής ενέργειας κατασκευάζονται στην Κίνα. Αυτή η κυριαρχία επιτρέπει στην Κίνα να εδραιώσει την επιρροή της σε αναπτυσσόμενες χώρες από την Νότια Αμερική μέχρι την Αφρική και τα νησιωτικά κράτη του Ειρηνικού, σε (οικονομική και γεωπολιτική) σύγκρουση με τις ΗΠΑ και την ΕΕ. Οι ΗΠΑ και η ΕΕ προχωρούν σε δασμούς για να αντιμετωπίσουν την κινεζική κυριαρχία στις δικές τους οικονομίες «καθαρής ενέργειας» και προσπαθούν να δημιουργήσουν πολιτική υποστήριξης για την «πράσινη μετάβαση». Η προεδρεία Μπάιντεν, παρά τις υποσχέσεις του για τους στόχους του Παρισιού, οδήγησε τις αμερικάνικες εταιρίες ορυκτών καυσίμων στην πιο κερδοφόρα περίοδο της ιστορίας τους. Η παραγωγή και οι εξαγωγές ορυκτών καυσίμων εκτινάχθηκαν. Η προεδρεία Τραμπ υπόσχεται ακόμα μεγαλύτερη ώθηση. Όμως, αν ο «αρνητής της κλιματικής αλλαγής» Τραμπ υλοποιήσει τις προεκλογικές υποσχέσεις κινδυνεύει να δώσει στην Κίνα ακόμα μεγαλύτερο μερίδιο στην παγκόσμια αγορά. Γι' αυτό, το τι θα κάνει ο Τραμπ δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο.

Η άνοδος της ακροδεξιάς είναι απειλή (και) για τη μάχη ενάντια στην κλιματική αλλαγή. Η ακροδεξιά αναπαράγει, στο όνομα του «οικονομικού πατριωτισμού», όλα τα βρώμικα επιχειρήματα και τις «θεωρίες συνωμοσίας» του Τραμπ και προσπαθεί, όπως έκανε και στην πανδημία, να εκμεταλλευτεί τη δυσανεμία του κόσμου που προκαλούν οι κυβερνήσεις στη διαχείριση της κλιματικής αλλαγής. Από την νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική της ΕΕ που ήταν μία ακό-

μα επίθεση στους μικρούς αγρότες, στο όνομα της «κλιματικής αλλαγής», μέχρι την καταστροφή ολόκληρων περιοχών για την εγκατάσταση ανεμογεννητριών που «μεταφράζονται» σε αυξήσεις στα τιμολόγια του ρεύματος.

Για να σώσουμε τη ζωή στον πλανήτη πρέπει να ανατρέψουμε τον καπιταλισμό.

Από τις διαδηλώσεις στη Βαλένθια και στην Ελλάδα μέχρι τον ξεσηκωμό στα νησιά Μαγιότι, η οργή του κόσμου ξεχειλίζει. Πρέπει να δράσουμε άμεσα για να επιβάλουμε συγκεκριμένα μέτρα και ενάντια σε ότι προκαλεί την κλιματική αλλαγή αλλά και για την προστασία μας από τις καταστροφικές συνέπειες. Για να το πετύχουμε θα πρέπει να βάλουμε μπροστά τη δύναμη που μπορεί να τα πετύχει. Την οργανωμένη εργατική τάξη.

Πρέπει να ξεκινήσουμε από τη ριζική μείωση, έως την άμεση κατάργηση, της χρήσης ορυκτών καυσίμων αρνούμενοι να περιορίσουμε τους στόχους μας στα πλαίσια της «ανταγωνιστικότητας» της οικονομίας. Να παλέψουμε για ένα ενιαίο δημόσιο σύστημα ενέργειας με εργατικό και κοινωνικό έλεγχο για να μπορεί να εξασφαλίσει ότι κάθε σπίτι, κάθε σχολείο, κάθε νοσοκομείο θα έχει πρόσβαση σε φθηνή και «καθαρή» ενέργεια που δεν θα παράγεται με ρυπογόνες διαδικασίες. Οι παγκόσμιες πολεμικές δαπάνες ανήλθαν το 2023 στο ποσό ρεκόρ των 2,4 τρις δολαρίων. Το NATO θέλει να ακόμα μεγαλύτερες. Μπορούμε αυτά τα ποσά να τα στρέψουμε στην έρευνα, για να αναπτύξουμε τεχνολογία που θα δημιουργεί πραγματικές και πολυποικίλες ΑΠΕ, ανάλογα με τις ανάγκες και τις φυσικές δυνατότητες της κάθε περιοχής, ώστε να υπάρχει ενεργειακή επάρκεια χωρίς τη καταστροφή του περιβάλλοντος και με δημιουργία εκατομμυρίων θέσεων εργασίας για την υλοποίηση όλου αυτού του σχεδίου. Να πάνε για κατάλληλα έργα υποδομών που θα μας προστατεύουν από την λειψυδρία, τις πλημμύρες και τις πυρκαγιές. Για προσλήψεις μόνιμου προσωπικού σε δη-

μόσιες υπηρεσίες πολιτικής προστασίας, σε δασαρχεία, στην πυροσβεστική, για την ανάπτυξη των δημοσίων Μέσων Μαζικής Μεταφοράς με δωρεάν μετακίνηση. Και πολλά άλλα ακόμα.

Ένα τέτοιο «Μεταβατικό Πρόγραμμα» είναι η «γέφυρα» που ενώνει τους, απαραίτητους για την επιβίωσή μας, αγώνες του σήμερα με το μέλλον μιας κοινωνίας όπου η εργατική τάξη θα πάρει ολοκληρωτικά τον έλεγχο στα χέρια της για να βάλει τις «φυσικές καταστροφές» στην προίσορία της ανθρωπότητας. Γιατί δεν θα είναι το κέρδος αλλά οι ανάγκες μας που θα καθορίζουν τη σχέση μας με τη φύση. Γι' αυτό το σύνθημα να «αλλάξουμε το σύστημα και όχι το κλίμα» είναι το σύγχρονο «σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα».

Σημειώσεις

1. <https://academic.oup.com/bioscience/article/74/12/812/7808595>
2. <https://climate.copernicus.eu/copernicus-2024-virtually-certain-be-warmest-year-and-first-year-above-15degc>
3. <https://www.theguardian.com/environment/article/2024/may/08/world-scientists-climate-failure-survey-global-temperature>
4. <https://www.moneyreview.gr/green-economy/103140/epistimonas-anakalypsan-27-klimatikas-loypes-poy-apeiloun-na-allaxoyn-gia-panta-ti-gi>
5. <https://ergatiki.gr/article.php?id=35583&issue=1635> και <https://ergatiki.gr/article.php?id=35909>
6. <https://lancetcountdown.org/2024-report>
7. <https://www.worldweatherattribution.org/10-years-of-rapidly-disentangling-drivers-of-extreme-weather-disasters>
8. <https://ergatiki.gr/article.php?id=35584&issue=1635> και <https://ergatiki.gr/article.php?id=36012>
9. <https://ergatiki.gr/article.php?id=35821>
10. <https://ergatiki.gr/article.php?id=35909>
11. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.2153-3490.1956.tb01206.x>
12. <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1341#gsc.tab=0>
13. <https://ergatiki.gr/article.php?id=35971>
14. Για πρώτη, και (μόλλον) τελευταία, φορά τα ορυκτά καύσιμα θεωρήθηκαν υπεύθυνα για την κλιματική αλλαγή μόλις σε τελικό κείμενο κάποιος COP μόλις στην COP28 το 2023.
15. <https://www.nature.com/articles/s41467-024-53645-z>
16. <https://www.moneyreview.gr/business-and-finance/international/146415/klimatiki-krisi-ekrxi-stis-pliromes-chreon-apo-tis-pio-eyalotes-chores>
17. <https://carbontracker.org/reports/the-skys-the-limit-solar-wind>

Βιβλιοκριτική

Η Ιστορία της Δημιουργίας του Κεφαλαίου του Μαρξ

Ρόμαν Ροσντόλσκι

672 σελίδες, 20€

Εκδόσεις Εργατική Πάλη

«Η Ιστορία της Δημιουργίας του Κεφαλαίου του Μαρξ», το βιβλίο του Ρόμαν Ροσντόλσκι που κυκλοφόρησε πρόσφατα σε ελληνική μετάφραση από τις Εκδόσεις «Εργατική Πάλη» κατέχει μια ιδιαίτερη θέση μέσα στην ιστορία της αριστεράς. Γραμμένο μέσα στην εκρηκτική δεκαετία του 1960 (εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1968, ένα χρόνο μετά τον θάνατο του συγγραφέα του) είναι ένα βιβλίο που προσπαθεί να επανασυνδέσει τον μαρξισμό με τις, συσκοτισμένες από την διπλή επιρροή του σταλινισμού και της σοσιαλδημοκρατίας, επαναστατικές του ρίζες.

Ο Ροσντόλσκι γεννήθηκε το 1898 στο Λβοβ της σημερινής Ουκρανίας – τότε ονομαζόταν Λέμπεργκ και ανήκε στην Αυστροουγγαρία. Ο Ροσντόλσκι αντιτάχθηκε δυναμικά στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, καλωσόρισε τον Οκτώβρη του 1917 τη Ρωσική Επανάσταση και εντάχθηκε το 1918 στο παράνομο «Κομμουνιστικό Κόμμα της Ανατολικής Γαλικίας». Το 1926 μετακόμισε στη Βιέννη, απεσταλμένος του Ινστιτούτου Μαρξ-Ενγκελς της Μόσχας (η Ουκρανία είχε ενταχθεί στην Σοβιετική Ένωση από το 1922), από όπου όμως αναγκάστηκε να φύγει λίγο μετά την επικράτηση του φασιστικού πραξικοπήματος του Ντόλφους.¹ Επέστρεψε στο Λβοβ –αλλά στο μεταξύ είχε διαγραφεί από το «κομμουνιστικό κίνημα» με τις πρώτες σταλινικές εκκαθαρίσεις. Δίδασκε στο πανεπιστήμιο και συνδέθηκε με την τροτσικιστική αντιπολίτευση.

Το καλοκαίρι του 1941 η Ουκρανία καταλήφθηκε από τα ναζιστικά στρα-

τεύματα του Χίτλερ. Το 1942 ο Ροσντόλσκι συνελήφθη από την Γκεστάπο και κλείστηκε πρώτα στο Άουσβιτς, ύστερα στο Ράβενσμπρυκ και τέλος στο Οράνιεμπουργκ. Παραδόξως επέζησε. Μετά τον πόλεμο μετανάστευσε στο Νιτρώιτ των ΗΠΑ όπου και έζησε μέχρι το τέλος της ζωής του.²

Στην Αμερική ο Ροσντόλσκι «έπεσε πάνω» σε ένα από τα λιγοστά αντίτυπα των Grundrisse του Μαρξ που είχαν φτάσει στη δύση. Τα Grundrisse είναι οι προσωπικές σημειώσεις που κρατούσε ο Μαρξ κατά τη διάρκεια της μελέτης του για την συγγραφή του Κεφαλαίου. Όπως γράφει ο Νίκος Στραβελάκης, που έχει επιμεληθεί την ελληνική έκδοση του βιβλίου, ο Ροσντόλσκι «χρησιμοποιεί τα Grundrisse σαν «κώδικα» αποκρυπτογράφησης του Κεφαλαίου. Ο λόγος είναι ότι τα επτά τετράδια αυτού του ημιτελούς κειμένου ήταν γραμμένα από τον Μαρξ για αυτόδιευκρίνιση της μεθόδου και του πλάνου εργασίας του... Ως εκ τούτου αποτελούν από πρώτο χέρι καταγραφή των σκέψεων και των προθέσων του».³

«Η Ιστορία της Δημιουργίας του Κεφαλαίου του Μαρξ» είναι ένα μεγάλο βιβλίο – αποτελείται από 7 ενότητες (όσα και τα τετράδια του Μαρξ) που ο Ροσντόλσκι ονομάζει «βιβλία», 34 κεφάλαια και πάνω από 650 σελίδες (στην ελληνική έκδοση). Μια αναλυτική παρουσίαση είναι προφανώς αδύνατη μέσα σε μερικές σελίδες. Υπάρχουν, όμως, τρεις βασικοί λόγοι γιατί αξίζει να διαβαστεί το βιβλίο αυτό.

Ο πρώτος λόγος είναι η επιμονή στη διαλεκτική –στη λογική μέθοδο που «κληρονόμησε» ο Μαρξ από τον Χέγκελ. «Από όλα τα προβλήματα της οικονομικής θεωρίας του Μαρξ», γράφει ο Ροσντόλσκι στην εισαγωγή του βιβλίου, «το πιο παραμελημένο είναι αυτό της μεθόδου του, τόσο γενικά όσο και

ειδικά στην σχέση της με τον Χέγκελ».⁴ Σε αντίθεση με την τυπική, «αριστοτέλεια» λογική που θεωρεί ότι κάθε τι είναι ίσο με τον εαυτό του (A = A σε μαθηματική μορφή), η διαλεκτική θεωρεί ότι η πραγματικότητα διακατέχεται από εσωτερικές αντιφάσεις και συγκρούσεις που σπρώχνουν συνεχώς προς τον επαναστατικό μετασχηματισμό. Ο Χέγκελ ήταν ιδεαλιστής, θεωρούσε ότι η κινητήρια δύναμη της ιστορίας ήταν οι ιδέες, η κοσμοαντίληψη, το Απόλυτο Πνεύμα που οδεύει μέσα από αυτές τις ανατροπές προς μια ολοένα και πιο πλήρη, συνεκτική, αληθινή αντίληψη του κόσμου. Ο Μαρξ αντίθετα ήταν υλιστής: αυτό που κινεί την ιστορία δεν είναι οι ιδέες αλλά οι πραγματικές αντιθέσεις – κύρια η πάλη ανάμεσα στους εκμεταλλευτές και τους εκμεταλλεζόμενους. Όπως έλεγε ο ίδιος, χρειάστηκε πρώτα να αναστρέψει τη διαλεκτική του Χέγκελ, έτσι ώστε να στέκεται με τα πόδια κάτω και το κεφάλι πάνω και όχι ανάποδα, πριν μπορέσει να την χρησιμοποιήσει.

Ο Ροσντόλσκι αναφέρεται σε πολλά σημεία του κειμένου του όχι μόνο στον ίδιο τον Χέγκελ αλλά και στον Λούκατς και τον Λένιν που είχαν υπερασπιστεί τη διαλεκτική στην εποχή του «ρεφορμισμού» της Β' Διεθνούς – την εποχή όπου ο Κάουτσκι, ο «πάπας του Μαρξισμού» υποστήριζε ότι ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν ένα υπόλειμμα του παρελθόντος γιατί ο σύγχρονος καπιταλισμός είχε απαλλαγεί από τις αντιφάσεις που τον έσπρωχναν στον πόλεμο και ο Μπέρνσταϊν ότι η επανάσταση ήταν πλέον αναχρονισμός αφού το χρηματιστήριο είχε καταργήσει την αντίφαση ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία. Αλλά ο Ροσντόλσκι είχε να αντιμετωπίσει και νέες προκλήσεις: ο καπιταλισμός βρισκόταν τη δεκαετία του 1960 στο μέσο της μεγαλύτερης άνθησης της

ιστορίας του. Και μέσα στην ίδια την ριζοσπαστική αριστερά κυριαρχούσαν νέες θεωρίες, σαν του Χέρμπερτ Μαρκούζε που υποστήριζε ότι η εργατική τάξη είναι «μονοδιάστατη», διεφθαρμένη από τον σύγχρονο τρόπο ζωής και ανίκανη πια να επαναστατήσει ή του Λουί Αλτουσέρ που υποστήριζε ότι η διαλεκτική ήταν μια νεανική τρέλα του Μαρξ –που ευτυχώς την εγκατέλειψε όταν ωρίμασε. Όσο δε για την επίσημη Αριστερά, αυτή είχε αντικαταστήσει προ πολλού τον Μαρξ και τη θεωρία του για τις οικονομικές κρίσεις με τον Κέινς –που έλεγε ότι χάρη στον «κρατικό παρεμβατισμό» ο καπιταλισμός δεν θα γνώριζε ποτέ ξανά κάποια νέα Μεγάλη Ύφεση, σαν αυτή του Μεσοπολέμου.

Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο είναι σημαντικό το βιβλίο του Ροντσόλσκι είναι η καθαρότητα με την οποία αντιλαμβάνεται και εξηγεί την μέθοδο του Μαρξ, τη διάσημη «ανοδική πορεία από το αφηρημένο στο συγκεκριμένο» (και αυτή ένα «δάνειο» από την Επιστήμη της Λογικής του Χέγκελ). Ο ίδιος ο Μαρξ σκιαγραφεί τη μέθοδο αυτή με τα παρακάτω λόγια:

«Το σωστό φαίνεται πως είναι να αρχίζει κανείς με το πραγματικό και συγκεκριμένο, με την πραγματική προϋπόθεση, για παράδειγμα λοιπόν, στην οικονομία με τον πληθυσμό, που είναι η βάση και το υποκείμενο ολόκληρης της κοινωνικής παραγωγικής πράξης. Ωστόσο μια πιο προσεχτική εξέταση δείχνει πως αυτό είναι λάθος. Ο πληθυσμός είναι μια αφαίρεση αν παραλείψω, για παράδειγμα τις τάξεις που τον αποτελούν. Αυτές οι τάξεις είναι πάλι λόγος κενός αν δεν γνωρίζω τα στοιχεία πάνω στα οποία βασίζονται πχ μισθωτή εργασία, κεφάλαιο κλπ... Αν λοιπόν αρχίζα με τον πληθυσμό, αυτό θα ήταν μια χασομή αναπαράσταση του όλου και ο ακριβέστερος προσδιορισμός θα με οδηγούσε αναλυτικά σε ολόένα και πιο απλές έννοιες... Από εκεί θα έπρεπε τώρα να ξεκινήσω το ταξίδι αντίστροφα, ώσπου να φτάσω επιτέλους πάλι στον πληθυσμό, αυτή τη φορά όμως όχι σαν χασομή αναπαραγωγή ενός όλου αλλά σαν πλούσια ολότητα πολλών προσδιορισμών και σχέσεων».⁵

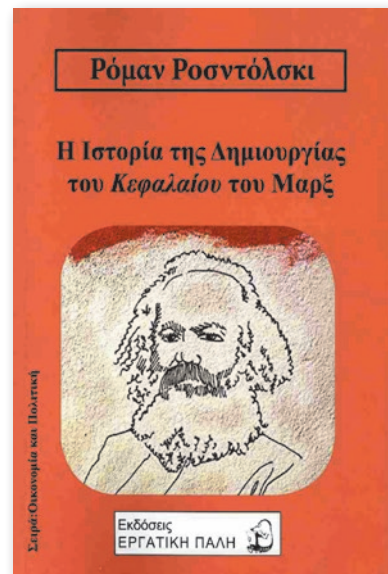
Ο Ροντσόλσκι επανέρχεται στην ουσία της μεθόδου μέσα από τα γραπτά

του ίδιου του Μαρξ. «Μια επιστημονική ανάλυση του ανταγωνισμού», γράφει ο Μαρξ στον πρώτο τόμο του Κεφαλαίου, για να εξηγήσει γιατί ο ανταγωνισμός δεν μπορεί να ληφθεί υπ' όψη σε αυτό το σημείο της μελέτης του, «είναι δυνατή μόνο αν μπορούμε να συλλάβουμε την εσωτερική φύση του κεφαλαίου, ακριβώς όπως οι εμφανιζόμενες κινήσεις των ουρανίων σωμάτων είναι κατανοητές μόνο σε κάποιον που είναι εξοικειωμένος με τις αληθινές κινήσεις, οι οποίες δεν είναι αντιληπτές στις αισθήσεις μας».⁶ Οι τροχιές των πλανητών παρεκκλίνουν από τις «τέλειες» τροχιές όπως τις περιγράφει πχ ο Κέπλερ λόγω της αλληλοεπίδρασης που έχει ο ένας πάνω στον άλλο. Αλλά αυτές οι «παρεκκλίσεις» είναι αδύνατο να μελετηθούν αν δεν ξεκινήσει κανείς από τις θεωρητικές τροχιές των πλανητών γύρω από τον ήλιο.

Στην πραγματικότητα, γράφει ο Ροντσόλσκι, όλες αυτές οι προσπάθειες δεν θα ήταν απαραίτητες αν η μορφή εμφάνισης των πραγμάτων συνέπιπτε με την ουσία τους. Αλλά τότε, όπως έλεγε ο Μαρξ, «κάθε επιστήμη θα ήταν περιττή». Ο Ροντσόλσκι καταφέρνει να δείξει τον διπλό χαρακτήρα της «ανύψωσης από το αφηρημένο στο συγκεκριμένο»: σαν μια μέθοδο παρουσίασης από τη μια και ανάλυσης και κατανόησης από την άλλη.

Ο τρίτος λόγος που κάνει το βιβλίο τόσο πολύτιμο είναι ότι λύνει τις υποτιθέμενες αντιφάσεις ανάμεσα στις διάφορες ενότητες του Κεφαλαίου του Μαρξ. Στο Παράρτημα II⁷ και ξανά στο «Εβδομο βιβλίο»⁸ απαντάει στην «Αντί-Κριτική» της Ρόζας Λούξεμπουργκ που κατηγορεί τον Μαρξ για προσκόλληση, «σε μια θεωρητική αφαίρεση μιας καπιταλιστικής κοινωνίας ... μόνο καπιταλιστών και εργατών» που δεν λαμβάνει υπ' όψη της όλες τις συνθήκες της ιστορικής πραγματικότητας μέσα στις οποίες αναπτύσσεται.

Αλλά η πιο σημαντική του συμβολή είναι ότι λύνει την «αντίφαση» που μοιάζει να υπάρχει ανάμεσα στον Τόμο I και τον Τόμο III του Κεφαλαίου. Στον πρώτο τόμο ο Μαρξ γράφει ότι τα εμπορεύματα ανταλλάσσονται μεταξύ τους με βάση την «αξία» τους, δηλαδή τον «κοινωνικά αναγκαίο» χρόνο εργασίας

που απαιτείται για την παραγωγή τους. Ένα αυτοκίνητο αξίζει πχ όσο χίλια κιλά βούτυρο γιατί με τα σύγχρονα μέσα παραγωγής χρειάζεται τις ίδιες «ανθρωποώρες» που απαιτούνται για την παραγωγή χιλίων κιλών βουτύρου. Με άλλα λόγια οι τιμές των εμπορευμάτων αντανακλούν τις ποσότητες της εργασίας που έχουν δαπανηθεί για την παραγωγή τους. Στον τρίτο τόμο, όμως, ο Μαρξ υποστηρίζει ότι αυτό που καθορίζει τις τιμές των προϊόντων είναι το κόστος παραγωγής. Αυτή η φαινομενική αντίφαση έχει προκαλέσει μεγάλη σύγχυση ακόμα και μεταξύ των μαρξιστών.

Αλλά όπως δείχνει ο Ροντσόλσκι στην πραγματικότητα δεν υπάρχει καμία αντίφαση. Στον Τόμο I ο Μαρξ ασχολείται με το αυτό που ονομάζει «κεφάλαιο γενικά», χωρίς να λαμβάνει υπ' όψη του την αλληλοεπίδραση που έχει το ένα κεφάλαιο πάνω στο άλλο, δηλαδή τον ανταγωνισμό. Στον Τόμο I ο Μαρξ αναλύει τα βασικά χαρακτηριστικά που διακρίνουν τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής από όλους τους προηγούμενους –δηλαδή την απόσπαση υπεραξίας από την εργατική τάξη που πουλάει το μοναδικό «εμπόρευμα» που κατέχει, την εργατική της δύναμη. Για να δείξει τον εκμεταλλευτικό χαρακτήρα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, ο Μαρξ προχωράει στον Τόμο I σε μια «σειρά υποθέσεων απλοποίησης. Καταρχάς υποτέθηκε ότι τα εμπορεύματα ανταλλάσσονται στις αξίες τους και δεύτερον ότι πάντα βρίσκουν έναν αγο-

ραστή. Μόνο με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν να δώσουμε το περίγραμμα της διαδικασίας παραγωγής και κυκλοφορίας του κεφαλαίου στην καθαρή του μορφή χωρίς τις επιδράσεις των ενοχλητικών «συνοδευτικών περιστάσεων».⁹

Στον Τόμο III όμως ο Μαρξ δεν ασχολείται πλέον με τους γενικούς νόμους της καπιταλιστικής παραγωγής αλλά με τους τρόπους με τους οποίους αυτοί οι γενικοί νόμοι επιβάλλονται πάνω στο κάθε ένα ξεχωριστό κεφάλαιο. Ο Τόμος III δεν ασχολείται με το «κεφάλαιο γενικά» αλλά με «πολλά κεφάλαια», που βρίσκονται σε μόνιμο ανταγωνισμό μεταξύ τους. Η πίση του ανταγωνισμού είναι αυτή που ωθεί τον κάθε ένα μεμονωμένο καπιταλιστή να επενδύει συνεχώς σε νέες τεχνολογίες και νέα μηχανήματα που αυξάνουν την παραγωγικότητα της εργασίας –δηλαδή τους επιτρέπουν να αυξάνουν τα ποσοστά εκμετάλλευσης και να αποσπούν μεγαλύτερο μερίδιο υπεραξίας από τους εργάτες τους. Αν δεν το κάνουν σύντομα θα βρεθούν «εκτός αγοράς» και θα πάψουν να είναι καπιταλιστές. Το αποτέλεσμα είναι «η συσσώρευση για την συσσώρευση», η διόγκωση της «οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου» (δηλαδή η εκρηκτική αύξηση του ποσοστού του κεφαλαίου που επενδύεται σε μέσα παραγωγής σε σύγκριση με το κεφάλαιο που επενδύεται στην αγορά «εργατικής δύναμης») που όπως έχει δείξει ο Μαρξ είναι ο βασικός μηχανισμός που σπρώχνει τον καπιταλισμό ξανά και ξανά σε κρίσεις, σαν αυτή που ζήσαμε το 2008-9.

Παρά τον όγκο και την δυσκολία το βιβλίο του Ροσσντόλσκι αξίζει να διαβαστεί. Αλλά πριν από αυτό θα ήταν πολύ βοηθητικό να διαβάσει κανείς το βιβλίο του Alex Callinicos «Οι επαναστατικές Ιδέες του Καρλ Μαρξ» –και ειδικά το Κεφάλαιο 6 που έχει τον τίτλο «Καπιταλισμός».

Σωτήρης Κοντογιάννης

Σημειώσεις

1. Ο Ντόλφους κατέλυσε τη δημοκρατία στην Αυστρία τον Μάρτιο του 1933. Ο Ροσσντόλσκι έφυγε από την Βιέννη λίγους μήνες αργότερα.
2. Υπάρχουν πολύ λίγα βιογραφικά στοιχεία για τη ζωή του Ροσσντόλσκι. Κάποιες πλη-

ροφορίες υπάρχουν στο ίδιο το βιβλίο, στο προλογικό σημείωμα του Έρνεστ Μαντέλ. Κάποια στοιχεία υπάρχουν και στο <https://www.marxists.org/glossary/people/t/o.htm#rosdolsky-roman>

3. Ροσσντόλσκι, σελ 17
4. Στο ίδιο, σελ 28
5. Από την «Εισαγωγή του 1857». Αναφέρεται στο A.Callinicos, Η αποκρυπτογράφηση του Κεφαλαίου, σελ 114.
6. Ροσσντόλσκι, σελ 88
7. Στο ίδιο σελ 101
8. Στο ίδιο σελ 576 - 581
9. Στο ίδιο σελ 131ο

Λευτεριά στην Παλαιστίνη, Ισραήλ, ιμπεριαλισμός και Παλαιστινιακή αντίσταση [β' έκδοση]

Anne Alexander, Moshe Machover, Akiva Orr, Tony Cliff, Γιώργος Πίττας, Γιώργος Ράγκος, Δημήτρης Δασκαλάκης

151 σελίδες, 11€

Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο

Λίβανος - Η Αντίσταση, ενάντια σε πόλεμο, ιμπεριαλισμό, Ισραήλ

Νίκος Λούντος

153 σελίδες, 11€

Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο

Δύο σημαντικές νέες εκδόσεις κυκλοφόρησαν από το Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο: Η δεύτερη (συμπληρωμένη) έκδοση του συλλογικού βιβλίου «Λευτεριά στην Παλαιστίνη - Ισραήλ, Ιμπεριαλισμός και Παλαιστινιακή Αντίσταση» και το βιβλίο «Λίβανος - Η Αντίσταση ενάντια σε πόλεμο, ιμπεριαλισμό, Ισραήλ» του Νίκου Λούντου. Είναι δύο εκδόσεις που μας βοηθούν να κατανοήσουμε τις εκρηκτικές εξελίξεις στη Μέση Ανατολή.

Ειδικά μετά την κατάρρευση του καθεστώτος Άσαντ στη Συρία, που η Αριστερά δεν πρέπει να κάνει το λάθος να θεωρήσει ότι η ανατροπή της δικτατορίας Άσαντ είναι «αρνητική εξέλιξη» αυτά τα βιβλία είναι ακόμα πιο πολύτιμα. Χρειάζεται να ενισχύσουμε συνολικά την εργατική τάξη στις αραβικές χώρες, ώστε να ανοίξει πραγματικά τους ορίζοντες. Να δυναμώσουμε την άποψη που

λέει ότι η δύναμη για να σταματήσουν οι πόλεμοι και οι ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις βρίσκεται στη συλλογική οργάνωση και πάλη της εργατικής τάξης από τη Συρία ως την Παλαιστίνη και το Λίβανο, από την Αθήνα ως την Άγκυρα.

Το βιβλίο «Λευτεριά στην Παλαιστίνη - Ισραήλ, Ιμπεριαλισμός και Παλαιστινιακή Αντίσταση» κάνει τη δεύτερη έκδοσή του, ένα χρόνο μετά την κυκλοφορία του και ενώ το παγκόσμιο κίνημα αλληλεγγύης έχει αναπτυχθεί από τις ΗΠΑ μέχρι την Ελλάδα. Οι συνεχείς προσπάθειες των άρχουσων τάξεων και των κυβερνήσεων, ανάμεσα τους και της κυβέρνησης Μητσοτάκη, να πείσουν ότι η Παλαιστινιακή αντίσταση είναι «τρομοκρατία» και όσοι συμπαραστέκονται στην Παλαιστίνη είναι «αντισημίτες» έχουν πέσει στο κενό. Το αντιπολεμικό κίνημα έχει βάλει τη σφραγίδα του και συνεχίζει στο πλευρό της Παλαιστίνης και ενάντια στην ελληνική συμμετοχή στο έγκλημα στο πλευρό των ΗΠΑ-Ισραήλ.

Σε αυτή την επικαιροποιημένη έκδοση ο Γιώργος Πίττας περιγράφει τις εξελίξεις στον χρόνο που πέρασε και παράλληλα ανατρέπει στις ρίζες της Παλαιστινιακής Αντίστασης εξηγώντας ότι η ιστορία «Δεν ξεκίνησε στις 7/10/2023». Εξηγεί ότι το κράτος του Ισραήλ είναι ένα «φυτευτό κατοχικό αποικιοκρατικό κράτος σιωνιστών εποίκων» που ιδρύθηκε με τη μεγάλη εθνoκάθαρση το 1948, γιατί οι Βρετανοί αρχικά και οι ΗΠΑ στη συνέχεια ήθελαν το δικό τους μαντρόσκυλο στη Μέση Ανατολή. Επισημαίνει τα στρατηγικά αδιέξοδα του Ισραήλ και επιχειρηματολογεί ότι «Το κίνημα αλληλεγγύης είναι εδώ για να κάνει τις ρωγμές χαράδρες. Όχι μόνο για τη νίκη της Παλαιστινιακής Αντίστασης και την ανατροπή του δολοφονικού κράτους-απαρτχάιντ του Ισραήλ. Αλλά και για την ανατροπή των αραβικών καθεστώτων και των δυτικών κυβερνήσεων που χωρίς αυτές δεν θα μπορούσε να υπάρξει».

Για να φέρουμε πιο κοντά αυτή την προοπτική, το κίνημα αλληλεγγύης χρειάζεται πολιτικά ξεκαθαρίσματα. Σε αυτή την κατεύθυνση συμβάλλουν όλα τα κείμενα που περιλαμβάνονται σε αυτή την έκδοση. Η Παλαιστινιακή Αντίσταση δεν είναι τωρινό φαινόμενο,

όπως εξηγούν ο Γιώργος Ράγκος και ο Δημήτρης Δασκαλάκης στα δικά τους κείμενα. Κρατάει από τη δεκαετία του '30 και το νήμα της Αντίστασης δεν έχει κοπεί ποτέ.

Η προοπτική για “ένα δημοκρατικό, σοσιαλιστικό κράτος στην Παλαιστίνη, όπου Άραβες και Εβραίοι θα μπορούν να ζουν μαζί ειρηνικά” όπως γράφει η Anne Alexander δεν περνάει μέσα από τη μεταρρύθμιση του σημερινού σιωνιστικού κράτους του Ισραήλ. Σε μια πρωτοποριακή τους ανάλυση που γράφτηκε το 1969 και δημοσιεύεται για πρώτη φορά στα ελληνικά σε αυτή την έκδοση, ο Moshe Machover και ο Akiva Orr, μέλη του Matzpen, μιας αντισιωνιστικής διεθνιστικής ομάδας μέσα στο Ισραήλ εξηγούν γιατί.

Ο Τόνι Κλιφ, ο ιδρυτής της Σοσιαλιστικής Τάσης στην οποία ανήκει το ΣΕΚ σε ένα κείμενο που δημοσιεύτηκε αμέσως μετά τον πόλεμο των Εξι Ημερών το 1967 επεσήμει: «Ο σιωνισμός δεν λυτρώνει τον εβραϊσμό από τα δεινά. Αντίθετα τον απειλεί με ένα νέο κίνδυνο, αυτόν του κυματοθραύστη ανάμεσα στον ιμπεριαλισμό και τον εθνικό και κοινωνικό απελευθερωτικό αγώνα των αραβικών μαζών». Η συμβολή αυτού του βιβλίου στην ανάπτυξη, στον προσανατολισμό και στο πολιτικό προχώρημα του κινήματος Αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη είναι πραγματικά πολύ μεγάλη.

Η νέα έκδοση “Λίβανος. Η Αντίσταση ενάντια σε πόλεμο, ιμπεριαλισμό Ισ-

ραήλ”, κυκλοφόρησε την περίοδο που το Ισραήλ έχει ξεκινήσει τις “χερσαίες επιχειρήσεις” στο Λίβανο ενώ βομβαρδίζει ακατάπαυστα πόλεις και χωριά. Αντή “η φυγή προς τα μπρος” του Ισραήλ έρχεται μέσα από την αδυναμία του να ξεμπερδέψει με την Παλαιστινιακή Αντίσταση που συνεχίζει να δίνει μάχες. Το γεγονός ότι οι “χερσαίες επιχειρήσεις” συναντάνε πεισματική αντίσταση και οι ισραηλινές δυνάμεις δεν μπορούν να προχωρήσουν μερικά χιλιόμετρα στο νότιο Λίβανο, εντείνει την κρίση όχι μόνο του Ισραήλ, αλλά και των υποστηρικτών του.

Όπως επισημαίνει ο συγγραφέας Νίκος Λούντος στο κείμενο με τίτλο Κάτω τα Χέρια από τον Λίβανο που ανοίγει την έκδοση: «Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας κυκλοφορεί τη στιγμή που εξελίσσεται η τέταρτη στην ιστορία ισραηλινή εισβολή στον Λίβανο».

Οι ενότητες του βιβλίου μας βοηθούν να κατανοήσουμε τις εξελίξεις κόντρα στα στερεότυπα και την ισλαμοφοβική προπαγάνδα του ιμπεριαλισμού και των κυβερνήσεων της Δύσης. Σύμφωνα με αυτά το Λίβανο τον κατέστρεψαν οι θρησκευτικές έριδες και ο “ισλαμικός φονταμενταλισμός”.

Η ενότητα του βιβλίου για την Αντίσταση στον Λίβανο μάς θυμίζει την κληρονομιά της γαλλικής αποικιοκρατίας, τον ρόλο του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού και τα εγκλήματα του Ισραήλ στο παρελθόν. Αλλά παράλληλα μάς εξηγεί και τους αγώνες της Αριστεράς και της Αντίστασης.

Το υλικό που είναι συγκεντρωμένο στην τελευταία ενότητα του βιβλίου είναι ιδιαίτερα πολύτιμο. Ο τίτλος της είναι “2006 - Αποστολή στο Λίβανο” και είναι η αποτύπωση της επίσκεψης αντιπροσωπείας της Συμμαχίας Σταματήστε τον πόλεμο μετά την ταπεινωτική ήττα του Ισραήλ στον Πόλεμο των 33 ημερών του καλοκαιριού εκείνης της χρονιάς. Σε αυτό περιλαμβάνονται συνεντεύξεις του Αλί Φαγιάντ, μέλους της Ε.Ε της Χεζμπολάχ, του Μπάσεμ Τσιτ, επαναστάτη σοσιαλιστή και μέλους του δικτύου Σαμιντούν και του Σααντάλα Μαζράνι, αναπληρωτή γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος Λιβάνου.

Πολλά έχουν αλλάξει βέβαια από το 2006 και όλες αυτές τις εξελίξεις ανα-

λύει ο Νίκος Λούντος στο εισαγωγικό κεφάλαιο. Οι ήττες του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ, η επανάσταση στην Αραβική Άνοιξη του 2011 και η αντεπανάσταση που ακολούθησε. Η πορεία και οι αντιφάσεις της Χεζμπολάχ, η εξέγερση που σάρωσε το Λίβανο το 2019 είναι κάποιες από τις εξελίξεις που αποτυπώνει το βιβλίο. Είναι ένα πολύτιμο βιβλίο, γιατί δεν είναι μόνο ένα βιβλίο ιστορίας και ανάλυσης, αλλά και ένα εργαλείο πολιτικής παρέμβασης για το σωστό προσανατολισμό της Αριστεράς σε αυτές τις μεγάλες μάχες. Όπως συμπεραίνει ο Νίκος Λούντος:

«Η εργατική τάξη στην Ελλάδα και στην Ευρώπη έχουμε καθήκον και συμφέρον να ταχθούμε στο πλευρό αυτών που αντιστέκονται στην ισραηλινή βαρβαρότητα και τον ιμπεριαλισμό. Ενάντια στις δυνάμεις της γενοκτονίας και των ατελείωτων πολέμων, έχουμε να στηρίζουμε όσους και όσες σηκώνουν το ανάστημά τους απέναντι στους ισχυρούς. Και μ' αυτόν τον τρόπο να βοηθήσουμε να δοθεί χώρος και μεγαλύτερες δυνατότητες για την επανάσταση στη Μέση Ανατολή που είναι η μόνη δύναμη που μπορεί να μας απαλλάξει και από το σιωνιστικό κράτος-τρομοκράτη και από τα καθεστώτα της υποταγής και του διχασμού».

Αξίζει να διαβαστούν και τα δύο αυτά βιβλία από τον κόσμο που παλεύει.

Λίλιαν Μπουρίτη

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Από το διαρκή πόλεμο στη διαρκή επανάσταση

Νίκος Λούντος

μαρξιστικό βιβλιοπωλείο

Διαβάστε επίσης

Πάνος Γκαργκάνας, Νίκος Λούντος, Λεάνδρος Μηλόπουλος

Η πάλη ενάντια στην **Ισλαμοφοβία**

συμπεριλαμβάνει το κείμενο του Chris Harman

Ο Προφήτης και το Προλεταριάτο
Ριζοσπαστικό Ισλάμ, Ιμπεριαλισμός και Αριστερά

μαρξιστικό βιβλιοπωλείο

Σοσιαλισμός από τα Κάτω

Μάρτης-Απρίλης 2011 Νο105 Τιμή: 4€

**Αφιέρωμα
στην Αραβική Άνοιξη**

Σοσιαλισμός από τα Κάτω

Μάρτης-Απρίλης 2016 Νο115 Τιμή: 4€

**Ενάντια στους Φράχτες,
το NATO και τα Μνημόνια**

Ιδέες για να αληθάνουμε τον κόσμη

εργατική αλληλεγγυή

Κυκλοφορεί κάθε Τετάρτη.
Βδομαδιάτικη εφημερίδα
της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς.

www.ergatiki.gr
email: ergatiki@gmail.com

Περιοδικό ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ

Κυκλοφορεί κάθε δόμηνο.
Αναλύσεις, αγώνες, διεθνές κίνημα,
ιστορία, βιβλία, τέχνη.

www.socialismfrombelow.gr
email: socialismosapotakato@gmail.com

Γράψου συνδρομητής

Ετήσια συνδρομή: 100€ (Εργατική Αλληλεγγυή), 30€ (Σοσιαλισμός από τα Κάτω)

Αρ. Λογ. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

IBAN GR8601101620000016261761197